

Handboek

Ontwerp uw eigen erf

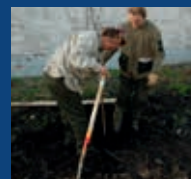
Maak van uw erf
het visitekaartje van
de gemeente Castricum



Kenmerken
van de erven in
de gemeente
Castricum



Voorschriften
voor bouwen
op het erf



Aan de slag
met uw
ontwerp



Uitgegeven door
Gemeente Castricum en
Landschap Noord-Holland, 2014

Aan de inhoud van dit handboek kunnen geen rechten worden ontleend. De beleidsdocumenten van de gemeente Castricum zijn leidend.

Inhoudsopgave

1

Help mee om
**de gemeente
Castricum** mooi
te houden!

4



2

Streekeigen erven
in de gemeente
Castricum

8



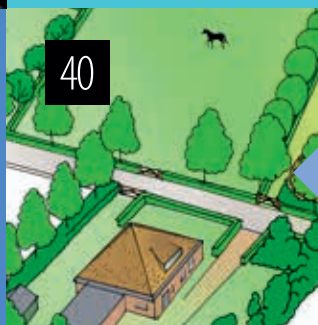
20



3

Ontwikkel uw erf
tot **visitekaartje**
van de gemeente
Castricum

40



4

Ontwerp uw
eigen erf

5

Aanleg en
onderhoud van uw
streekeigen
erfbepanting

52



65

Wilt u
meer
weten?

68

Handige
adressen

1

Help mee om de gemeente Castricum mooi te houden!

Bent u eigenaar van een (boeren)erf in het buitengebied van de gemeente Castricum? En vindt u behoud van uw streek belangrijk? Wilt u mensen laten meegenieten van uw erf? Met dit handboek herkent u de bijzondere elementen op uw eigen erf. U krijgt praktische tips om uw erf nog mooier en waardevoller te maken. Zijn bomenrijen of hakhoutbosjes karakteristiek voor het erf in de gemeente Castricum? Hoe zit het met de natuur op uw erf? Broeden er vogels in de hagen en verblijven er vleermuizen in de bomenrij? En hoe kunt u bouwen op uw erf zonder verlies van kwaliteit? Leer hoe bijzonder uw eigen erf is. Stap voor stap maakt u zelf een ontwerpplan voor uw erf. Als gemeente willen wij samen met u de kwaliteit van het prachtige buitengebied bewaren. Dat vinden wij belangrijk, want uw erf draagt voor een belangrijk deel bij aan de uitstraling van de streek. Mogelijk ligt uw erf ook in het 'Nationaal Landschap Laag Holland' (zie kader pagina 6).



Het Nationaal Landschap Laag Holland wordt onder andere zeer gewaardeerd om de grote openheid van het landschap.

De erven in Laag Holland

In het open landschap van Laag Holland zijn boerenerven markante elementen. Dit landschap met zijn strandwallen, droogmakerijen en voormalige veenontginningen heeft een grote invloed gehad op de opbouw en vormgeving van de erven. Erven kennen een traditionele indeling. Bebouwing en beplanting van het erf hadden vanouds een praktische functie. Daarbij hield men vast aan de gewoonten van de streek. Zo kregen de erven het streekeigen karakter dat we nu zo mooi vinden. Voorbeelden zijn het tuinderserf op de strandwallen, het Beemster erf en het veenweide erf. Elementen van het erf zoals kapbergen (hooibergen met een kap), leibomen en het houtsnijwerk ('lofwerk') aan de goten van de stolp vertellen het verhaal van hun streek. Als bij nieuwe ontwikkelingen op erven deze kwaliteiten verloren gaan, dan gaat een deel van het verhaal van onze geschiedenis verloren. Het gaat ons allen aan wanneer authentieke historische elementen verdwijnen.

U kunt bijdragen aan het in stand houden van de identiteit van uw streek. Dit handboek geeft u praktische tips en ideeën ter verbetering van de kwaliteit van uw erf. Met het stappenplan in dit boek ontdekt u stap voor stap welke gemeentelijke regels er gelden bij veranderingen op erven. Heel eenvoudig verwerkt u vervolgens tips en ideeën met uw eventuele bouwplannen in een ontwerp voor uw eigen erf.



Kenmerken van karakteristieke erven

Erven zijn opgebouwd uit diverse onderdelen, die per streek of landschapstype kunnen verschillen. Het streekeigen karakter ontstaat door de samenhang tussen de onderdelen; de structuur van het erf. Welke onderdelen de structuur van het erf bepalen, staat op de volgende pagina beschreven.



Een erf in Laag Holland. Het ensemble van erf met woning, bijgebouwen en groene randen vormt een eenheid. De randbeplanting verbindt het erf op natuurlijke wijze met het landschap.

De vorm en afmeting van het erf

De vorm en de afmeting van het erf hangen nauw samen met het omringende landschap. Is het landschap ingedeeld (verkaveld) in onregelmatige blokken, dan is de vorm van het erf ook vaak onregelmatig blokvormig, zoals aan de binnenduinrand. Is de verkaveling regelmatig langwerpig, dan is de vorm van het erf in dit landschap regelmatig langwerpig, zoals te zien in de veengebieden. Ook de plek van het erf op de kavel verschilt per gebied.

Begrenzing van het erf

Afhankelijk van de streek wordt het authentieke erf begrensd door een sloot, duinrel, greppel of andere watergang. Soms bestaat de erfrens uit beplanting, zoals een haag of bomenrij of een hekwerk.

Traditionele indeling van het erf

Van oudsher bestaat er op het boerenerf een traditionele erfindeling in het voor- en achtererf. De woning staat voor op het erf met daaromheen het voorerf. De achterkant van het erf is het bedrijfsgebouwe. Tussen de verschillende streken in Laag Holland bestaan kleine verschillen in erfindeling. Woonerven bestaan over het algemeen ook uit een voorerf en een achtererf.

Doorzicht over het erf(pad)

Het doorzicht over het erf is vaak gekoppeld aan het erfpad, dat doorgaans beplant is met laanbomen. In sommige streken ontbreekt het doorzicht over het erf of erfpad.

De randen van het erf

Aan de binnenkant van het erf, langs de erfbegrenzing, liggen de erfranden. Afhankelijk van de streek zijn de erfranden beplant met bomenrijen, hakhoutbosjes of hagen.

Gebouwen op het erf

Algemeen in Laag Holland is de Noord-Hollandse normaalstolp. Per streek of zelfs dorp komen variaties op dit boerderijtype voor. Er bestaan sobere en luxere uitvoeringen van de stolp. Op het erf liggen hoofd- en bijgebouwen evenwijdig aan de verkaveling.

Streekeigen beplanting op het erf

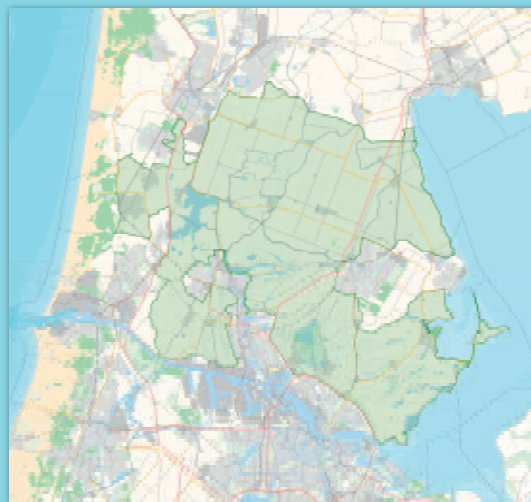
De erfbeplanting is mede afhankelijk van grondsoort en functie. Traditioneel had elke streek zijn eigen voorkeuren. Naast cultuurhistorische en landschappelijke waarde heeft de beplanting ook een grote natuurwaarde. De beplanting biedt bijvoorbeeld voedsel voor insecten, die op hun beurt weer door zangvogels worden gegeten. Vleermuizen gebruiken bomenrijen of windsingels als schuilplek en voor hun oriëntatie, om te jagen.

In het volgende hoofdstuk kunt u lezen over de specifieke, streekeigen kenmerken van uw erf in uw gemeente.

Nationaal Landschap Laag Holland

Een deel van het buitengebied van de gemeente Castricum ligt in het Nationaal Landschap Laag Holland. Laag Holland is één van de twintig Nationale Landschappen die Nederland telt. Deze landschappen zijn om hun grote natuur- en cultuurwaarden beschermd. Ze vallen daarom ook onder het ruimtelijk kwaliteitsbeleid van de provincies. Nationaal Landschap Laag Holland omvat het gehele veenweidegebied ten noorden van het Noordzeekanaal. Ook droogmakerijen vallen binnen de grenzen van Laag Holland, waaronder de Schermer, de Beemster en de Wijde Wormer. Daarnaast behoort een deel van het strandwallandschap rond Castricum, Limmen en Heiloo bij Laag Holland, evenals Polder Oterleek, Polder Beschoot en het voormalige eiland Marken. Het Nationaal Landschap Laag Holland wordt zeer gewaardeerd om de volgende kwaliteiten:

- De grote openheid van het landschap.
- De weide- en moerasvogels.
- Inrichtingspatronen van de droogmakerijen.
- De veenpakketten.
- De Middeleeuwse strokenverkaveling en historische watergangen.
- Het groot aantal archeologische locaties.
- Karakteristieke lintdorpen



Nationaal Landschap Laag Holland. De gemeenten Amsterdam, Beemster, Castricum, Graft-De Rijk, Heiloo, Landsmeer, Oostzaan, Schermer, Waterland, Wormerland, Zaanstad, Uitgeest, Edam-Volendam, Purmerend en Zeevang hebben allemaal grondgebied in het Nationaal Landschap.



Een dakpankapberg in Westzaan vertelt het verhaal van de streek

2

Streekeigen erven in de gemeente Castricum

Op een fietstochtje door het landelijk gebied van de gemeente Castricum kunt u nog genieten van fraaie, karakteristieke boerenerven met geschoren hagen en hoge iepen. Het bleekveldje vóór de boerderij, het hakhoutbosje verderop en de oude hoogstamboomgaard met knoestige appel- en perenbomen dragen elk op hun eigen manier bij aan de charme van dit landschap. Hier achter de duinenrij had je nooit veel akkerbouw, men leefde vooral van melkveehouderij en tuinbouw.

Als bewoner van het buitengebied kunt u de uitstraling van uw eigen erf op allerlei manieren versterken. Daarmee levert u een belangrijke bijdrage aan het behoud van het landschap van uw gemeente. Uw erf maakt deel uit van een groter geheel!

Wilt u uw eigen erf weer een authentieke uitstraling geven, met karakteristieke elzensingels, hagen en hakhoutbosjes met sloten rondom? Hiervoor en voor het herstel van de karakteristieke sloten op uw erf kunt u mogelijk een financiële bijdrage ontvangen. U kunt bij Landschap Noord-Holland terecht voor nadere informatie over de bijdrageregeling Landschapselementen.



Kenmerkend voor het landschap in de gemeente Castricum zijn de hagen langs de wegen.

Functie en bodem bepalen de karakteristieke inrichting

Als u uw erf een karakteristieke uitstraling wilt geven, is het belangrijk om te onderzoeken uit welke type erf uw huidige erf is ontstaan. Het erf waar u nu woont of waar uw boerderij is gevestigd kan ontstaan zijn uit een melkveehouderij (het zgn. veehouderserf) of uit een tuinderij (het zgn. tuinderserf). Beide erven hebben een eigen, kenmerkende inrichting. Bloembollenbedrijven die op de strandwal liggen zijn bijvoorbeeld ontstaan uit voormalige tuinderijen, terwijl bloembollenbedrijven op de strandvlakte zijn ontstaan uit voormalige veehouderserven.

Als het gaat om een veehouderserf, dan is het bovendien belangrijk waar het erf ligt; op de strandvlakte of op de strandwal. Het veehouderserf op de natte strandvlakte ziet er net even anders uit dan een veehouderserf op de droge strandwal.



Veehouderserven met stolpboerderij, hagen en bomenrijen op de erfranden in het landschap van de gemeente Castricum rond het jaar 1900.

Het veehouderserf en tuinderserf

De veehouders hadden meestal wat grotere boerenbedrijven, op de strandwallen en in de binnenduinrand bij Bakkum en later ook op de strandvlakte. Ze hielden vooral melkvee. Ze bouwden hun boerderijen vaak op de rand van de strandvlaktes. Daar woonden ze hoog en droog, terwijl de koeien in de lager gelegen, vochtige weilanden konden grazen. Later vestigden de veehouders zich op de nattere strandvlakte. De tuinders hadden hun bedrijf op de oude 'geestgronden', dat zijn de hogere zandgronden van de strandwallen, en op de oeverwallen van het Oer-IJ. Dit waren tuinderijen die van oorsprong kleinschalig waren. Gewassen stonden soms zelfs tot op het erf. Veel tuinderserven zijn door schaalvergroting samengevoegd of verdwenen. Dit hoofdstuk beschrijft de specifieke kenmerken van het veehouderserf en het tuinderserf die in de gemeente Castricum voorkomen. Vanouds hebben ze elk hun eigen, kenmerkende beplanting, met boom- en struiksoorten die typerend zijn voor deze streek.



Tuinderserf met woning, bomen voor de woning en hagen op de erfranden in de gemeente Castricum rond het jaar 1900.

Landschap

Rond Castricum, Limmen en Akersloot vindt u naast het jonge duinlandschap het 'strandwallen- en strandvlakte-' landschap, met in de strandvlakte de restanten van de Oer-IJ getijdengeullen en tot slot de veenweidepolders.

Het strandwallen- en strandvlaktelandschap bestaat uit ruggen (strandwallen) gescheiden door laagten (strandvlakten). In dit landschap liggen het boeren-erf en het arbeiderserf.

- De strandwallen (waaronder de binnenduinrand) liggen iets hoger dan de omgeving. Het zijn van oudsher aantrekkelijke vestigingsplaatsen. Het landschap is kleinschalig en afwisselend.
- De strandvlakten daarentegen waren tot ver in de middeleeuwen een moeras. Totdat middeleeuwse bewoners deze gebieden vanaf de droge strandwallen gingen ontginnen. Dit gebied is open en groen en vooral in gebruik als weiland en bollenland.

Vervlochten met het landschap van de strandvlakten zijn de overblijfselen van het Oer-IJ een voormalige zeearm. Het Oer-IJ is onder meer nu nog herkenbaar aan subtiele laagten op plekken waar de laatste geultjes liepen, en aan de kronkelige sloten die deze geultjes soms volgen.

De veenweidepolders liggen aan de oostzijde van de gemeente, richting het Uitgeestermeer. Het zijn natte, lage gebieden die in het verre verleden regelmatig overstroomden. De bewogen ontstaansgeschiedenis is nog af te lezen aan het onregelmatige slotenpatroon.



Strandwallen en strandvlaktelandschap in de gemeente Castricum rond 1900. De strandwallen herken je aan de smalle, langgerekte kavels onder andere bij Limmen. De strandvlakte herken je aan de grote, vlakvormige, onregelmatige verkaveling tussen Limmen en de duinen. Historische atlas Noord-Holland.

Het veehouderserf

Vorm en afmeting van het erf

Veehouderserven hebben een onregelmatige blokform of rechthoekige vorm. De erven liggen willekeurig in de verkaveling en zijn georiënteerd op de weg. Op een kavel liggen één of meerdere erven. De erven hebben geen vaste maat.

Begrenzing van het erf

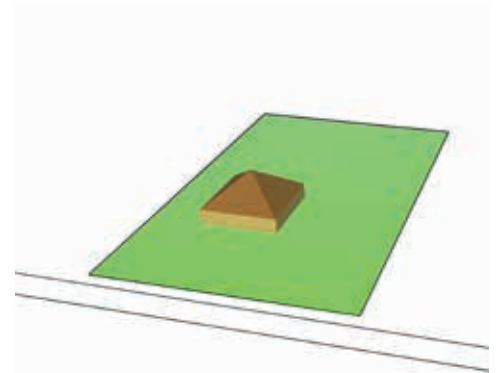
Het veehouderserf op de strandvlakte is geheel door watergangen omsloten. Dit zijn meestal de kavelsloten of de erfgrenssloten. Het veehouderserf in de binnenduinrand is meestal niet geheel omsloten door watergangen. Vaak heeft het erf wel langs een of meer zijden een watergang. Dat kan een wegsloot of kavelsloot zijn, een greppel of een duinrel. Ligt het erf op een kavelgrens, dan wordt het erf aan die zijde begrensd door de kavelsloot. Is er geen watergang als erfgrens dan kan een eenvoudig hekwerk of erfbrandbeplanting het erf afbakenen.

Traditionele indeling van het erf

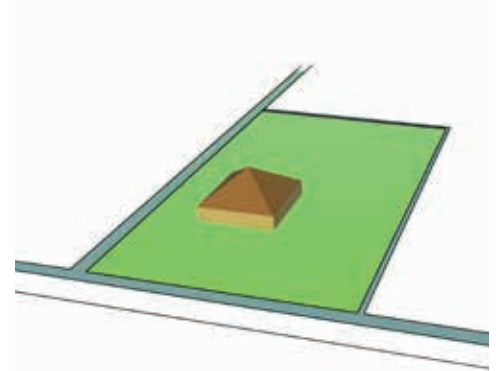
Van oudsher kent het veehouderserf een voor- en achtererf. Het voorerf en de voorkant van de stolp, met woongedeelte, vormen het representatieve deel van het erf. Het voorerf is het visitekaartje, netjes en gecultiveerd. Vaak was er alleen maar een eenvoudig graslandje, waarop men grazend jongvee of zieke dieren in de gaten hield. Soms waren er enkele eenvoudige sierperken. Ook hagen, moestuin, bleekveld en boomgaard horen thuis op het voorerf. Hagen staan langs de voorzijde van het voorerf en scheiden het voorerf van de weg.



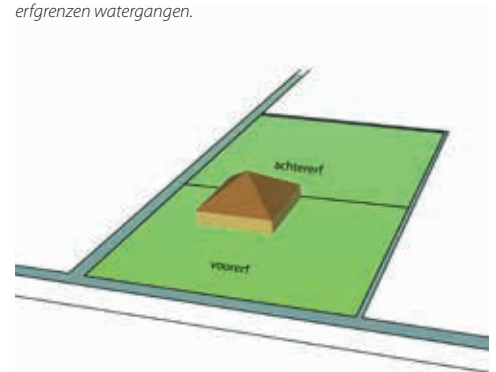
Een karakteristiek, traditioneel voorerf, eenvoudig ingericht met gras, hagen, leibomen en bomenrij.



rechthoekige (onregelmatige) erfvorm.



Sloten om het erf in de strandvlakte.
In de hogere binnenduinrand liggen niet op alle erfgrenzen watergangen.



Indeling in voor- en achtererf



Een veehouderserf in de strandvlakte met sloten rond het gehele erf.

Het achtererf wordt veel minder intensief onderhouden en is vooral praktisch en naar eigen behoefte ingericht. Hier staan de bedrijfsgebouwen, dit is meer de werk- of privé omgeving. De beplanting is functioneel en inheems. Bomen en struiken dienen als windsingels, leveren hout, houden de oevers vast en dragen bessen en andere vruchten. Houtstapeltjes en andere groene ruimten op het achtererf bieden veel schuilplekken en voedsel aan insecten, vogels en andere dieren.

Volgens de traditionele indeling is het voorerf van het veehouderserf onbebouwd. Dit bepaalt het karakteristieke, groene vooraanzicht van het erf. Het voorerf met de woning of stolp met de erfbeplanting is de blikvanger van het veehouderserf. De bijgebouwen staan daarachter. Voor- en zijerf horen onbebouwd te zijn tot aan de achtergevel van de boerderij. Dat versterkt de karakteristieke groene aanblik van het erf.

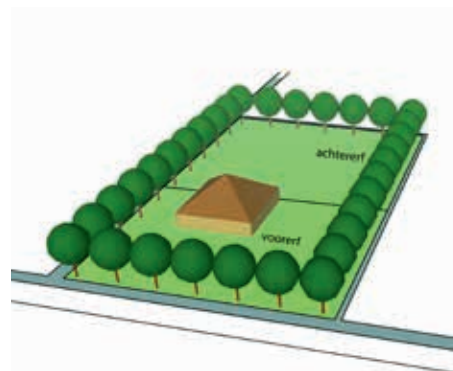
Randen van het erf met beplanting

Een bomenrij markeert de randen van het veehouderserf. De bomenrij verbindt de bebouwing op het erf met het omringende landschap. Daarnaast zorgt de bomenrij voor samenhang tussen de erven en maakt de erven duidelijk herkenbaar vooral in het open landschap van de strandvlakte. Hoe smaller het erf, hoe dichter de bomen rond de boerderij staan. Bredere erven hebben soms zowel een bomenrij op de erfrand als een bomenrij dicht rond de boerderij. Zo'n bomenrij is aan de onderzijde vrij open, men kijkt onder de kruinen en tussen de stammen door. De melkveehouder wilde zijn dieren kunnen zien.

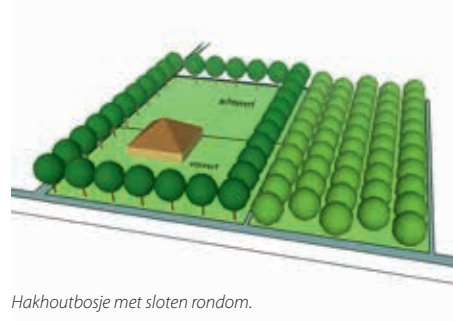
Ook staat op één of meerdere erfranden wel eens een elzensingel, windsingel of een hakhoutbosje. Beplanting op de erfranden biedt beschutting tegen de zeewind en beschermt de boerderij tegen blikseminslag. Soms zijn één of meer randen van het veehouderserf onbeplant. Als de randen beplant zijn met bomenrijen zijn die meestal beplant aan de noordwest, zuidwest of westzijde van het erf. Op de strandwal en de binnenduinrand lopen de bomenrijen op de erfranden regelmatig verder het landschap in, als onderdeel van een landschappelijke beplantingsstructuur.



De bijgebouwen staan achter de achtergevel van de woning. Hierdoor heeft het voorerf een karakteristieke groene aanblik.



Bomenrijen, hakhoutbosjes of windsingels op de erfranden.



Hakhoutbosje met sloten rondom.



Eenvoudig traditioneel voorerf, ingericht met bomenrij en gras.



De wegsloot geeft de grens tussen erf en openbare ruimte duidelijk aan.

Op de grens van weg en voorerf staat een geschoren haag. De haag langs het voorerf vormt een onderdeel van de lange, lijnvormige groenstructuur die de weg van het land scheidt. In de strandvlakte komen ook veehouderserven voor met geheel onbeplante randen. Als daar hagen langs het voorerf staan, houden deze bij de erfgrans op en lopen ze niet, zoals op de strandwal, door langs de weg.

Gebouwen op het erf

De woningen op de strandwallen en binnenduinrand staan meestal dicht bij de weg. De gebouwen op het erf liggen evenwijdig aan de verkaveling. Opvallend is dat woningen vaak uit het midden van het erf zijn geplaatst. Zij staan dicht langs de linker- of rechter perceelgrens. Op de strandvlakte staan de woningen juist wel in het midden van het erf. De bijgebouwen staan achter of schuin achter de woning of boerderij en staan gelijk aan of achter de achtergevelrooilijn.

Heel kenmerkend voor het landschapsbeeld in Noord-Holland is de stolpboerderij. Het karakteristieke, piramidevormige dak is van grote afstand zichtbaar in het open landschap. Dit boerderijmodel ontwikkelde zich vanaf omstreeks 1600. Zijn middeleeuwse voorganger was een langwerpig boerderijtype; eerst het woonhuis, daarachter de veestal en de hooiberg helemaal achteraan. Onder het grote piramidevormige dak is plaats voor de boerenfamilie, het vee, het hooi, de wagens en andere werktuigen. De stolp bleef eeuwenlang populair. Pas in het midden van de vorige eeuw bleek de stolp te klein geworden voor de moderne agrarische bedrijfsvoering en is het erf uitgebreid met stallen en schuren achter de stolp. In Noord-Holland zijn nog ruim 5.000 stolpboerderijen te vinden. De stolpen in de gemeente Castricum zijn van het Noord-Hollandse Normaaltype.

Je komt hier ook wel gemengde bedrijven tegen, waarbij men veehouderij met tuinbouw combineert. De boerderij kan dan een kleiner formaat stolp zijn, circa 10x10 meter. De constructie, het materiaal en de bouwstijl wijken niet van die van grotere stolpen af. Het woongedeelte ligt aan de voorkant van de boerderij. Soms zit de voordeur in de zijgevel en zit er een erker midden in de voorgevel. De veestal en de dors liggen evenwijdig aan elkaar. De situering van de dorsdeuren is afhankelijk van grondsoort en verkaveling: op zand- en veengrond in de voorgevel en bij kleigrond in de achtergevel. In het midden van de boerderij (de berg of het vierkant) ligt het hooi opgeslagen. Vanwege aanpassingen en verbouwingen zijn vele stolpen ingrijpend gewijzigd.



Op de randen van de erven in de kustzone staan onregelmatige bomenrijen met meer open of juist dichter beplante stukken of delen met hakhout, struweel of andere inheemse beplanting. Hierdoor maakt het veehouderserf een afwisselende indruk.



De Noord-Hollandse normaalstolp.



Een stolp met een staart (uitbouw aan de achterzijde)

Op het veehouderserf staat soms een kapberg, een houten hooiberg met - net als de stolp zelf - een vierkante grondvorm en een pannendak erboven. Soms zijn alle zijwanden open, soms zijn een of meer wanden afgeschermd, zodat de kapberg meer op een onvolledige stolp lijkt. Een traditionele kapberg is ongeveer 5 x 5 meter groot en is net als de stolp een karakteristiek bouwwerk van het boerenerf. Helaas verdwijnen steeds meer kapbergen uit het landschap.

Streekeigen beplanting

Zie de beschrijving achterin in dit hoofdstuk, na de beschrijving van het tuinderserf.



Op ruime erven staat zowel een bomenrij dicht rond de boerderij als op de erfranden.



Karakteristieke bomenrij op de erfranden. De stolp is zichtbaar tussen de bomen door.

Het tuinderserf

Vorm en afmeting van het erf

Tuinderserven zijn vanouds klein en smal en liggen aan de korte kant van de lange, smalle kavels, direct aan de weg. Het erf is gemiddeld zo'n 20 meter breed, de lengte is variabel.

Begrenzing van het erf

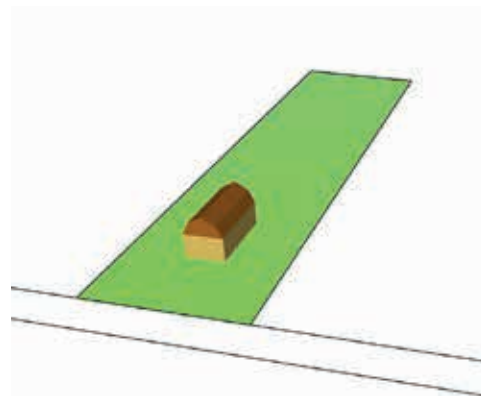
Vroeger waren er greppels of 'vurgen' die voor de afwatering van de tuinderspercelen zorgden. Een enkele keer vormde zo'n kavelgreppel aan één zijkant van het erf de grens. Tegenwoordig zijn deze greppels nog maar nauwelijks aanwezig. De zijden van het tuinderserf worden meestal niet begrensd door watergangen, maar met de hagen op de erfranden aangegeven.

Traditionele indeling van het erf

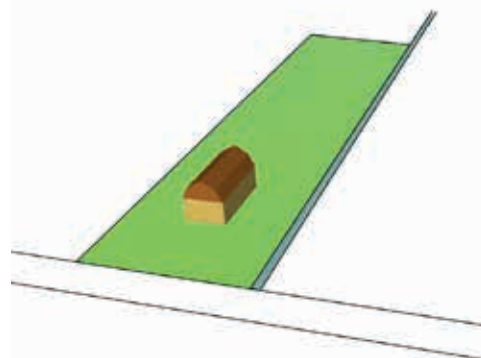
Het tuinderserf kent een traditionele indeling. Het voorerf is representatief, met gras en beplanting. Op het achtererf staan de bedrijfsgebouwen. Het voorerf is doorgaans klein en eenvoudig ingericht, met een haag, gras en soms leibomen voor het huis.



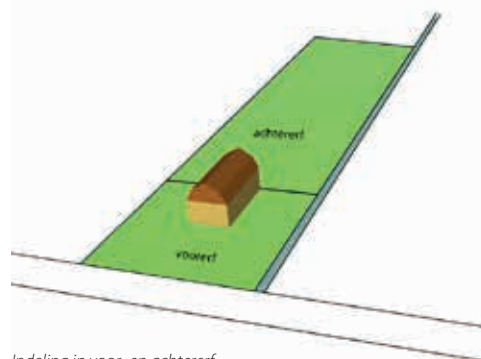
Als watergangen op de erfgrenzen ontbreken, geven hagen de begrenzing aan.



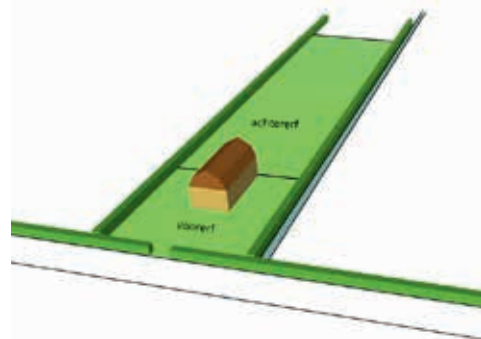
Rechthoekige, lange en smalle erf vorm.



Soms vormt een kavelgroot of greppel een erfgrens.



Indeling in voor- en achtererf



Geschoren hagen op de erfranden.
Soms is de achtererfrand open.

Randen van het erf met beplanting

Op de randen van de tuinderserven staan geschoren hagen. De achtererfgrens is soms onbeplant. De hagen werden aangelegd op de grenzen van de akkers tegen het stuiven van de bouwpercelen. De hagen op de perceelsranden van erven maakten hiervan deel uit. De grens tussen het erf en het bouwland is soms vaag. Het bouwland loopt een enkele keer zelfs tot aan de gevel. Opvallend is dat wanneer de woning op de erfgrans staat, de hagen in het verlengde van het gebouw verder lopen. De hagen op de akkers zijn tegenwoordig bijna allemaal verdwenen. Op de erfranden van de krappe tuinderserven waren zelden bomen geplant, waarschijnlijk om schaduwvorming op de akkers te voorkomen.

Gebouwen op het erf

Net als op het veehouderserf ligt ook de bebouwing op het tuinderserf evenwijdig aan de verkaveling. De hoofdgebouwen staan daardoor vaak schuin ten opzichte van de slingerende weg. Ze staan meestal dichtbij de weg, en vaak uit het midden van het erf. Soms ligt de woning zelfs direct op de perceelsgrens. De bijgebouwen staan achter of schuin achter de woning en staan gelijk aan of achter de achtergevelrooilijn, maar zelden óp de perceelsgrens. Het tuindershuis is meestal bescheiden, als een arbeiderswoning.



Een karakteristiek, eenvoudig voorerf met haag, leibomen of een solitaire (gekandelaberde) boom.



Karakteristiek voor de erfranden zijn geschoren hagen.



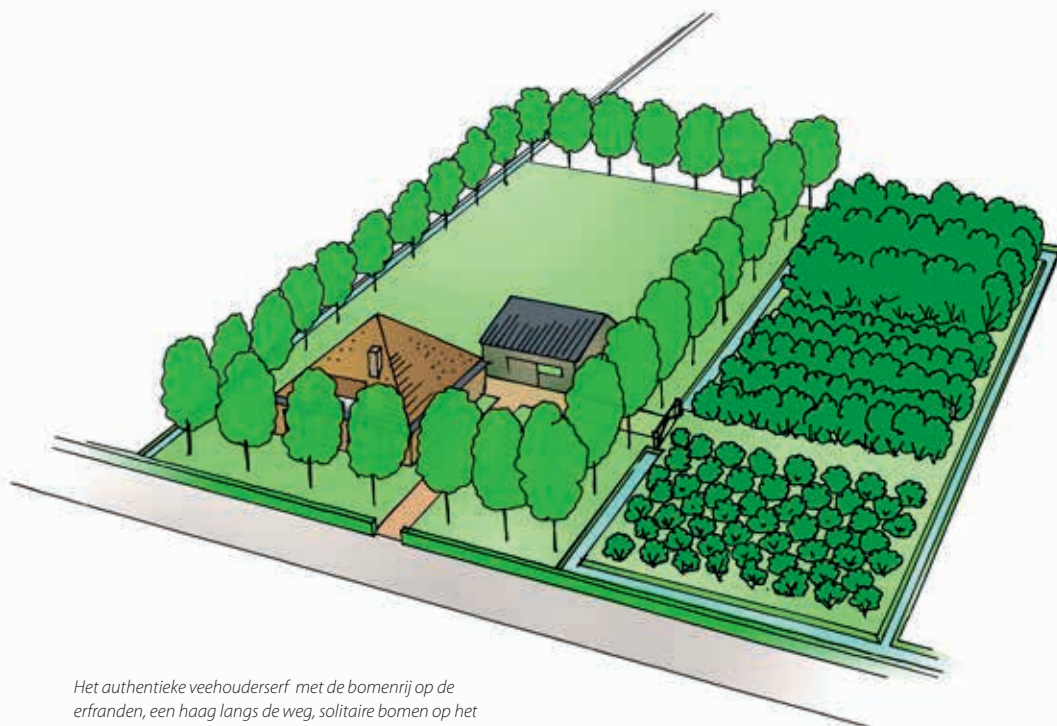
Arbeiderswoningen.



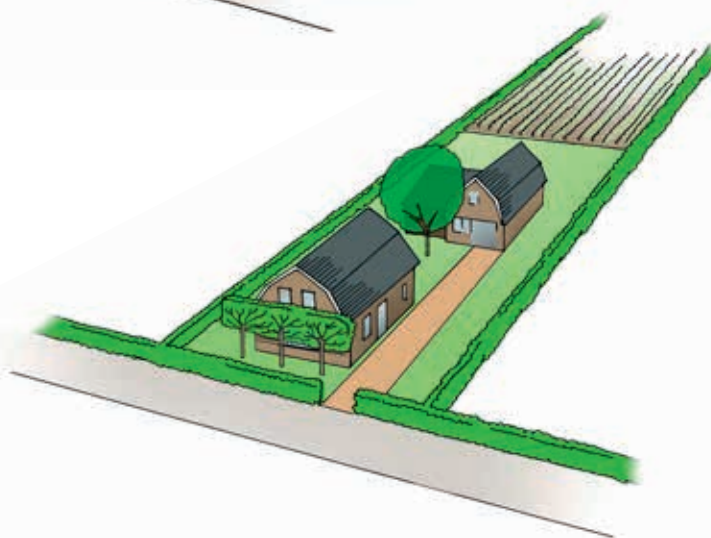
De bebouwing staat evenwijdig aan de verkaveling en kan daardoor schuin op de weg staan.

Streekeigen beplanting van het erf

Door op uw eigen erf te kiezen voor streekeigen beplanting kunt u veel bijdragen aan het behoud van de karakteristieke uitstraling van het erf in de gemeente Castricum. Beplanting speelt daarin een sleutelrol. Het traditionele erf is hier doorgaans eenvoudig ingericht. Anders dan in andere gemeenten in Laag Holland maakt de beplanting op de erven in de gemeente Castricum deel uit van de landschappelijke beplanting. Hagen en bomenrijen op de erven lopen vaak over in de hagen en bomenrijen in het landschap. De erven op de strandvlakten liggen daarentegen zelfstandig in het landschap.



Het authentieke veehoudersef met de bomenrij op de erfranden, een haag langs de weg, solitaire bomen op het voorerf en rechts een hakhoutbosje. Het hakhoutbosje bestaat uit 3 delen die in verschillende jaren zijn gehakt, waardoor de beplanting ongelijk van hoogte is.



Het authentieke tuinderserf met hagen op de erfranden en langs de weg, leibomen voor de gevel en enkele solitaire bomen op het erf.

Op het erf staan inheemse boom- en struiksoorten. De els is zo'n typische soort op de strandwallen en in de binnenduinrand. Hij dient als elzenhaag, knot-els, elzensingel en als volwaardige boom in de bomenrij of gemengde beplanting. Als u voor streekeigen beplanting kiest, mag u erop vertrouwen dat die goed zal groeien. Naast cultuurhistorische waarden bezitten inheemse boom- en struiksoorten een hoge natuurwaarde en dragen ze bij aan de landschappelijke herkenbaarheid. Insecten en andere dieren zijn voor voedsel van inheemse boom- en struiksoorten afhankelijk. Door inheemse boomsoorten aan te planten kunt u heel veel bijdragen aan de soortenrijkdom. Aan de zomereik zijn bijvoorbeeld 100 soorten dag- en nachtvlinders gebonden. Het veehouderserf en het tuinderserf kennen elk hun eigen karakteristieke type beplanting, dat hieronder wordt beschreven. In hoofdstuk 5 staat beschreven hoe u erfbeplanting het beste aanplant en onderhoudt.

Veehouderserf

Bomenrij

Kenmerkend voor de veehouderserven zijn de bomenrijen op de erfrand of dicht rond de boerderij. Eik is een passende soort voor een bomenrij. Esdoorn, wilg en es worden ook wel eens geplant in bomenrijen. Elzen zijn zeer geschikt voor kleinere erven (maar die wel breder zijn dan 20 meter). Verder zijn berk, iep (kust) en es (strandwal) karakteristieke soorten van bomenrijen. Beuk is ook geschikt voor de kuststreek, maar alleen voor de grotere erven. Wanneer een bomenrij in combinatie met hagen geplant is, staan de stammen meestal net achter de haag, waardoor de bomen niet "in de haag staan" zoals in de Zaanstreek.

Hakhoutbos of bos op apart perceel

Kenmerkend voor de veehouderserven in de binnenduinrand zijn de bosschages aan de zij- of achterkant van de erven. De bosjes zijn omsloten door water. Deze houtopstanden geven het landschap zijn karakteristieke beslotenheid. Ook op de strandwallen en de strandvlakten vind je hakhoutbosjes, maar veel minder. Een hakhoutbosje levert gebruikshout. Het werd van tijd tot tijd afgezet om palen, gereedschapstelen, timmerhout en brandhout te oogsten. Tegenwoordig zijn veel hakhoutbosjes verwaarloosd of verdwenen. Dat is jammer, want ze hebben grote landschappelijke en cultuurhistorische waarde en bijzondere natuurwaarde.



Hagen en bomenrijen op de erven lopen vaak over in de hagen en bomenrijen in het landschap.



Door aanplant van karakteristieke erfbeplanting versterkt u de uitstraling van uw erf.



Dit hakhoutbosje stond al op de historische kaart van 1900. Ook de kenmerkende smalle watergang rond het bosje is nog aanwezig.

Laanbomen

Soms is het erfpad als deze vrij lang is aan één of beide zijden beplant met een rij laanbomen zoals es, linde, of els.

Windsingels

Een windsingel is een rechthoekig vlak bestaand uit een gemengde beplanting van boom- en struikvormers. In een windsingel horen robuuste, inheemse bomen en struiken. Windsingels bieden luwte en beschutting op het erf, schermen grote stallen of schuren af en zorgen voor privacy.

Veehouderserf en tuinderserf

Hagen

Hagen staan op het veehouderserf voornamelijk op het voorerf. De haag die het voorerf scheidt van de weg is vaak onderdeel van de haag die langs de weg staat. Daarnaast scheiden hagen op het veehouderserf verschillende erfdelen van elkaar. Hagen bieden luwte en beschutting aan de vegetatie in de moes- of siertuin.

Hagen bepalen op het tuinderserf hoofdzakelijk het beeld. Ze dienen als perceels- en erfgrens. Deze hagen maken onderdeel uit van de landschappelijke beplanting langs de weg en de vroegere scheiding van de akkers. In de Oosterbuurt van Castricum zijn hier nog mooie voorbeelden van te zien.

De hagen zijn zo'n 1,20 meter tot maximaal 1,50 meter hoog. Het beste kunt u soorten als liguster, els, veldsdoorn of meidoorn gebruiken. Voor haagbeplanting langs de weg werd vaak meidoorn gebruikt omdat het vee, dat over de weg naar het weiland liep, dan niet door de stekelige hagen het erf of de akkers op liep.

Leibomen

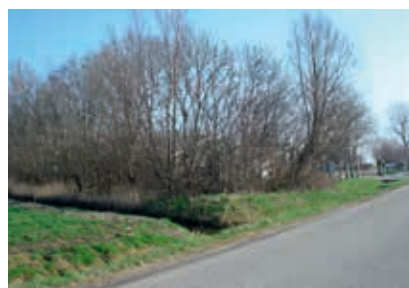
Leibomen zijn in een kandelaarvorm geleide bomen die kort gesnoeid of geknot worden. Deze bomen plant u bij voorkeur heel dicht op de boerderij of woning op de zuid- of westgevel. Leibomen zorgen voor schaduw. Zo bleef het koel in de boerderij of woning. Soorten als linde en peer laten zich goed leiden. Soms wordt ook appel als leiboom geplant. Leibomen zijn belangrijke cultuurhistorische elementen. Leibomen hebben hun oorspronkelijke functie weliswaar nooit verloren, maar verdwijnen door verwaarlozing of verkeerde snoei vanwege het arbeidsintensieve onderhoud. Steeds vaker planten mensen een modern type leiboom, te koop in het tuincentrum. De takken van deze bomen zijn op een andere manier geleid, waardoor het traditionele waaiermodel helaas uit het landschap dreigt te verdwijnen.

Het groene voorerf

Het voorerf van het veehouderserf is groen van karakter. De welstand van het boerengezin en de bedrijfsvoering bepaalden de beplantingskeuzes op het voorerf. Een eenvoudige, makkelijk te onderhouden voortuin is ingezaaid met een kruidenrijk grasmengsel tot aan de sloot en wordt begrast met schapen of gehoid. Natuurlijk kunt u ook kiezen voor een rijkere inrichting met sier- en nutssoorten: kruiden, groenten, snijbloemen en misschien ook een of meer solitaire bomen in het gazon.



De inheemse beplanting op uw erf biedt een leefplek aan vogels zoals de zanglijster.



Een windsingel geeft een gesloten beeld, als deze breed genoeg is ook in de winter.



Hagen rond het tuinderserf.



Hagen behoren tot de landschappelijke beplanting van de kustzone en staan langs de wegen. De hagen langs het voorerf maken onderdeel uit van de wegbeplanting.

Wanneer de combinatie wordt gemaakt van siersoorten met nutssoorten (kruiden, groenten, snijbloemen) spreekt men van de klassieke boerennutstuin. Het voorerf van het tuinderserf is klein, maar ook groen van karakter. Op het voorerf stonden vaak leibomen en langs de weg een haag. Soms teelde men ook nutssoorten zoals kruiden, groenten en snijbloemen voor eigen gebruik.

Solitaire bomen

Solitaire bomen zijn alleenstaande bomen of boomgroepen. Ze staan vaak op goed zichtbare plekken op het erf, als sierelement en om schaduw te geven. Beuk, eik, linde, paardenkastanje en fruitbomen worden als solitaire bomen gebruikt. Als de ruimte het toelaat staan er op het tuinderserf één of enkele solitaire bomen.

Elzensingel

Een elzensingel is een smalle, lintvormige beplanting bestaand uit zwarte els. Elzensingels worden aangeplant als windkering, perceelafscheiding, veekering en voor de houtoogst. Ze staan regelmatig op een of meer erfranden van het veehouderserf en soms lopen ze ook vanuit het erf het landschap in en maken ze onderdeel uit van de landschappelijke beplanting in de binnenduinrand. Ze vormen groene lijnen in het landschap en fungeren als de "wanden" van percelen. Hierdoor blijft het landschap kleinschalig en besloten.

Op het tuinderserf staat soms een elzensingel op het achtererf op de erfrand, vaak als het erf in een wat meer besloten omgeving ligt, of als er grote bijgebouwen op het achtererf staan.

Elzensingels worden in een cyclus van een aantal jaren afgezet en daarom ook wel elzenhakhoutsingels genoemd. In Noord-Holland zie je ze veel, vooral waar de ruimte schaars is.

Boomgaard of enkele fruitbomen

Grote fruitboomgaarden kom je op het veehouderserf niet tegen. Soms staat er wel eens een kleine hoogstamfruitboomgaard. Tuinderserven kennen geen fruitboomgaarden, maar fruitbomen worden wel als solitair op het voorerf gebruikt. Soms staan er een aantal fruitbomen op het achtererf.

Bij hoogstamfruitbomen ligt de eerste vertakking rond 1,80 m.

Struweelhagen

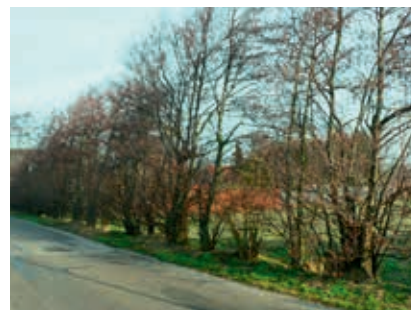
Een struweelhaag bestaat uit robuuste, inheemse struikvormers in een rij. Waar de ruimte ontbreekt op een veehouderserf om een hakhoutbosje of een windsingel te realiseren, kunt u kiezen voor een struweelhaag. Op een tuinderserf met wat meer ruimte kan een struweelhaag op het achtererf langs storende bouwwerken worden geplant.



Leibomen zijn in een kandelaarvorm geleide bomen die kort gesnoeid of geknot worden.



Solitaire boom op het voorerf



Elzensingels worden aangeplant als windkering, perceelafscheiding, veekering en voor de houtoogst.



Soms maakt een bescheiden hoogstamfruitboomgaardje deel uit van de beplanting van het veehouderserf. Op het tuinderserf staan soms enkele solitaire fruitbomen.

3

Ontwikkel uw erf tot visitekaartje van uw streek

Ontwikkel uw erf tot visitekaartje van de gemeente Castricum! Daarmee draagt u bij aan de kwaliteit van natuur en landschap in onze gemeente. Dit hoofdstuk laat zien hoe u het streekeigen karakter van uw erf kunt versterken. Als u uw erf gaat veranderen, krijgt u met verschillende gemeentelijke regels te maken. In de tweede paragraaf gaan we in op het gemeentelijk beleid voor bouwen. We laten zien hoe u daarbij de aanwezige kwaliteiten op uw erf kunt behouden of zelfs vergroten. De derde paragraaf presenteert het voorbeeld erf van de hobbymatige paardenhouderij 'De Sterrenhoeve'. Als u dit erf bezoekt, kunt u zien hoe de eigenaar het houden van paarden combineert met een goede zorg voor het landschap.



Voor het kappen van bomen moet u eerst een kapvergunning aanvragen. Bestaande bomen mag u in principe niet kappen als ze op de gemeentelijke bomenlijst staan (zie website gemeente onder kapvergunning).

Als u de streekeigen uitstraling van uw erf wilt versterken

Om de streekeigen beplanting op uw erf gezond te houden is goed onderhoud nodig. Denk bijvoorbeeld aan het aanvullen van de bomenrij als er bomen zijn uitgevallen of het regelmatig snoeien van een windsingel. In hoofdstuk 5 kunt u meer lezen over het onderhoud van uw erfbeplanting.

Veel karakteristieke, streekeigen kenmerken zijn verloren gegaan door ontwikkelingen op het erf. Misschien werd de zij- of achtererfsloot gedempt toen het erf werd vergroot. Leibomen verdwenen bij aanpassing van de siertuin. De haag op het voorerf werd vervangen door een hek. Deze elementen kunt u herstellen. In hoofdstuk 2 heeft u al kunnen lezen welke soorten beplantingen en elementen kenmerkend zijn voor uw erftype.

Als u aan de slag wilt met uw erf, dan is het handig om eerst een ontwerpschets te maken. U kunt beginnen met het tekenen van de huidige situatie op uw erf. In hoofdstuk 4 'Ontwerp uw eigen erf' staat het stappenplan voor het tekenen van de uitgangssituatie. Vervolgens kunt u hierop aangeven welke onderdelen of beplanting u wilt veranderen. Daarna trekt u de schets van de uitgangssituatie over op carbonpapier, waarbij u de onderdelen weglaat die u wilt aanpassen. U kunt dan de nieuwe situatie intekenen zoals een erfgrenssloot of een bomenrij op de erfrand. Als u erfgrenssloten wilt terugbrengen, dan kunt u in stap 1 van stappenplan A in hoofdstuk 4 lezen hoe u dat kunt doen.

Het versterken van het streekeigen karakter van uw erf kan op allerlei manieren. Door sloten terug te brengen op de erfgrens herstelt u begrenzing van het erf. Kies als voordeur voor uw stolp een passende voordeur, geen prefab of bouwmarktdeur. Lofwerk (houtsnijwerk) aan dakgoten en topgevel en een representatieve voortuin geven uw woning nog meer allure. Voor meer informatie over het herstel van streekeigen kenmerken van een stolpboerderij kunt u contact opnemen met De Boerderijenstichting Noord-Holland.

Op het gebied van beplanting kunt u denken aan leibomen voor de voorgevel of een hakhoutbosje op een apart perceel naast het erf. U kunt weer een bomenrij planten op de zij- en achtererfranden van uw veehouderserf of een geschoren haag op de zij-erfgrens van uw tuinderserf.

De dammen in het weiland en van het erf naar het weiland kunt u verfraaien met houten boerenhekken. Houten damhekken zijn kenmerkend voor het landschap van de gemeente Castricum. Elke streek kent zijn eigen model boerenhekken.



In de gemeente Castricum zijn hagen langs voorerven en de wegen heel beeldbepalend.



Zonder streekeigen beplanting staat de stal los van het omringende landschap. Door het planten van een bomenrij op de erfanden wordt het erf met al de bebouwing weer één met het landschap.

Het vervangen van niet-streekeigen elementen

U kunt het karakter van uw erf verder versterken door niet-passende elementen te vervangen. Kruidig struikgewas met worteldoek op het voorerf kunt u vervuilen door gras of streekeigen beplanting; hoge, harde beschoeiing langs oevers van de voortuin door een traditioneel aflopende oever met gras. Pannen op het dak van de schuur in plaats van golfplaat. Coniferen of laurierkers vervangt u door inheemse soorten zoals liguster, veldesdoorn of beuk. Let er ook op dat de aanleg van uw siertuin past in de streek. U kunt bolboompjes vervangen door een markante solitaire boom, zoals linde of kastanje. In plaats van schuttingen kiest u voor geschoren hagen of struiken of bosjes. Zorg ervoor dat u de hagen niet te hoog laat worden. 1,20 meter tot maximaal 1,50 meter is passend. Wilt u hogere beplanting op de zijerfgrenzen, kies dan voor een elzensingel. Witte hekken maken plaats voor streekeigen houten hekken, die grijs (onbehandeld), bruin of zwart kunnen zijn. In plaats van metalen hekken kiest u voor houten damhekken. Heeft u behoefte aan advies bij het bepalen wat u op uw erf kunt aanpassen? Daarvoor kunt u contact opnemen met Landschap Noord-Holland.

Betere inpassing van allerlei bouwwerken

Ook als uw bestaande paardenbak, parkeerplaats of sleufsilos volstrekt legaal zijn gebouwd, dan nog kunnen het storende elementen in het open landschap zijn. Met een passende beplanting vallen ze minder op. Let daarbij goed op het onderscheid tussen het voor- en achtererf.

Op het voorerf (tot halverwege de erfdiepte) kunt u bouwwerken, die lager zijn dan anderhalve meter zoals een parkeerplaats voor personenauto's, aankleden met een strak geschoren haag, die u maximaal 1,50 meter hoog laat worden (breedte circa 0,75 meter).

Op het achtererf kunt u ook kiezen voor een elzenhaag, die u op de gewenste hoogte topt. U hoeft hem minder vaak te scheren dan een geschoren haag. De groeivorm is daardoor iets wilder. Deze wordt ongeveer 2 meter breed en ongeveer 2,5 meter hoog. Ook kunt u kiezen voor een elzensingel die ongeveer 2 tot 3 meter breed en circa 4 meter hoog wordt. Is er meer ruimte, dan kunt u ook een hakhoutbosje of struweelhaag planten.

Sleufsilos, trailers en ronde balen plaatst u bij voorkeur op het achtererf. Is dat onmogelijk, dan kunt u een elzenhaag rond de staanplaats op het voorerf planten. Als u opslag of verplaatsbare elementen buiten het erf/bouwvlak heeft liggen, verplaats die dan naar binnen het erf.



Door een hek op de voorerf te vervangen door een haag, vergroot u de identiteit van uw leefomgeving



Door losstaande elementen die op het voorerf staan zoals machines en opslag naar het achtererf te verplaatsen, versterkt u de uitstraling van uw erf.



Beplant het voorerf niet te dicht. Coniferen en andere uitheemse beplantingen horen niet in de streek thuis. Deze kunt u vervangen door inheemse soorten.



Gebruikt u houten boeren damhekken, dan draagt u direct bij aan het verfraaien van het landschap



Witte hekken zijn vreemde elementen in het landschap

Zo kunt u paardenbakken, afrastering en beweiding goed in het landschap inpassen

Gebruik voor eventuele afrastering van de paardenbak een traditionele afrastering met houten standers en planken. Bij voorkeur gebruikt u onbehandeld hout, dat na verloop van tijd vergrijs of een donkere, in het landschap passende kleur zoals zwart, bruin of donkergroen. Eventueel kunt u een brede kunststof band of schrikkoord gebruiken.

Als er rond uw paardenbak een andere, opvallende omheining staat die u niet kunt vervangen, dan kunt u er geschoren hagen omheen planten. Dit geldt ook voor als bijvoorbeeld de paddock, longeerbak stapmolen of mestplaat erg in het zicht ligt. Houd de geschoren hagen even hoog als het hekwerk rond de paardenbak (maximaal 1,50 meter), zodat er doorzicht over het erf blijft. Ook kunt u ervoor kiezen om langs de paardenbak een elzensingel te planten. Het beste is om deze op de erfrand te planten, als er geen beplanting op de erfrand aanwezig is. Zet deze singel dan op minimaal 2 meter afstand van de paardenbak voor uitgroei (circa 1 meter) en onderhoudspad. Plant daarnaast een elzensingel aan de voorkant van de rijbak. Dit vermindert het zicht op de rijbak vanaf de weg. Door de elzensingel aan de binnenzijde te scheren, groeit hij minder breed uit. Ligt uw paardenbak buiten uw erf, dan kunt u deze inpassen in het landschap door er een grondwal omheen aan te leggen van 50 – 70 cm hoog die u laat begroeien met gras. De eventuele afrastering en het zand zijn dan minder zichtbaar.

Afrastering

Zet (houten) hekwerken alleen op het erf en gebruik in het weiland alleen schrikdraad of schrikkoord als afrastering. De afrastering valt dan nauwelijks op in het landschap. Schriklint gaat snel slap hangen of wapperen en dat geeft een rommelig beeld. Schrikkoord, een kunststof draad met meerdere roestvrijstalen geleiders van circa 5 mm, is dikker dan schrikdraad. Dit kan in de kleur 'wit' (wit met zwart of wit met bruin) omdat dit na verloop van jaren vergrijs of daardoor nauwelijks meer opvalt in het landschap. Ook kunt u de kleur 'terra' (bruin) gebruiken. Voor standers kunt u houten palen gebruiken in houtkleur of donkergroene of bruine kunststof palen. De houten standers zet u minstens 4 meter uit elkaar. Hoe strakker het draad gespannen staat en hoe rechter de palen staan, hoe minder de afrastering opvalt in het landschap. Met draadspanners kunt u er voor zorgen dat het draad goed strak blijft staan. Als u het weiland met koord wilt indelen in vakken om verschillende groepen paarden te weiden,



Paarden in weiland.



Als u verplaatsbare elementen zoals ronde balen binnen beplanting op het achtererf plaatst, vallen ze nauwelijks op in het landschap.



Een bestaande rijbak aan de weg kunt u minder laten opvallen door er een geschoren haag om heen te planten. Links de bestaande situatie. Rechts: rijbak valt deels weg achter geschoren haag (foto bewerkt).

let u er dan op dat u de afrastering zo veel mogelijk in de lengterichting van het perceel zet en zo min mogelijk dwars op het perceel. Hierdoor valt de afrastering minder op in het landschap. Bij voorkeur deelt u alleen op grotere afstand van de weg de weiden in vakken in, omdat ook koord bij veelvuldig gebruik dicht bij de weg erg opvalt.

Paarden en graslandbeheer

Als u het weiland niet te intensief laat begrazen, blijft het weiland mooi groen en grazig. Te intensief begraasd grasland wordt stuk getrapt en verandert in zwarte grond. Bovendien stimuleert overmatige vertrapping de groei van akkeronkruiden zoals ridderzuring, akkerdistel of brandnetel. Een groen ogend weiland creëert u door de paarden op niet te kleine stukjes weiland te zetten. Eén hectare grond beweidt u dan met maximaal vier paarden. Met een goed rotatiesysteem zorgt u dat het gras genoeg tijd krijgt om van het grazen te herstellen.

Hiertoe kunt u een paardenweide van een hectare in drieën delen. Elk van de delen laat u vier tot zes weken begrazen. Na het groeiseizoen kunnen de paarden desgewenst nog op de gehele wei lopen tot ze naar stal gaan. Het is belangrijk om na het ontwormen van de paarden de mest van het land te verwijderen. Resten van het wormenmiddel in de mest doden namelijk nuttig bodemleven in de grasmat. Bovendien kunt u elk perceel na het hooien eerst door schapen laten begrazen voordat u de paarden er op gaat weiden. Wormen gaan namelijk dood in de maag van schapen en het schaap zelf is bestand tegen wormen.



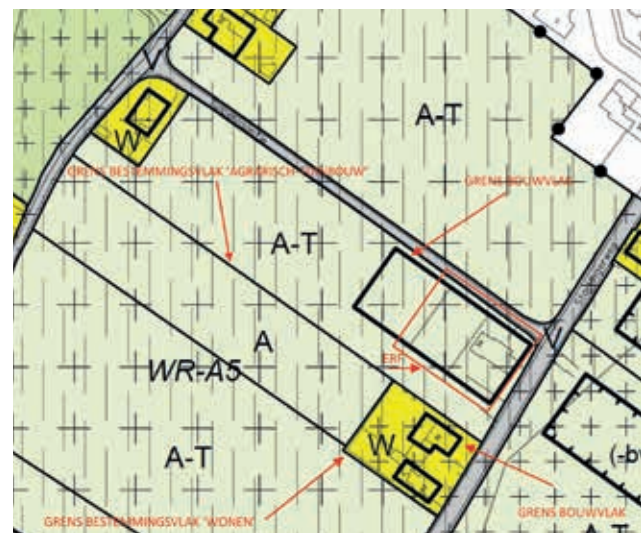
Een goed roteesysteem voorkomt zwart getrapt land en geeft gras en kruiden genoeg tijd om van het grazen te herstellen.



Palen (vaste houten palen of losse van stevig kunststof) met koord geven het rustigste beeld en vallen minder op in het landschap dan donker lint.



Voorbeeld van erf met bestemming 'Agrarisch met waarden' in het bestemmingsplan voor het buitengebied van de gemeente Castricum. Het bouwvlak ligt in dit geval binnen het erf.



Voorbeeld van erven met bestemmingen 'Wonen' en 'Agrarisch – Tuinbouw' in het bestemmingsplan voor het buitengebied van de gemeente Castricum.

Als u gaat bouwen op uw erf

Algemeen

Als u gaat bouwen kunt u de kenmerken van het veehouderserf of tuinderserf behouden of zelfs herstellen of terugbrengen. In deze paragraaf leest u hoe u dit kunt doen. Daarbij komen verschillende gemeentelijke voorschriften aan bod die gelden bij bouw of andere veranderingen op uw erf. Voor het bouwen op of buiten een erf heeft de gemeente regels opgesteld waaraan het nieuwe bouwwerk moet voldoen. Daarnaast gelden speciale regels voor erfelementen die niet zomaar mogen verdwijnen, zoals de kenmerkende sloten of de karakteristieke uitstraling van de stolpboerderij. Tot slot volgen specifieke regels en adviezen voor paardenhouders.

In dit handboek bespreken we de regels die gelden voor het buitengebied van de gemeente Castricum met de (bestaande of toekomstige) bestemmingen Agrarisch, Agrarisch - tuinbouw, Agrarisch met waarden, Agrarisch met waarden - Oosterbuurt, Sport – manege, Wonen en Wonen – Oosterbuurt. Voor andere bestemmingen geldt maatwerk. In het bestemmingsplan wordt geen onderscheid gemaakt tussen het veehouderserf en het tuinderserf. Voor beide typen erven gelden dezelfde regels. Of uw erf onder het bestemmingsplan voor het buitengebied valt, kunt u nagaan op de website 'Ruimtelijke plannen.nl'. Hier kunt u de kaart en regels van het bestemmingsplan inzien.

Let op: We gaan hier niet in detail in op de voorschriften uit het bestemmingsplan en de welstandsnota. We bespreken alleen de belangrijkste regels die betrekking hebben op de ruimtelijke indeling van het erf. Zie het bestemmingsplan en de welstandsnota voor de volledige regels. Aan de tekst in het handboek kunnen dan ook geen rechten worden ontleend. De beleidsdocumenten van de gemeente zijn leidend.

In de afbeeldingen onderaan op pagina 24 kunt u zien hoe binnen de verschillende bestemmingen de erven zijn weergegeven. Woonerven bestaan in het bestemmingsplan uit een 'bestemmingsvlak' wonen met het bouwvlak van de woning. Agrarische erven bestaan in het bestemmingsplan uit de bouwkwel met het bouwvlak. Het bouwvlak ligt óf op een gedeelte van het erf binnen de grenzen van het erf óf deels buiten de grenzen van het erf. In het laatste geval is dan al rekening gehouden met toekomstige uitbreidingen.

Verderop in dit boekje vindt u het stappenplan voor een optimaal ontwerp van uw erf, met het nieuwe gebouw op een passende manier ingepast in uw streek. Stap voor stap nemen wij de regels van de gemeente met u door en geven aanvullende adviezen om tot een zo goed mogelijk ontwerp te komen. U kunt dit ontwerp gebruiken om uw omgevingsvergunning bij de gemeente aan te vragen. Als uw erf voldoet aan de inrichtingsprincipes die de gemeente hanteert en u brengt aanvullend nog authentieke kenmerken terug, dan heeft u straks een karakteristiek erf in de gemeente Castricum! Mocht de situatie op uw erf anders zijn dan het stappenplan omschrijft, dan is maatwerk van groot belang. Neem in dat geval contact op met de gemeente, die u verder kan helpen.

Termen uit het bestemmingsplan van de gemeente

Bouwvlak

Hiermee wordt de grond bedoeld waarop volgens regels van het bestemmingsplan gebouwd mag worden. De plaats van het bouwvlak is aangegeven op de bestemmingsplankaart.

Bouwperceel

Het perceel waarop het bouwvlak is gelegen.

Bestemmingsvlak

De op de bestemmingsplankaart aangegeven gronden met eenzelfde bestemming. Bijvoorbeeld het bestemmingsvlak 'Wonen'.



Het veehouderserf.



Het tuinderserf.

Bebouwing binnen de erf grenzen

Erven worden vaak langs een of meer zijden begrensd door een watergang. De sloten van het verkavelingspatroon zijn binnen het gemeentelijk beleid beschermd. Het agrarisch bouwvlak ligt over het algemeen binnen de erf grenssloten. De gemeente heeft als richtlijn dat watergangen zoals sloten, duinrellen, greppels etc waardevolle vegetaties kunnen bezitten en een belangrijk onderdeel uit maken van de cultuurhistorische waardevolle structuur van het buitengebied. U kunt de watergangen niet dempen of van vorm veranderen. Behalve bij de bestemming 'Wonen' kan dit alleen onder bepaalde voorwaarden. Hiervoor moet u een omgevingsvergunning voor aanlegactiviteiten aanvragen. De gemeente gaat hierbij na of de aanwezige natuur- en cultuurhistorische waarden door de ingreep worden aangetast.

Aanvullende tips en adviezen

Als een kavelsloot in het verleden gedempt is, dan is het zeer waardevol om deze terug te brengen. Ook kunt u bijvoorbeeld weer een gedempte duinrel of erf grenssloot uitgraven. U kunt op de historische kaart van bijvoorbeeld 1900 zien welke sloten of duinrellen er destijds op uw kavel lagen.

De erfzoning

Bij veranderingen aan of bouw op uw erf is het belangrijk dat u de indeling in voor- en achter zo veel mogelijk behoudt. Een woonerf (bestemming 'Wonen') heeft twee zones: het voorerf met de woning en het achtererf. Op het agrarische erf kunnen we drie zones onderscheiden: het voorerf met de stulp of woning, de overgangszone met de kleine bijgebouwen en het bedrijfserf met de bedrijfsgebouwen en bouwwerken/ opslag.

In de gemeente Castricum is het op de agrarische bestemmingen (agrarische erven) verplicht om alle gebouwen en bouwwerken binnen het bouwvlak te bouwen. Op een woonbestemming (woonerf) mogen kleine bijgebouwen of andere bouwwerken alleen binnen het bestemmingsvlak worden gebouwd. Hieronder gaan we hier nader op in.

Het voorerf

Het voorerf is in het bestemmingsplan niet apart bestemd. Op woonerven valt dit onder het bestemmingsvlak, bij de agrarische erven valt het buiten het bouwvlak. Aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen mogen op het bouwperceel binnen het bouwvlak of op het bestemmingsvlak

Wat bedoelen we met 'erf'?

Met 'het erf' in dit handboek wordt de grond bedoeld waar de woning met bijgebouwen op staat en waar de eigenaar woont. Ook de opgaande beplanting rond de gebouwen staat op het erf. Het bouwvlak maakt een onderdeel uit van het erf. Buiten het erf liggen de open weilanden, akkers of bouwland.



Binnen het beleid van de gemeente is bouwen op het voorerf vrijwel niet toegestaan.

(wonen) volgens de geldende voorschriften op het zij- of achtererf gebouwd worden vanaf minimaal 1 meter achter de voorgevel. Het voorerf mag dus niet geheel bebouwd worden. De regels voor het inrichten van uw voorerf hangt binnen de

Aanvullende tips en adviezen

Het behoud van de solitaire positie van de stulp of andere woning en de representatieve uitstraling van het voorerf zijn belangrijk. Het beste is daarom om vrijstaande bijgebouwen of andere bouwwerken achter de achtergevelrooilijn te bouwen. Als de ruimte op uw erf dat niet toe laat, plaatst u het nieuwe gebouw dan zo ver mogelijk achter de voorgevel. Dit geldt ook voor het bouwen van vergunningsvrije bouwwerken. U kunt uw voorerf representatief inrichten met gras of een klassieke boerentuin met een combinatie van siersoorten en nutssoorten. Hagen scheiden de siertuin af van het overige deel van het voorerf en leibomen plant u voor de voorgevel (niet te dicht op elkaar). Maak gebruik van inheemse, streekeigen beplanting.



Voor het dempen of graven van sloten heeft u een vergunning nodig.

gemeente af van de bestemming van uw bestemmingsvlak. Zie hiervoor verderop bij 'maak uw erf compleet met streekeigen beplanting' van dit hoofdstuk. Licht uw erf daarnaast binnen de grenzen van het weidevogelleefgebied, dan gelden er specifieke regels.

Bouw van een nieuwe (bedrijf)swoning; plaats op het erf

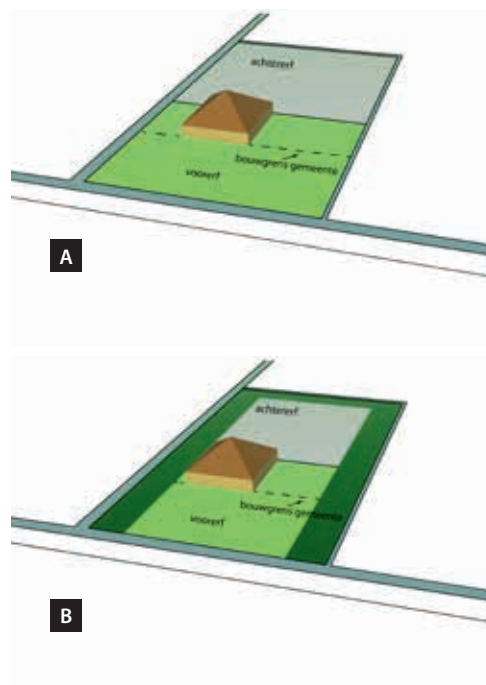
De woning bouwt u op het voorerf. De ligging van een bestaande woning is vastgelegd in het bestemmingsplan. Deze woning kan een bedrijfswoning zijn, maar ook een woonhuis. Het bouwvlak is zo geplaatst, dat de woning een prominente plek behoudt: er kan niet voor of naast gebouwd worden. Een nieuwe woning mag alleen op een bouwvlak worden gebouwd, bij vervanging van een woning en alleen op de plek van de vorige woning. Op een bouwvlak mag één woning staan (tenzij anders is aangegeven op de bestemmingsplankaart). De woning staat aan de straatzijde en is met de voorgevel op de weg gericht en staat evenwijdig of haaks op de verkavelingsrichting.

De inhoud van een nieuwe woning mag maximaal 650 m³ bedragen (of de inhoud van de bestaande woning als dat meer is). Een kap is verplicht met de nokrichting evenwijdig aan of haaks op de verkavelingsrichting of weg.

Uitstraling van de (stolp)boerderij

Binnen het beleid van de gemeente zijn de structuur en de hoofdkenmerken van de boerderij en de stolp beschermd. Het uitgangspunt bij een stolp is één bouwlaag met piramidevormig dak. De maat varieert tussen klein bij een plattegrond van 12 bij 12 meter tot groot bij een plattegrond van 20 bij 20 meter. Materialen en kleuren dienen traditioneel, terughoudend en afgestemd op de omgeving te zijn.

De voorgevel heeft een rijker karakter dan de zij- en achtergevel en heeft bij voorkeur een topgevel. Het uitgangspunt is dat een bestaande stolp wordt behouden. Bij te slechte bouwstatus kan een stolp worden gesloopt en vervangen door een volwaardige stolp. Bij restauratie/verbouwing dienen materialen zoveel mogelijk aan te sluiten bij de oorspronkelijke materialen.



Erfzoning woonbestemming:

- A Erfzoning in voorerf en achtererf. Voor elke zone gelden eigen specifieke regels voor veranderingen.
- B Houd de erfanden vrij voor het aanbrengen van de randbeplanting en het inpassen van de nieuwe bebouwing op uw erf.



Woningen en bijgebouwen staan evenwijdig aan de verkaveling, waardoor ze soms schuin op de weg staan.

Uitstraling van het woonhuis

Woningen bestaan bij voorkeur uit een of twee woonlagen en hebben een dak in een duidelijke kapvorm. De gemeente stelt regels aan de uitstraling van het woonhuis zoals de architectuur, materialen, kleuren en dakbedekking. Voor de criteria kunt u de welstandsnota raadplegen.

Het achtererf

Zone achtererf van woonbestemming en de overgangszone van agrarische bestemmingen

Op het achtererf kunt u aan- en uitbouwen van de woning en bijgebouwen realiseren. De nieuwe aan- of uitbouw, gemeten vanuit de gevel vanwaar u aanbouwt, is niet dieper dan 1,5 meter. De bouwwerken mogen niet eerder beginnen dan 1 meter vanaf de voorgevelrooilijn (de lijn die vanuit 1 meter achter de voorgevel recht naar de zijerfgrenzen loopt). De gezamenlijke oppervlakte van aan-, uit- en bijgebouwen bij een hoofdgebouw is maximaal 75 m². Bij grotere bouwpercelen geldt een groter oppervlakte. Het bouwperceel mag niet meer dan voor 50 procent worden bebouwd. De gemeente geeft verder aan, dat bij een stolpboerderij bijgebouwen zo ver mogelijk van de stolpboerderij aan de achterkant van het erf worden geplaatst.

Zone achtererf voor agrarische bedrijfsgebouwen

Richtlijn van de gemeente is dat bedrijfsgebouwen achter het woongedeelte en de bijgebouwen staan, zodat er sprake is van een woon- en bedrijfszone. In het bebouwingspatroon worden bedrijfsgebouwen achter de eerste rij bebouwing geplaatst. Als grote (agrarische) bedrijfsgebouwen namelijk direct achter de woning of stolp staan, springen ze erg in het oog. Om ervoor te zorgen dat de boerderij of woning in hiërarchie het hoofdgebouw blijft, is het belangrijk dat grote agrarische bedrijfsgebouwen op enige afstand achter de woning worden gebouwd.

Verder heeft de gemeente als richtlijn dat er aandacht is voor landschapkenmerken zoals verkavelingsrichting en doorzichten. Daarbij is een heldere ordening van de verschillende gebouwen op het erf belangrijk. De terreininrichting maakt onderdeel uit van het ontwerp van het nieuwe gebouw. Het gebouw wordt parallel aan de kavelrichting geplaatst, in de lengte van de verkaveling. Bij een stolpboerderij is een richtlijn dat schuren, stallen of bijgebouwen zo ver mogelijk van de stolpboerderij aan de achterkant van het erf komen.

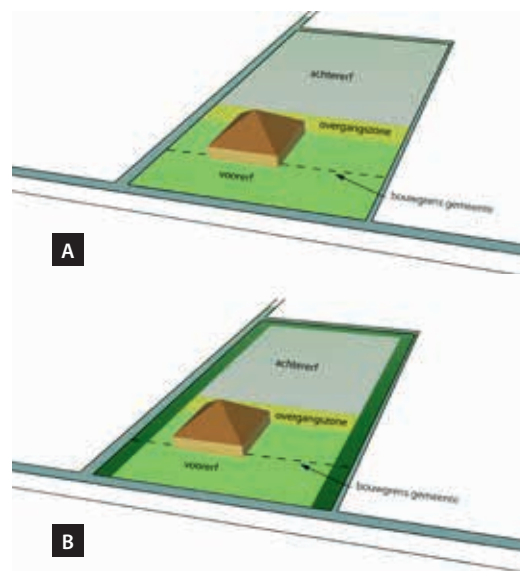
Voor de erfinrichting geldt bij stolpboerderijen dat er weinig verharding op het erf is en dat er geparkeerd wordt op het achtererf. Bij andersoortige hoofdgebouwen houdt het ontwerp van de inrichting van het erf rekening met het ensemble van alle gebouwen op het erf. Doel is te streven naar een eenvoudige, streekeigen inrichting.



Voor stolpboerderijen gelden aanvullende criteria.



Op dit erf staat de schuur direct achter de stolp. Als u belang hecht aan een evenwichtige uitstraling van uw erf, dan bouwt u de grote agrarische bedrijfsgebouwen wat verder naar achteren, minimaal 15 meter achter de achtergevel van de woning.



Erfzoning agrarische bestemming:

A Erfzoning in voorerf, tussenzone en bedrijfs erf.

Voor elke zone gelden eigen specifieke regels voor veranderingen.

B *Op de erfranden langs een sloot geldt een zone die niet bebouwd of verhard mag worden. Houd de overige erfranden ook vrij voor het aanbrengen van de randbeplanting en het inpassen van de nieuwe bebouwing op uw erf.*

Aanvullende tips en adviezen

Wilt u kwaliteit toevoegen aan uw omgeving? Bouwt u dan de nieuwe bijgebouwen achter de achtergevel van uw woning. Om ervoor te zorgen dat de grote bedrijfsgebouwen niet direct achter de woning of stomp komen te staan, kunt u werken met een overgangszone. Hier bouwt u dan alleen de kleinere bijgebouwen met de bouwhoogte die geldt voor vrijstaande bijgebouwen bij de (bedrijfs)woning in het bestemmingsplan. Daarachter bouwt u dan de bedrijfsgebouwen, zodat er sprake is van een woon- en bedrijfszone. Deze bedrijfszone begint 15 – 20 meter achter (het verlengde van) de achtergevel van de bedrijfswoning (zie afbeelding A en B op pagina 28).



Voor grote agrarische bedrijfsgebouwen gelden speciale criteria vanuit de gemeente: Het gebouw moet qua uitstraling passen bij de bestaande gebouwen op het erf en bij de erfinrichting.

Uitstraling bijgebouwen bij woning en bedrijfsgebouwen**Aan- of bijgebouwen bij een woning**

De gemeente stelt regels aan de plaatsing van het gebouw op het erf, de vorm van het gebouw en de uitstraling ten aanzien van materiaal en kleuren en de afstemming daarvan op de omgeving. Bijgebouwen staan los van de woning en zijn ondergeschikt aan de woning en eenvoudig van vorm. Belangrijk is dat het nieuwe gebouw past bij de gebouwen die al op het erf staan en dat de plaats van het gebouw op het erf aansluit bij de aanwezige gebouwen. Daarnaast gelden regels voor detaillering van dakgoten en dakbedekking.

Agrarische bedrijfsgebouwen

Voor grote agrarische bedrijfsgebouwen gelden aanvullende criteria ten aanzien van vorm van het gebouw, de architectuur, detaillering en materialen. Het materiaal van de voor- en zijgevels is bij voorkeur traditioneel, waarbij moet worden gedacht aan baksteen, hout en geprofileerde staalplaat. De kleuren zijn donker, gedekt en traditioneel, passend in het landschap en op het erf. Wijzigingen aan bijgebouwen moeten afgestemd worden op de woning.



De huidige landbouw krijgt door de steeds grotere gebouwen een industriële uitstraling als deze zonder beplanting in het landschap staan.

Aanvullende tips en adviezen

Door de schaalvergroting in de agrarische sector zijn ook de bijgebouwen op agrarische erven (stallen/schuren) de afgelopen decennia steeds groter geworden. De grote, veelal gesloten volumes hebben een grote invloed op het ruimtelijk beeld van de erven. De woning is niet langer het grootste volume en zichtlijnen over het erf naar het buitengebied verdwijnen. Als bovendien de beplanting op de erfranden ontbreekt, zijn de stallen/schuren van grote afstand zichtbaar. Om de identiteit van het landschap te versterken is het belangrijk dat de uitstraling van het nieuwe gebouw past bij die van de streek. Bijzondere vormen en bont materiaalgebruik passen niet. Belangrijk zijn rust en samenhang. Systeembouwstallen of schuren met materialen zoals damwandprofiel, golfplaat of beton staan overal en hebben overal in Nederland hetzelfde uiterlijk. Door aan te sluiten bij de kenmerken van uw streek, voegt u kwaliteit toe aan het landschap. Wilt u een nieuwe woning bouwen en stond op de locatie vroeger een stomp? Door een representatieve stomp terug te brengen, versterkt u de kwaliteit van de gemeente Castricum direct.



De kleur van de stal sluit niet aan bij de kleuren van het landschap. Door kleuren te kiezen die passen in het landschap, ontstaan eenheid en rust.



Gebouwen met kap zijn karakteristiek voor de gemeente Castricum. De gemeente stelt aanvullende regels voor grote agrarische bedrijfsgebouwen.

Een bouwrijpe zone op de erfranden voor beplanting

Voor bescherming van de erfranden hanteert de gemeente op agrarische erven een onbebouwde zone langs de erfranden. Dit vanuit het oogpunt van het doorzicht langs de sloten en de inpassing met karakteristieke bomenrij of beplanting. Deze zone ligt tussen de erfgrans (sloot) en het bouwvlak en heeft geen standaard afmeting. Deze ruimte is op basis van maatwerk per bouwvlak vastgesteld. Binnen deze zone mag u geen gebouwen of andere bouwwerken bouwen of verharding aanleggen.

Bij bouw van nieuwe bedrijfsgebouwen richt de gemeente zich op het inpassen van deze objecten in het landschap. Zij wenst daarbij terughoudende vormgeving en kleurstelling, omdat de gebouwen in dit open landschap vaak goed zichtbaar zijn vanaf de linten en wegen. De gemeente vindt het belangrijk dat erven worden omgeven met inheemse en bij het landschap passende beplanting.

In de weidevogelleefgebieden gelden voor het beplanten van de erfranden van woon- en agrarische erven andere regels dan daarbuiten. Het weidevogelleefgebied is een door de provincie vastgestelde zone. Het is dan niet zonder meer mogelijk beplanting hoger dan 3 meter op uw erf aan te leggen. Dit leefgebied is aangegeven op de bestemmingsplankaart en ligt in delen van de strandvlakte binnen de gemeente Castricum. Het open weidegebied is een heel belangrijk broedgebied voor weidevogels zoals grutto en kievit. Weidevogels houden een bepaalde afstand tussen hun nest en bebouwing of beplanting. In beplanting zitten roofdieren zoals kraaien op de uitkijk naar weidevogelnesten.

Aanvullende tips en adviezen

De karakteristieke uitstraling van de erftypen wordt voor een groot deel bepaald door de beplanting op de erfranden. Doordat er een groot verschil is tussen de beplanting op de randen van het veehouderserf en het tuinderserf, hebben beide erftypen ieder een eigen karakter.

Tuinderserf

Op een tuinderserf heeft u genoeg aan een zone van 4 meter breed voor een haag. Belangrijk is dus dat u 4 meter vanaf de sloot, greppel, duinrel of de perceelsgrens vrijhoudt van bebouwing.

Een haag kunt u binnen het bestemmingsplan vrij aanleggen.

Veehouderserf

Houdt u de breedte van de zone die de gemeente heeft vastgesteld aan tussen de perceelsgrens en het nieuwe gebouw en is deze minder dan 4 meter? Dan is er te weinig ruimte voor een karakteristieke bomenrij. U kunt op de erfranden dan beter alleen gras inzaaien. In dit geval staat de nieuwe stal of schuur open in het landschap en is een representatief ontwerp van het gebouw des te belangrijker.



Beplanting op de erfranden geeft gebouwen een kader in het landschap.

Erfranden veehouderserf beplanten buiten het weidevogelleefgebied:

■ Klein erf (tot 60 meter breed)

- Reserveer minimaal 6 en liefst 8 meter tussen de perceelsgrens (of insteek sloot) en de nieuwe bebouwing voor een bomenrij met een kleine boomsoort zoals els, berk of hoogstamfruit. Dit noemen we bomen van de 2e grootte. Ook kunt u een elzensingel aanleggen.

■ Groot erf (breder dan 60 meter)

- Reserveer minimaal 8 en liefst 10 meter tussen de perceelsgrens (of insteek sloot) en de nieuwe bebouwing voor een bomenrij met een grote boomsoort zoals es, eik of iep. Dit noemen we bomen van de 1e grootte. Ook kunt u hakhout of een windsingel aanleggen. Reserveer hiervoor 10 – 12 meter.

Een nadere toelichting op toepassing van bomen van de 1e en de 2e grootte is te vinden in hoofdstuk 5. Hierboven staat de term 'insteek sloot'. Dit is het punt waarop het maaiveld overgaat in de helling van het talud van de sloot. De insteek sloot ligt dus op maaiveldhoogte. Belangrijk is in elk geval, dat u op een groot erf niet een te kleine boomsoort plant. Anders ontstaat er een verkeerde verhouding tussen het erf en de bomen en oogt het erf 'uit balans'. Zijn de huidige erfranden (deels) beplant, laat de nieuwe bomenrij dan aansluiten op de aanwezige bomenrij. Als op de erfranden nog geen beplanting staat, dan kunt u de beplanting herstellen langs de voor- en zijerfranden.

Houd er ook rekening mee dat een bomenrij vrij doorzichtig is. Tussen de stammen door is de bebouwing goed zichtbaar. Daarom is het belangrijk om bij het ontwerp van het gebouw aan te sluiten bij de streekeigen kenmerken. Staant er op uw erf streekeigen bebouwing dan kan u ook één erfrand vrij houden van beplanting. U kunt dan de minimale door de gemeente gestelde onbebouwde zone tussen het gebouw en de insteek sloot aanhouden.

Wanneer u een hoog gebouw gaat plaatsen, of een hoge bebouwingsintensiteit wilt, of als u kiest voor een algemeen in Nederland gebruikte vormgeving, gebruik dan de wat meer gesloten beplanting voor de zij- en achtererfranden. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor een sleufsilosilo, stapmolen of parkeerplaatsen met trailers, e.d. Hiervoor kunt u een (dubbele) elzenhakhoutsingel, een bomenrij (2e grootte) met een enkele struikenrij of een windsingel van één rij bomen (2e grootte) en 2 rijen struiken gebruiken. Voor een windsingel heeft u meer ruimte nodig, namelijk 10 – 12 meter. Gebruik deze beplanting dan alleen achter de *achtergevelrooilijn* van de woning of stolp, langs de nieuwe bebouwing. Hoe hoger de bebouwingsintensiteit of de bebouwingshoogte, hoe meer verdicht de groene zone op de erfranden.

De bovengenoemde afmetingen voor de beplanting zijn minimale maten. Houd er rekening mee dat als de beplanting te weinig ruimte heeft, deze over daken gaat hangen of dat u vaker zult moeten snoeien. Bovendien heeft u ruimte nodig om de sloten mechanisch te onderhouden. Verder vraagt een bomenrij veel minder onderhoud dan een struikenrij, elzensingel of windsingel.



Een regel van de gemeente is dat nieuwe gebouwen op een minimale afstand van de (insteek) sloot gebouwd worden. Op de erfrand komt opgaande beplanting.



Reserveer op de erfranden van een veehouderserf bij voorkeur 8 – 10 meter tussen de erfrens en het nieuwe gebouw voor een bomenrij.



Heeft u een tuinderserf, dan is het voldoende om 4 meter te reserveren voor een haag op de erfranden.

Erfranden veehouderserf beplanten binnen het weidevogelleefgebied:

De erfranden van woonerven en agrarische erven tot 50 meter achter de achtergevelrooilijn kunt u beplanten zoals op pagina 31 vermeld staat voor een klein erf. Voor het planten van bomen heeft u een vergunning nodig. Daarnaast kunt u knotwilg gebruiken of een windsingel van struiken (geen bomen). Vanuit het oogpunt van de landschappelijke kwaliteit van de strandvlakte is het belangrijk om achtererven met bedrijfsbebouwing op een zorgvuldige manier in het landschap in te passen.

Agrarische bouwvlakken worden in de regel naar achteren toe uitgebreid. De bebouwing kan dan meer in de richting van de kern van het weidevogelbroedgebied komen. In weidevogelrijke gebieden is het daarom bij grootschalige uitbreidingen wellicht verstandiger het bouwvlak naar de zijkant uit te breiden. Gebruik in de zone voor bedrijfsgebouwen vanaf 50 meter achter de achtergevelrooilijn van de woning zo min mogelijk hoge beplanting.

Voor de erfranden vanaf 50 meter achter de achtergevelrooilijn van de woning gelden de volgende adviezen:

- U kiest voor optimale landschappelijke inpassing van uw erf in het veenweidelandschap dat ook rekening houdt met het weidevogelbroedgebied:
 - Reserveer minimaal 4 en liefst 6 meter tussen de perceelsgrens (insteek sloot) en de nieuwe bebouwing en maak gebruik van een in de streek passend ontwerp voor het nieuwe gebouw zodat u kwaliteit toevoegt aan het landschap. Laat het ontwerp aansluiten bij de regionale ambachtelijke context en bij de aanwezige karakteristieke bebouwing (bv. de stolp) op het erf. De erfranden zaait u alleen in met gras (geen andere beplanting).
- U kiest voor binnen het gemeentelijk beleid passende bebouwing maar zonder een direct op de streek afgestemd ontwerp. Of u gaat hoge bebouwing of een hoge bebouwingsdichtheid bouwen:
 - Reserveer minimaal 8 en liefst 10 meter tussen de insteek sloot en het bouwwerk voor een dubbele rij wilgen- of elzenhakhoutsingel of een enkele of dubbele struikenrij (struweelhaag). Afhankelijk van het type gebouw is een knotbomenrij of een bomenrij van zwarte els ook een mogelijkheid.

- Reserveer minimaal 10 tot 12 meter tussen de insteek sloot en het bouwwerk voor een gesloten windsingel met 2-3 rijen struiken (geen bomen).

Een mooi gebouw, dat kwaliteit aan het landschap toevoegt heeft altijd de voorkeur boven het inpakken met dichte beplanting.

Bij het maken van keuzes voor inpassing van een bedrijfserf in het landschap is maatwerk heel belangrijk. Voor ondersteuning bij het maken van uw plannen kunt u contact opnemen met de gemeente of Landschap Noord-Holland.



Maak uw erf compleet met streekeigen erfbeplanting

De gemeente hanteert een lijst met bijzondere bomen. Hier staan monumentale en bijzondere bomen op. Voor het vellen van houtopstanden heeft u een vergunning nodig (zie website gemeente onder 'kapvergunning').

De gemeente geeft als richtlijn inheemse of streekeigen beplanting te gebruiken voor de inrichting van uw erf. Bij bouw van agrarische bedrijfsgebouwen moeten erven worden omgeven door inheemse, bij het landschap passende beplanting. Op het agrarisch bouwvlak en een woonbestemming kunt u zonder vergunning beplanting aanleggen. Buiten het bouwvlak of bestemmingsvlak wonen is beplanting hoger dan 3 meter niet toegestaan. Via een omgevingsvergunning is het mogelijk om hoogopgaande beplanting te planten. Dit dient altijd in samenhang te gebeuren met het advies van een deskundige op het gebied van natuur en landschap.

Ligt uw erf (woon- of agrarische bestemming) echter binnen de grenzen van het weidevogelleefgebied, dan gelden er specifieke regels. Het is dan niet zonder meer mogelijk hoog opgaande beplanting (hoger dan 3 meter) op uw erf aan te leggen. Dit leefgebied is aangegeven op de

bestemmingsplankaart en ligt in delen van de strandvlakte binnen de gemeente Castricum. De binnenduinrand, de Oosterbuurt en een deel van Akersloot vallen er buiten. Voor aanleg van hoog opgaande beplanting heeft u een omgevingsvergunning nodig.

Aanvullende tips en adviezen

Met karakteristieke erfbeplanting maakt u uw erf compleet en draagt u bij aan de versterking van de identiteit van het landschap in de gemeente Castricum (zie hoofdstuk 2). Op een tuinderserf kunt u naast de hagen op de erfranden bijvoorbeeld leibomen voor de woning, solitaire boom/bomen op het voorerf of achtererf zoals een notenboom of fruitbomen aanleggen.

Op het veehouderserf kunt u naast de bomenrijen op de erfranden hagen als afscheiding van het voorerf (tuin of moestuin) of rond een rijbak aanleggen. Verder zijn leibomen voor de boerderij op de zuid- of westgevel, solitaire bomen op het voorerf of een notenboom op het achtererf of op het achter- of zijerf een hakhoutbosje of struweel dat omringd is met een ondiepe sloot of greppel heel karakteristiek.



In een open weidevogelgebied kan een erfrand rond een in de streek passende bebouwing ook prima zonder beplanting blijven.

Van het snoeihout kunt u takkenrillen maken. Daarbij legt u takken op een rij van ongeveer 50 -100 cm breed en zo lang mogelijk. Zo'n takkenril biedt vogels en kleine zoogdieren schuil- en nestgelegenheid.

Meer informatie over aanleg en onderhoud van bomenrijen, windsingels en andere beplanting kunt u vinden in hoofdstuk 5. Hier vindt u ook de lijst van inheemse boom- en struiksoorten.

In hoofdstuk 4 kunt u aan de hand van een stappenplan stap voor stap uw eigen ontwerpschets voor (her) inrichting van uw erf tekenen. U kunt voor advies over erfinrichting en mogelijkheden voor een financiële bijdrage terecht bij Landschap Noord-Holland. U kunt ook een erfinrichtingsplan laten opstellen. In zo'n plan staat waar de bebouwing komt, waar welke beplanting karakteristiek is en welk onderhoud de beplanting nodig heeft.



Snoeihout kunt u verwerken tot takkenrillen. Hierin kunnen winterkoninkjes broeden en egels overwinteren.





Paarden als liefhebberij.

Aanleg paardenbouwwerken

Voor het houden van paarden en het aanleggen of bouwen van paardenbouwwerken zoals een rijbak, paddock, stapmolen en dergelijke gelden aanvullende regels, naast hetgeen hiervoor is omschreven. Er wordt binnen de gemeente Castricum onderscheid gemaakt tussen productiegerichte paardenfokkerijen, gebruikgerichte paardenhouderijen (maneges of pensionstallen) en het hobbymatig houden van paarden. De regels in het bestemmingsplan zijn hiervoor verschillend.

Voor het aanleggen van de paardenbak op het agrarisch bouwvlak, bestemming sport- manege en het bestemmingsvlak wonen (op het erf) gelden de volgende voorwaarden:

- paardenrijbak en paddock dienen achter de achtergevelgrens te worden gesitueerd
- de afstand van de paardenbak tot woningen van derden dient minimaal 25 meter te bedragen.
- de aanwezige natuurlijke, cultuurhistorische en landschappelijke waarden en de bestaande doorzichten mogen niet onevenredig worden aangetast.
- de hoogte van de afrastering is maximaal 1,5 meter.

De gemeente kan bovendien eisen stellen aan de plaats van de paardenbak in verband met de inpassing in het landschap.

Als een rijbak niet binnen het bouwvlak past, is alleen een paddock mogelijk. Alleen op de bestemmingen 'agrarisch' en 'agrarisch tuinbouw' kunt u een omgevingsvergunning

aanvragen voor aanleg van een rijbak (deels) op agrarische grond (weiland). Zie hiervoor hoofdstuk 4: "Stappenplan voor aanleg van een paardenbak".

Buiten het bestemmingsvlak zijn afrasteringen en hekwerken op agrarische grond toegestaan, voor zover het (houten) damhekken, streekeigen model en houten hekken betreft aan de wegzijde van het weiland waar geen sloot tussen weg en weiland aanwezig is. Daarnaast geldt dat afrastering maximaal 1 meter hoog mag zijn, tenzij het om een paardenbak gaat waarvoor ontheffing is verleend, dan mag afrastering 1,50 m hoog zijn.

Hobbymatige paardenhouderij

Het hobbymatig houden van paarden is kleinschalig en niet gericht op het genereren van omzet. Het paard/ de pony wordt gehouden voor de liefhebberij. Kleinschalige hobbymatige paardenhouderij staat de gemeente toe langs de hele binnenduinrand en randen van de strandwallen. Voor het houden van paarden dient u bij de gemeente na te gaan wat is toegestaan op uw perceel. Als u een aanvraag voor een omgevingsvergunning indient, dan is de milieuwetgeving daarin een richtlijn en men weegt het aantal paarden dat u op uw gronden heeft daarin mee. De gemeente maakt de afweging of de activiteit onder 'hobbymatig' kan blijven of onder 'semiprofessionele paardenhouderij' valt. Daarnaast vindt de gemeente een goede landschappelijke inpassing en het voorkomen van hinder voor de omgeving belangrijk.

Voor aanleg van een paardenbak (paardenbak of paddock: zandbodem met omheining) op het erf/wonen (inclusief Oosterbuurt) heeft u een omgevingsvergunning nodig. Aanleg van een paardenbak voor hobbymatig gebruik is bij de bestemmingen 'agrarisch' en 'agrarisch met waarden' toegestaan binnen het bouwvlak onder voorwaarden. Voor het hobbymatig houden van paarden mag u maximaal 500 m² van de (bedrijfs) bebouwing gebruiken.

Een paardenbak op het agrarisch bouwvlak of bestemmingsvlak wonen (op het erf) mag maximaal 800 m² groot zijn. Voor een paddock is dit maximaal 400 m².

Lichtmasten bij de paardenbak of aanleg van andere bouwwerken zoals stapmolen of silo zijn op een woonbestemming niet toegestaan.

Zie voor aanvullende tips en adviezen na de paragraaf 'Schuilstallen'.

Bedrijfsmatige paardenhouderij

De productiegerichte paardenfokkerijen worden gezien als een agrarisch bedrijf. Voor deze bedrijven geldt de bestemming 'Agrarisch' of 'Agrarisch met waarden'. Binnen deze bestemmingen is het nieuw vestigen van deze vorm van paardenhouderij mogelijk. Binnen de bestemming 'Agrarisch met waarden' en 'Agrarisch met waarden-Oosterbuurt' is paardenfokkerij alleen mogelijk met afwijking van het bestemmingsplan. Binnen alle bestemmingen is het houden van paarden, zoals een kleinschalige pensionstal als nevenfunctie toegestaan. De volledig gebruiksgeschiedte paardenhouderijen (alleen gericht op het rijden met paarden) vallen onder de bestemming 'sport-manege'.



Plant u groene hagen rond de rijbak, dan verzacht u hiermee de aanwezigheid van de rijbak in het landschap. Bovendien verminderen de hagen het stuiven van het zand.

Agrarische bestemmingen

Ten behoeve van de het fokken, trainen en africhten van paarden mogen paardenbakken worden gebouwd. Paardenbakken mogen uitsluitend binnen het bouwvlak worden gebouwd.

Er gelden de volgende aanvullende regels:

- Er mag maar één paardenbak komen, met een oppervlak van maximaal 800m².
- Er mag maar één paddock komen, met een oppervlak van maximaal 400m².
- Er mogen maximaal 6 lichtmasten met een maximale hoogte van 6 meter en groene LED verlichting met tijdklok. Van 22.00 uur tot 07.00 uur dient de verlichting uitgeschakeld te zijn.

Kleinschalige pensionstalling als nevenfunctie mag maximaal 650m² van het bebouwd oppervlakte bedragen.

Alle gebouwen en bouwwerken (waaronder ook parkeerplaatsen, ook voor trailers, mestplaat en voeropslag) moeten op het bouwvlak worden gebouwd.

Bestemming 'sport-manege'

Bij bestemming sport-manege mogen paardenbouwwerken binnen het bouwvlak worden gebouwd.

Er gelden de volgende aanvullende regels voor aanleg van een paardenbak:

- Het oppervlak van de paardenbak is maximaal 1200 m² en paddock 400 m².
- Er mogen maximaal 6 lichtmasten met een maximale hoogte van 6 meter en groene LED verlichting met tijdklok. Van 22.00 uur tot 07.00 uur dient de verlichting uitgeschakeld te zijn.
- De afrastering bestaat uit een houten open streekeigen afrastering. De kleur dient houtkleur of donker gedekt te zijn.



Paardenbouwwerken en afrastering kunnen heel nadrukkelijk aanwezig zijn in het landschap.

Schuilstallen

Het bouwen van schuilstallen voor vee (waaronder paarden of pony's) buiten het bouwvlak op agrarische grond is alleen toegestaan in de zone die daarvoor is aangewezen in het bestemmingsplan. Zoals bijvoorbeeld op de strandwallen, rondom Akersloot. In de overige gebieden is het bouwen van schuilstallen niet toegestaan, omdat het leidt tot verstening en verrommeling van het landschap.

Aanvullende tips en adviezen

Het heeft de voorkeur om een paardenbak op het agrarisch bouwvlak of bestemmingsvlak wonen en binnen de grenzen en de beplanting op de randen van het erf aan te leggen. Buiten het erf (en buiten het agrarisch bouwvlak) is een paardenbak namelijk lastiger in te passen. Als u een paardenbak op uw bouwvlak of bestemmingsvlak aanlegt en de paardenbak komt (deels) buiten de grenzen van uw erf (en is zichtbaar vanaf de weg), dan is het belangrijk dat u de beplanting op uw erf uitbreidt. Op een veehouderserf is dat een bomenrij of een elzensingel. Rond de afrastering van de rijbak kunt u een haag planten.

Op een tuinderserf de paardenbak in de lengte op het achtererf aanleggen en de hagen op de erfranden langs de paardenbak aanvullen.

Opslag van voer kan zorgen voor een hoge mate van verrommeling in het landschap. Zorg ervoor dat voeropslag (bijvoorbeeld ronde balen) zo veel mogelijk aan de binnenzijde van het erf, zo veel mogelijk uit het zicht ligt.

Hekwerken om de rijbak/paddock zijn bij voorkeur opengewerkt, van hout in een donkere gedekte kleurstelling (grijs, bruin of donkergroen). Gebruik van schriklint als afrastering valt erg op in het open landschap. Schrikkoord is hiervoor een goed alternatief. Zie voor de beschrijving van welke afrastering het beste past in het landschap op pagina 23. Heeft u behoefte aan advies? U kunt hiervoor contact opnemen met Landschap Noord-Holland.



Een rijbak bouwt u op het bestemmingsvlak. De voorwaarde van de gemeente hiervoor is dat de rijbak landschappelijk wordt ingepast. Daarbij kan de gemeente u vragen om kenmerken zoals bomen op de erfranden te behouden of te herstellen.



Situaties die afbreuk doen aan de kwaliteit van het landschap kunnen verbeterd worden door het aanbrengen van streekeigen beplanting. Nog beter is als bij herinrichting van het erf rekening wordt gehouden met de plaats van paardenbouwwerken.



De gemeente stelt eisen aan de verlichting van de rijbak. LED lampen in groene kleur (voor vogels en geel voor vleermuizen) hebben het minst storende effect.

Voorbeeld erf

'De Sterrenhoeve' in de gemeente Castricum

Voor het houden en rijden van paarden zijn voorzieningen nodig, die veel ruimte vragen. Paardenbakken zijn hier het bekendste voorbeeld van. Deze rijbakken of paddocks zie je steeds vaker in het landschap op of bij woon- of boerenerven. Rijbakken en andere paardenbouwwerken zoals stapmolens vallen erg op in het landschap als deze niet op een zorgvuldige manier op het erf zijn ingepast. Om paardenhouders te inspireren hun (toekomstige) paardenbak en andere paardenbouwwerken goed op hun erf in te passen, zijn 'voorbeeldpaardenhouderijen' ingericht. Dit is voor elk type landschap in Laag Holland gedaan. Eén in een droogmakerij; Stal Bastiaan, één in de binnenduintrand; De Sterrenhoeve en één in het veenweidegebied: Stal Van Beurden. Ook voor andere erfeigenaren is het leuk om de erven te bezoeken om ideeën op te doen voor erfinrichting. Hieronder volgt een korte presentatie van de voorbeeldpaardenhouderij voor de binnenduintrand in Laag Holland: 'De Sterrenhoeve' aan Hoogeweg 12 in Castricum.

De Sterrenhoeve ligt op de strandwal van Castricum/Bakkum-Noord op zandgrond. Marco Versterre houdt vier Friese paarden voor zijn hobby. Hij doet aan mensport en rijdt regelmatig wedstrijden. Hij oefent in de rijbak en op een aangelegd oefenterrein in het weiland aan de overkant van zijn erf. De stallen staan op het achtererf achter de stolp. Marco vindt het belangrijk dat zijn paardenbouwwerken goed in het landschap zijn ingepast. Met zijn voorbeeld erf wil hij laten zien dat paarden houden heel goed samen kan gaan met een goede zorg voor de omgeving.



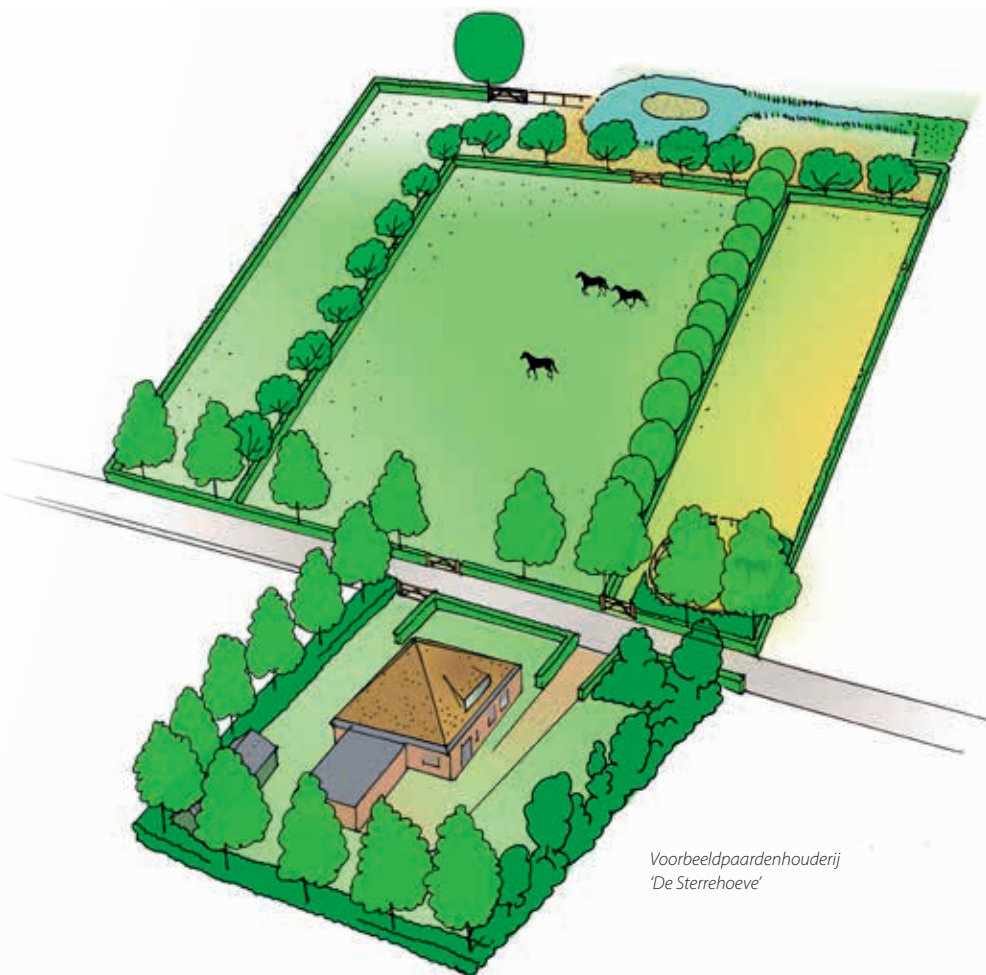
Marco Versterre houdt Friese paarden voor zijn hobby. Hij doet aan mensport en rijdt regelmatig wedstrijden. 'Met mijn voorbeeld erf wil ik laten zien dat paardenhouden heel goed samen kan gaan met een goede zorg voor de omgeving.'



Langs de weg en het weiland is een meidoornhaag geplant zoals dat gebruikelijk is in de streek. De haag zorgt er tevens voor dat de longeerkraal en de rijbak uit het zicht blijven en op een mooie manier zijn ingepast in het landschap.



Zicht op de stolpboerderij vanuit het weiland.



Voorbeeldpaardenhouderij
'De Sterrehoeve'



Marco oefent met zijn paarden.



Hagen met bomen langs de rijbak.



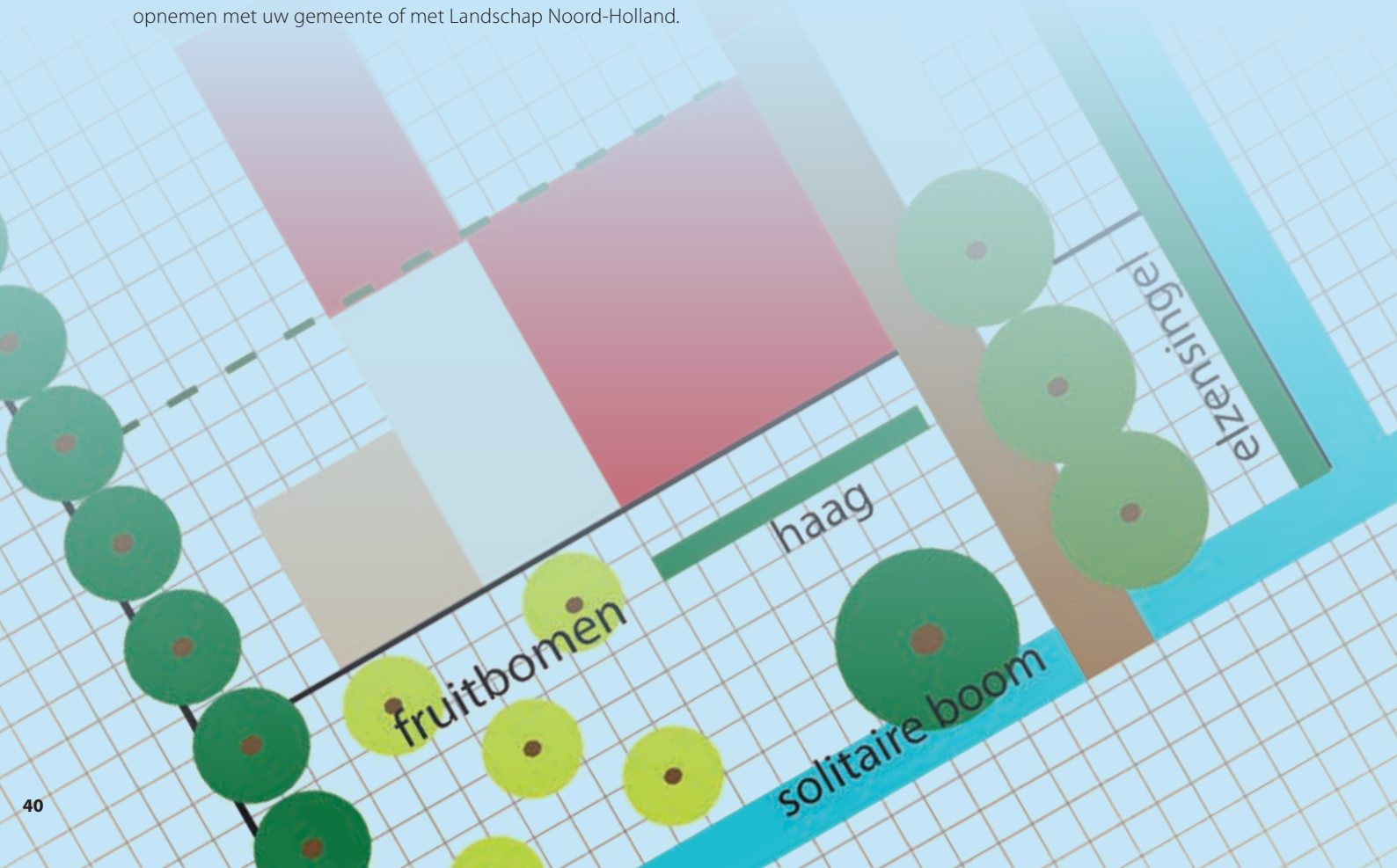
De dichte beplanting die stond op het voorerf is verwijderd zodat de mooie gevel van de stolpboerderij weer zichtbaar is.

Het erf is van het veehouderstype en bood veel ruimte voor (her)inrichting van het streekeigen erf en stimulatie van natuur- en cultuurhistorische waarden. Het weiland (0,7 ha) ligt aan de overzijde van de weg. De herinrichting tot voorbeeldbedrijf is grondig aangepakt. Zo zijn de bomenrijen en de windsingel op de erfanden hersteld. Het dicht beplante voorerf is meer open gemaakt, zodat de gevel van de mooie stolpboerderij weer goed zichtbaar is. De meidoornhaag langs de weg en het weiland zijn hersteld. Als toegangshek zijn houten boerenhekken geplaatst. De rijbak en de longeerkraal die aan de overkant van de weg in het weiland liggen, zijn omplant met hagen en een bomenrij zodat deze nauwelijks meer opvallen in het landschap. Ook is het kenmerkende beeld van de omzoomde weidepercelen versterkt door het aanleggen van beplanting op de perceelsgrenzen. Om samenhang te creëren tussen het erf en de weilanden, is in het weiland de zelfde beplanting gebruikt als op het erf. Op het erf is de haag langs het voorerf en de weg hersteld. Het oefengedeelte voor het paardenmennen is natuurvriendelijk ingericht als bloemrijk grasland met waterpartijen. Voor de afrastering van de paddocks en de weiden is koord gebruikt. Koord kan strak worden gespannen en doordat het in de loop van de jaren vergrijsd valt het veel minder op in het landschap dan lint.

4 Ontwerp uw eigen erf

Met het stappenplan uit dit boekje kunt u uw eigen erf ontwerpen en inrichten als u bouwplannen heeft of uw erf wilt veranderen of herinrichten. Het stappenplan bestaat uit verschillende onderdelen. De eerste stap is het vastleggen van de uitgangssituatie. Daarvoor maakt u een plattegrond van uw huidige erf als basis voor uw ontwerp en inrichtingsschets. Het tweede deel, stappenplan A, gebruikt u voor het behouden en terugbrengen van streekeigen kenmerken van het veehouders- of tuinderserf en voor het bepalen van de plaats van nieuwe gebouwen of andere bouwwerken op het erf. Hierna gaan we in op het vergroten van uw erf en bouwvlak en de aanleg van een paardenbak buiten het bestemmingsvlak wonen. Hiervoor gebruikt u stappenplannen B en C.

In het stappenplan zijn zowel de regels als de richtlijnen van de gemeente verwerkt. Daarnaast staan de aanvullende maatregelen genoemd die u kunt nemen om uw erf weer volledig streekeigen te maken. Mocht u er niet uitkomen, dan kunt u contact opnemen met uw gemeente of met Landschap Noord-Holland.



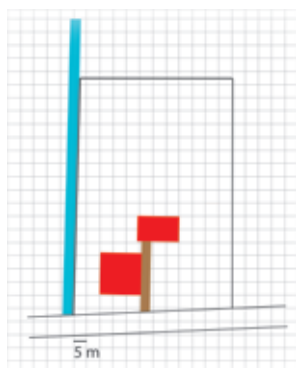
De uitgangssituatie tekenen

Allereerst heeft u ruitjespapier nodig van 0,5 x 0,5 cm. Verder heeft u kleurpotloden nodig. De illustraties bij de diverse stappen dienen ter inspiratie.

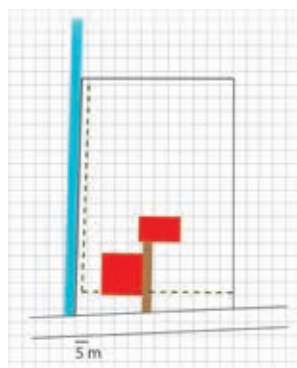
1. Bepaal de afmetingen van uw erf (afmeting tussen de sloten of erf grenzen). Teken met een zwarte pen op het ruitjespapier de huidige grenzen van uw erf. Neem voor elke 5 meter 2 ruiten van 0,5 cm. Indien de begrenzing door sloten wordt bepaald, teken dan deze sloten met blauw. Waar geen sloot op de grens ligt, tekent u een zwarte lijn.
2. Teken de huidige woning (stolp), bijgebouwen en het erfpad. Maak gebruik van de ruitjes om te zorgen dat de verhoudingen kloppen. Ga bij voorkeur naar buiten om de afstanden uit te stappen of met een meetlint te meten. Google Earth is een handig hulpmiddel.
3. Teken het bouwvlak in of voor de bestemming wonen het bestemmingsvlak. Zie voor nadere informatie de bestemmingsplankaart van de gemeente op www.ruimtelijkeplannen.nl.
4. Teken de overige bouwwerken (zoals paddock, silo, mestplaat, parkeerplaatsen, etc) op het erf in.
5. Teken (waar aanwezig) de bomenrijen rondom het erf.
6. Teken ook evt. solitaire bomen, leibomen, fruitboomgaard en bosjes op het erf.
7. Teken de hagen, siertuin en moestuin (waar aanwezig).

Zo ontstaat een plattegrond van de bestaande situatie op uw erf. Hierop staan alle gebouwen, het erfpad met oprit, het water en de beplanting. Het is handig om enkele kopietjes te maken voor het intekenen van de vervolgstappen. Of u kunt de plattegrond opnieuw tekenen, waarbij u dan de gebouwen die gesloopt gaan worden weglaat. U kunt dit eenvoudig doen door gebruik te maken van carbonpapier waarmee u uw uitgangssituatietekening kunt overtrekken.

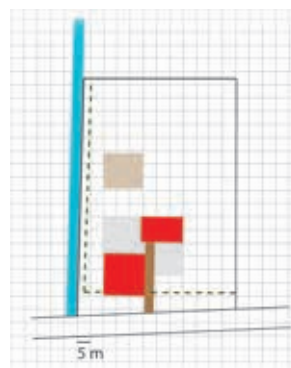
Belangrijk is dat u bepaalt of uw erf van het veehouderstype of het tuinderstype is. Als u het niet zeker weet, dan is het aan te raden hierover advies in te winnen. Heeft u een tuinderserf dat meer dan 75 meter breed is en gaat u gebouwen toevoegen of wilt u uw erf vergroten, dan is stappenplan A niet van toepassing. U kunt dan advies vragen aan uw gemeente of aan Landschap Noord-Holland. Bij de stappen ziet u voorbeeldtekeningen staan. Voor het voorbeeld is een veehouderserf gebruikt, maar ook als u een tuinderserf heeft, maken de voorbeeldtekeningen duidelijk wat de bedoeling is.



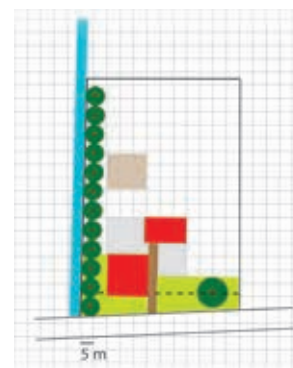
Stap 1 en 2



Stap 3



Stap 4



Stap 5, 6 en 7

Bouwen op uw erf

A. Bouwen binnen het agrarisch bouwvlak of bestemmingsvlak wonen

Met dit stappenplan brengt u de randvoorwaarden en richtlijnen van de gemeente in het ontwerp. De randvoorwaarden en richtlijnen beschermen een aantal kernwaarden van het erf. De verschillende tekstkleuren geven de zwaarte van de maatregel aan:

BLAUWE TEKST:

Dit zijn de randvoorwaarden van de gemeente, deze zijn altijd verplicht toe te passen.

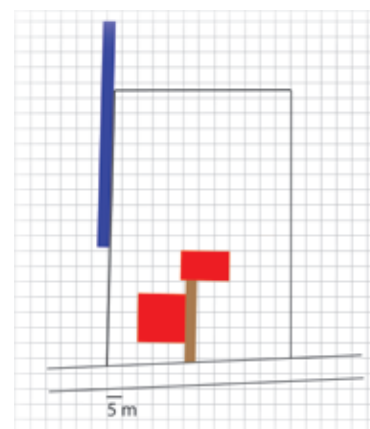
GROENE TEKST:

Dit zijn de richtlijnen vanuit de gemeente en zijn leidraad bij inrichting van het erf. U kunt ze in overleg met de gemeente aanpassen aan de ter plekke geldende situatie.

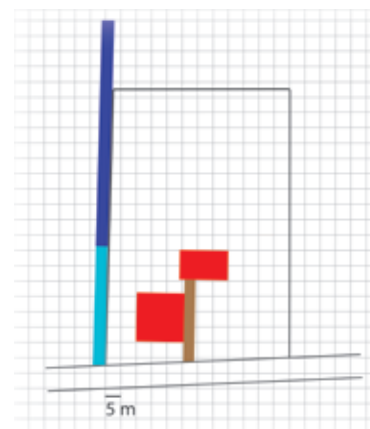
Daarbij geven we zo nodig in zwarte tekst aanvullende (vrijblijvende) maatregelen aan die u aan uw ontwerp kunt toevoegen die nodig zijn voor bescherming van de overige kernwaarden van het erf. Om de voorbeeldtekeningen overzichtelijk weer te geven, is de bestaande beplanting weggelaten. In de uitgangssituatie zijn alleen de bestaande sloten en de gebouwen weergegeven.

1. Teken (als deze niet meer aanwezig is) een vroegere kavelsloot, duinrel of erfgrenssloot op de grenzen van uw erf. Op een erfgrens waar nooit een watergang heeft gelegen hoeft u geen watergang te tekenen. Op historische kaarten (www.watiswaar.nl) kunt u zien of er vroeger op uw erfgrenzen watergangen lagen. Geef de sloten een blauwe kleur.
Streef bij het terugbrengen van de watergangen naar rechte lijnen, zodat uw erf niet meer dan 4 hoeken heeft, en bijvoorbeeld geen inhammen of grote bochten - tenzij het om herstel van een vroegere loop van een historische watergang van een veehouderserf gaat. Bij het veehouderserf hoeven de hoeken van het erf niet precies 90° te zijn, ze kunnen ook scherper of flauwer zijn.

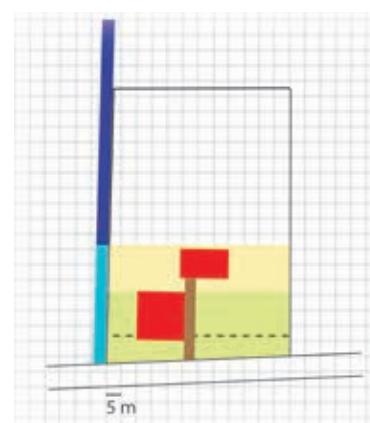
2. **Teken de erfzonering in. Teken eerst het voorerf. Trek op 1 meter achter de voorgevellijn van de woning een rechte lijn aan beide kanten van de woning naar de zijergrenzen. De ruimte tussen de voorste perceelsgrens en deze lijn is de ruimte op het voorerf waar niet gebouwd mag worden.** Trek een rechte lijn aan beide kanten van de achtergevel van de woning naar de zijergrenzen. De ruimte tussen de wegsloot/voorergrens en deze lijn (achtergevelrooilijn) is het voorerf. Geef het voorerf een lichtgroene kleur. **Voorkom grootschalige verharding van voorerven en houd opslag uit het zicht. Bij een stolpboerderij is de erfinrichting sober met weinig verharding. Parkeren gebeurt op het achtererf.** Heeft uw erf een andere bestemming dan de woonbestemming, zoekt u dan uw bouwvlak op de bestemmingsplankaart buitengebied van de gemeente Castricum op. Het kan zijn dat de voorste grens van het bouwvlak niet op 1 meter achter de voorgevelrooilijn staat ingetekend. Dit verschilt per locatie. De grens kan bijvoorbeeld in het verlengde van de voorgevelrooilijn van de woning lopen of in het verlengde van de achtergevelrooilijn van de woning. Geef dit dan in de tekening aan.



Uitgangssituatie



Stap 1



Stap 2

Indien uw erf de bestemming 'wonen' heeft, dan is het overige deel van het erf het 'achtererf'. Ga dan door naar punt 4. Indien uw erf een andere bestemming heeft, dan tekent u de tussenzone. Meet een afstand van minimaal 15 en grote erven 20 meter achter de achtergevelrooilijn en trek een rechte lijn tussen de zijergrenzen. Geef deze tussenzone een lichtgele kleur. In deze zone kunt u bijgebouwen bij de woning of kleine bedrijfsgebouwen bouwen. De zone achter de overgangszone is het bedrijfserf. Hier kunnen de bedrijfsgebouwen komen. Deze zone hoeft u niet in te kleuren. De overgangszone en het bedrijfserf samen vormen het agrarische achtererf.

3. Teken de zone langs de erfranden waar niet gebouwd mag worden. Indien een erfrand niet begrensd wordt door een sloot, dan meet u vanaf de erfgrans. De zone ligt langs de sloten langs de zij- en achtererfranden.

1. Tuinderserf:

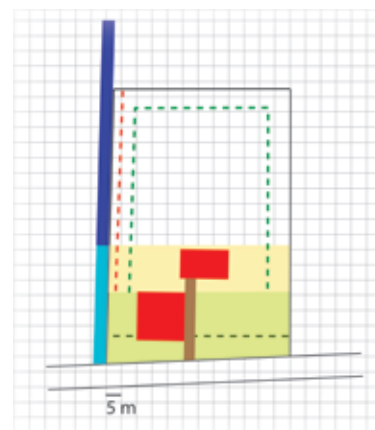
- U kiest voor representatieve bebouwing (afgestemd op de kenmerken van de streek): Teken vanaf de bouwgrans op 1 meter achter de voorgevelrooilijn (zie punt 3) een stippellijn parallel aan de erfgrans van 4 en liefst 6 meter breed. Houd deze zone vrij van bijgebouwen. Indien u een paardenbak of een ander laag bouwwerk tot maximaal 1,5 meter hoog gaat bouwen dan kunt u 2-4 meter aanhouden. Houd deze zone vrij van bebouwing. Een paardenbak kunt u dus iets dichter op de erfrand bouwen dan een gebouw.
- U kiest voor reguliere, in het gemeentelijk beleid passende bebouwing, maar waarvan het ontwerp niet direct op de streek is afgestemd (waaronder hoge of een hoge dichtheid van bebouwing): Teken in de achtererfzones (zie punt 11) een stippellijn parallel aan de erfgrans van 6 en liefst 8 meter breed. Houd deze zone vrij van bebouwing. Bebouwing waarvan het ontwerp niet direct op de streek is afgestemd is moeilijk in te passen op een tuinderserf met hagen op de erfranden. Hoog opgaande streekeigen beplanting is dan nodig om de bebouwing in te passen.

2. Veehouderserf:

- Indien uw erf een agrarische bestemming heeft en langs de erfrand een erfgranssloot ligt: **Bepaal de breedte van de zone tussen de bouwvlakgrans en de sloot die de gemeente heeft vastgesteld voor uw bouwvlak. Teken vanaf de bouwgrans op 1 meter achter de voorgevelrooilijn een rode stippellijn parallel aan de sloten langs de zijergrenzen. Deze zone is minimaal zo breed als de gemeente op de bestemmingsplankaart aangeeft**, maar bij voorkeur 6 tot 8 meter breed vanaf de insteek van de sloot als uw erf tot 60 meter breed is (groene stippellijn). Dit geldt ook voor de zone langs de achtererfgrans(sloot). **Houd deze zone vrij van bebouwing.** Is uw erf breder dan 60 meter, dan bij voorkeur 8 en liefst 12 meter aanhouden langs de zij- en achtererfgrans.
- Indien uw erf een andere bestemming heeft: Teken vanaf de bouwgrans op 1 meter achter de voorgevelrooilijn (zie punt 11) een groene stippellijn parallel aan de zij- en achtererfgrans. Deze zone is 6 en liefst 8 meter breed als uw erf smaller is dan 60 meter. Is uw erf breder dan 60 meter, dan bij voorkeur minimaal 8 en liefst 12 meter aanhouden. Houd deze zone vrij van bebouwing.



Deze gebouwen onderscheiden zich in kleur te veel van de directe omgeving en trekken daardoor erg de aandacht naar zich toe. Kies kleuren die aansluiten bij de kleuren van het landschap.



Stap 3

4. Teken op de erfranden opgaande streekeigen beplanting.

a. Tuinderserf:

- Erfrandzone van 4 tot 6 meter: Een geschoren haag van 1 of 2 rijen breed (volgroeid 60 cm – ca 1 meter breed). Laat deze haag maximaal 1,5 meter hoog worden.
- Erfrandzone van 6 tot 8 meter (reguliere, hoge bebouwing): Een elzensingel. Deze singel kunt u eventueel toppen op nokhoogte van het gebouw en scheren of vrij laten uitgroeien.

b. Veehouderserf buiten het weidevogelleefgebied:

- Erfrandzone van 4 meter of minder breed: Inzaaien met gras (alleen bij op de streek afgestemde bebouwing).
- Erfrandzone van 6 tot 8 meter: Een bomenrij van de 2^e orde (zwarte els, berk, knotwilg (alleen langs de sloot)) of een (dubbele) elzensingel.
- Erfrandzone van 8 tot 10 meter (erf breder dan 60 meter): Een bomenrij van de 1^e orde (eik, es, iep) of een hakhoutbosje of windsingel.
- Erfrandzone van 10 tot 12 meter (erf breder dan 60 meter): Een bomenrij van de 1^e orde met daaronder 2 struikenrijen of een hakhoutbosje.

Afhankelijk van de type bebouwing kiest u voor de meer open, dan wel de gesloten beplanting.

c. Veehouderserf binnen het weidevogelleefgebied:

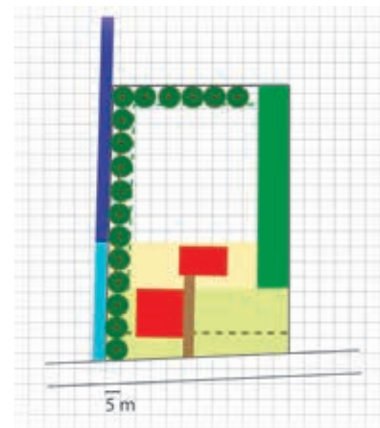
- Erfrandzone woonerf en agrarische erf tot 50 meter achter de achtergevelrooilijn woning: Zie hierboven bij de eerste twee punten van 4 b. Daarnaast kunt u knotwilgen gebruiken of een windsingel van struiken (zonder bomen).
- Zone agrarisch bedrijfserf verder dan 50 meter achter de voorgevelrooilijn woning:

Kiest u voor een op de streek afgestemd ontwerp zodat u kwaliteit toevoegt aan het landschap? Laat het ontwerp aansluiten bij de regionale ambachtelijke context en bij de aanwezige karakteristieke bebouwing, zoals de stolp op het erf. U zaait de erfranden in met gras en houdt deze verder onbeplant.

U kiest voor reguliere, in het gemeentelijk beleid passende bebouwing, maar waarvan het ontwerp niet direct op de streek

is afgestemd (waaronder hoge of een hoge dichtheid van bebouwing): Houd de achtererfrand onbeplant (alleen gras). Erfrandzone van 8 tot 10 meter: een dubbele rij elzen- of wilgenhakhoutsingel of een enkele of dubbele struikenrij (struweelhaag). Afhankelijk van het type gebouw is ook een knotbomenrij (alleen langs een sloot) of een bomenrij van zwarte els mogelijk. Erfrandzone van 10 tot 12 meter: een gesloten windsingel met 2 – 3 rijen struiken, geen bomen.

U bent nu klaar met de plattegrond van uw erf. Daarop staan de zones aangegeven waar u wel of geen bebouwing kunt intekenen. De zone waar u bebouwing kunt plaatsen, vormt het bouwvlak. Controleer of dit overeenkomt met het op de bestemmingsplankaart aangegeven bouwvlak. Als deze twee overeenstemmen, dan kunt u hier de nieuwe bebouwing intekenen. Het is echter mogelijk dat het bestemmingsplan niet aansluit bij de door u volgens het stappenplan geschetste situatie. Als dit voor u problemen oplevert bij het plaatsen van het nieuwe bouwwerk, neem dan contact op met de gemeente.



Stap 4



Voor het inpassen van containers, ronde balen en machines op het achtererf kunt u beter een windsingel gebruiken dan een bomenrij. Reserveer hiervoor dan minimaal 8, maar beter is 12 meter.



Als u kiest voor een bouwstijl die past in de omgeving, draagt u bij aan de eigenheid van de gemeente Castricum.

Nu kunt u bekijken waar er ruimte op het erf is om nieuwe bouwwerken te plaatsen:

5. Als u een nieuwe woning gaat bouwen dan gelden de volgende regels: **De nieuwe woning op het op de bestemmingsplankaart aangegeven bouwvlak van een (bedrijfs)woning intekenen volgens de regels van het bestemmingsplan. Zie hiervoor hoofdstuk 3.** Houd ook bij plaatsing van een nieuw hoofdgebouw rekening met het erftype. Sluit aan bij de gemiddelde afstand van de hoofdgebouwen van hetzelfde erftype in de straat. Zorg dat de woning evenwijdig aan de verkaveling komt te staan. Dat is niet altijd evenwijdig aan de weg.

6. U kunt de toegestane aan- en uitbouwen van de woning en bijgebouwen intekenen. Teken, als het mogelijk is, in een woonbestemming nieuwe bijgebouwen bij de woning alleen in de achtererfzone (achter de achtergevelrooilijn van de woning) in. Op een andere bestemming kunt u bijgebouwen bij de woning of een klein bedrijfsgebouw in de overgangszone intekenen (achter de achtergevelrooilijn). Indien dit niet mogelijk is **het bijgebouw in ieder geval minimaal 1 meter achter de voorgevelrooilijn intekenen. Bij een stolpboerderij de bijgebouwen zo ver mogelijk van de stolpboerderij aan de achterkant van het erf plaatsen. Het bijgebouw staat los van de woning. De kaprichting in de kavelrichting (evenwijdig zijdelingse perceelsgrenzen) intekenen.** Zorg voor een evenwichtige compositie door samenhang en verwantschap van gebouwen. Groepeer gebouwen op het erf en laat het nieuwe gebouw in uitstraling aansluiten bij de bestaande bebouwing. **Het erf dient naar achteren toe uitgebreid te worden. Overige voorwaarden staan genoemd in hoofdstuk 3.** Als u een woonbestemming heeft, ga dan door met punt 10.

7. Desgewenst een groot bedrijfsgebouw of bijgebouw intekenen. **Teken bedrijfsgebouwen op het bouwvlak in de achtererfzone, achter het woongedeelte en de bijgebouwen en minimaal 15 meter achter de achtergevelrooilijn in. Bij een stolpboerderij plaatst u de bedrijfsgebouwen zo ver mogelijk van de stolpboerderij aan de achterkant van het erf. Het bedrijfsgebouw staat los van de woning. Het erf dient naar achteren toe uitgebreid te worden. De kaprichting in de kavelrichting (evenwijdig zijdelingse perceelsgrenzen) intekenen.** Zorg voor een evenwichtige compositie door samenhang en verwantschap van gebouwen. Groepeer gebouwen op het erf en laat het nieuwe gebouw in uitstraling aansluiten bij de bestaande bebouwing. Bovendien moet de erfinrichting aansluiten bij de architectuur van het bedrijfsgebouw. Belangrijk is dat het erf omgeven wordt door inheemse, bij het landschap passende beplanting. Overige voorwaarden staan genoemd in hoofdstuk 3 'Erfzonerings'.



Een volgroeide windsingel biedt beschutting tegen wind en afscherming van bedrijfsmaterieel op het achtererf.



Met het aanbrengen van beplanting op de erfranden, kunt gebouwen en ruwvoerslag goed inpassen in het landschap.



Leibomen in karakteristieke waaivorm gesnoeid.

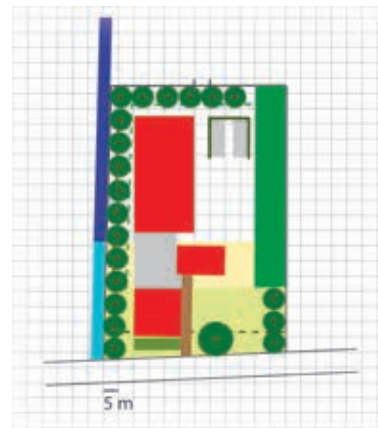
8. Teken indien van toepassing en indien mogelijk **bouwwerken op het bouwvlak** achter de achtergevelrooilijn van de woning in de zones voor bijgebouwen en bedrijfsgebouwen. **Opslag vindt uit het zicht plaats. Voorkom grootschalige verharding van voorerven.** Sleufsilo, voedersilo, kuilplaten, mestplaat etc. plaatst u bij voorkeur in achtererfzone. Rond deze elementen kunt u beplanting intekenen zoals een elzensingel (2 meter breed). Als u een veehouderserf heeft, kunt u ook kiezen voor een struweelhaag (3 meter breed) of hakhoutbosje (minimaal 6 meter breed). **Bij een stolpboerderij is de erfinrichting sober, met weinig verharding. Parkeren gebeurt op het achtererf.**
9. Verplaatsbare elementen zoals ronde balen, trailerparkeerplaats of caravans tekent u achter op het erf in.
10. Indien van toepassing tekent u **een paardenbak op het agrarisch bouwvlak of bestemmingsvlak wonen** in de achtererfzone in. **De paardenbak komt in ieder geval achter de achtergevelgrens van de woning** bij voorkeur in het verlengde van de bebouwing en in de lengterichting. Op een veehouderserf kunt u naar wens rond de voor- en zijkant van de paardenbak een geschoren haag (0,5 meter) of struweelhaag (3 meter) tekenen.

Ten slotte tekent u de karakteristieke beplantingselementen van het erf in om het geheel af te maken (zie hoofdstuk 2):

11. Bepaal de representatieve inrichting van de voortuin en maak een soortenlijst. Teken, indien niet aanwezig op de zij-erfranden van het voorerf een bomenrij en laat deze aansluiten op de bomenrij/windsingel die op de erfranden van het achtererf staat.
12. Teken leibomen voor de boerderij (zuid/west gevel), solitaire bomen en hagen en dergelijke in, om het erf compleet te maken.

U bent klaar. Van harte gefeliciteerd met uw streekeigen ontwerp voor uw eigen erf!

Zorg ervoor dat u in ieder geval een gesprek heeft met de gemeente om uw plannen te bespreken voordat u een aanvraag voor een omgevingsvergunning indient. Neemt u de tekening die u met het bovenstaande stappenplan heeft gemaakt dan mee naar het gesprek.



Stap 11 en 12



Laanbomen aan beide zijden van het erfpad.

Het vergroten van uw erf

Als u voor uw plannen uw erf en ook uw bouwvlak moet vergroten dan kunt u in deze paragraaf lezen hoe u dit kunt doen volgens de regels van de gemeente en de groeiprincipes van het erf. Uw plannen kunnen veel kwaliteit aan het landschap toevoegen.

Zoals u in hoofdstuk 2 heeft kunnen lezen, hebben het tuinderserf en het veehouderserf een heel verschillende uitstraling. Belangrijk is om de uitstraling van het erftype te behouden of zelfs te herstellen. Daarmee versterkt u ook de identiteit van uw leefomgeving.

De volgende scenario's worden hieronder beschreven:

- Vergroting van een veehouderserf volgens het erfkorrelprincipe voor vergroting van het bouwvlak.
- Vergroting van een agrarisch erf (bestemming 'agrarisch' of 'agrarisch-tuinbouw') voor het inpassen van een rijbak die (deels) buiten het bestemmingsvlak komt te liggen.

Inpassing van de uitbreiding van erven is altijd afhankelijk van de situatie en de omgeving. Een deskundig advies kan u helpen bij het maken van uw plannen. U kunt daarvoor terecht bij Landschap Noord-Holland. Daarnaast is het belangrijk om uw plannen in een vroege fase te bespreken met de gemeente.

B. Vergroten van het veehouderserf

De gemeente geeft een aantal richtlijnen voor het vergroten van uw erf en/of bouwvlak. Ligt uw erf op een agrarische bestemming (Agrarisch met Waarden – Oosterbuurt uitgesloten) of op de bestemming Sport-manege dan kan de gemeente vergunning verlenen om het bouwvlak tot maximaal 1,5 ha te vergroten. Uw bedrijf moet een volwaardig agrarisch bedrijf zijn en u dient de noodzaak tot vergroting van het bouwvlak met een bedrijfsplan aan te tonen. Op het gebied van landschap stelt de gemeente de volgende eisen:

- De historische verkavelingvorm wordt bij voorkeur aangehouden.
- De eventueel aanwezige cultuurhistorische, natuurlijke en landschappelijke waarden en de bestaande doorzichten worden niet onevenredig aangetast.
- Buitenopslag wordt ingepast.

Daarnaast geeft u in een inrichtingsplan aan op welke manier u uw erf en/of bouwvlak wilt vergroten en hoe u de kenmerken van het veehouders- of tuinderserf daarbij behoudt of terugbrengt. De landschappelijke inpassing van het vergrote bouwvlak is daarvan een onderdeel.

Op de bestemming "Agrarisch" is het mogelijk het bouwvlak te vergroten tot 2 ha. Voor de bestemming Agrarisch-Waarde is het mogelijk een bouwvlak te vergroten tot 1,5 ha. De gemeente moet zich hierbij houden aan de voorschriften in de Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie.

Op de volgende pagina wordt het groeiprincipe van veehouderserven uitgelegd. Als u uw erf gaat vergroten, dan zal uw erf groter worden dan gemiddeld. U beperkt de impact op het landschap door de uitstraling van het erf kleinschalig te houden. Dit kunt u doen door uw erf op te bouwen uit 'korrels'. Grote erven lijken dan uit meerdere kleine erven te bestaan. Een 'erfkorrel' van een veehoudererf is zo'n 60 meter breed. De opbouw uit korrels verkrijgt u door het aanbrengen van beplanting en/of water. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de karakteristieke hakhoutbosjes die van oudsher in de binnenduinrand voorkomen. Met zo'n hakhoutbosje kunt u grote gebouwen of een grote verdichting van gebouwen op uw erf mooi inpassen in het landschap.



Hieronder staat als voorbeeld een stappenplan voor het vergroten van uw erf met zo veel mogelijk behoud van kwaliteit. Voor het dempen en graven van sloten heeft u een vergunning nodig.

1. Begin met het tekenen van de uitgangssituatie (zie pagina 41).
2. Als uw erf smaller is dan circa 60 meter of achter de achtergevellijn van de woning korter is dan circa 100 meter, dan is de eerste stap het vergroten van uw erf tot maximaal deze maten. Indien u uw erf vergroot over een kavelsloot of duinrel heen, houd deze dan intact. Een erfgrenssloot kunt u dempen, indien u op de nieuwe erfgrens een nieuwe erfgrenssloot aanbrengt. Zorgt u er wel voor de u geen extra hoeken in uw erf maakt, houd vier hoeken in uw erf. Als u naar achteren vergroot, verleng de eventuele aanwezige zijerfgrenssloten tot de nieuwe achtererfgrens. Wanneer uw erf nu voldoende groot is voor uw plannen, dan kunt u verder gaan met stappenplan A voor het intekenen van de erfzoning, de erfranden met beplanting, etc.
3. Het verder vergroten van het erf gaat via het 'erfkorrelprincipe' (zie de afbeelding hieronder). Een erfkorrel is circa 60 meter breed. U vergroot uw erf met een hele erfkorrel door het erf aan één zijde te verbreden met circa 60 meter. Indien u uw erf vergroot over een kavelsloot of duinrel heen, houd deze dan intact. Dit geldt ook voor een erfsloot en/of de erfrandbeplanting. Dit geeft de scheiding tussen de twee korrels aan. Indien op deze zijerfgrens geen sloot of randbeplanting aanwezig is, dan reserveert u in uw ontwerp ruimte voor het aanbrengen van erfkorrelbeplanting en eventueel een sloot. Dit is 6 tot 8 meter voor de beplanting en 4 meter voor de sloot. De eventuele achtererfgrens van uw huidige erf(korrel) trekt u op uw ontwerp door langs de

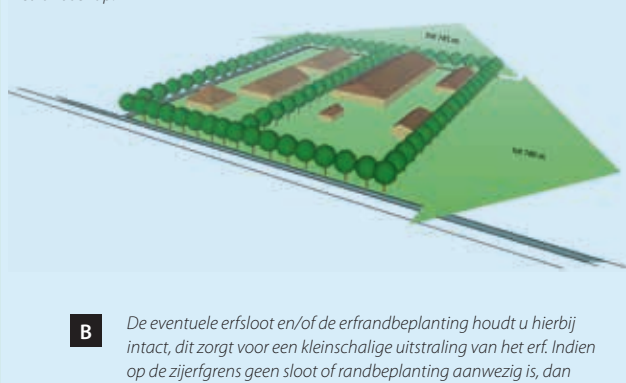
gehele nieuwe achtererfgrens van de nieuwe korrel. U kunt er voor kiezen ook langs de zijerfgrens van de nieuwe erfkorrel een erfsloot in te tekenen. De erfdelen verbindt u op het achtererf met een dam. Op een erf van deze grootte kunt u een bouwvlak realiseren van ruim 1 ha (achter de achtergevelrooilijn van de woning). Wanneer uw erf nu voldoende groot is voor uw plannen, dan kunt u verder gaan met stappenplan A voor het intekenen van de erfzoning, de erfranden met beplanting, etc.

4. Voor het verder vergroten van het bouwvlak naar circa 1,5 ha kunt u uw erf, dat bestaat uit 2 korrels, verlengen aan de achterzijde tot maximaal 130 meter, gemeten vanaf de achtergevelrooilijn van de woning. Doe dit zoals de beschrijving bij stap 2. Reserveer in uw ontwerp ruimte voor de erfkorrelbeplanting en de eventuele sloot (zie stap 3 voor de breedte). Deze zone tussen de korrels houdt u vrij van bebouwing. Voor het beplanten van deze zone kunt u stap 4 van stappenplan A volgen. Daarnaast kunt u aan een zijde van uw vergrootte erf een hakhoutbosje aanleggen voor een karakteristieke inpassing van grote bebouwing (niet in een weidevogelgebied). Wanneer uw erf nu voldoende groot is voor uw plannen, dan kunt u verder gaan met stappenplan A voor het intekenen van de erfzoning, de erfranden met beplanting, etc.
5. Voor een bouwvlak van 2 ha herhaalt u stap 3. Het erf bestaat dan uit 3 kavels met een lengte van maximaal 130 meter achter de achtergevelrooilijn. Zo nodig kunt u het gehele erf op de 3 kavels nog verlengen tot maximaal 145 meter vanaf de achtergevelrooilijn van de woning.

Een voorbeeld van hoe u uw bouwvlak en erf kunt vergroten en goed in kunt passen in het landschap.



A Als uw erf ongeveer 60 x 80 meter groot is dan vergroot u eerst uw erf met een hele erfkorrel door het erf aan één zijde te verbreden met circa 60 meter. Daarna kunt u zo nodig uw erf verlengen tot circa 130 meter.



B De eventuele erfsloot en/of de erfrandbeplanting houdt u hierbij intact, dit zorgt voor een kleinschalige uitstraling van het erf. Indien op de zijerfgrens geen sloot of randbeplanting aanwezig is, dan reserveert u in uw ontwerp ruimte hiervoor. Indien nodig kunt u uw erf verder vergroten door deze stap te herhalen tot uw erf maximaal 180 meter breed en 145 meter diep is.

C. Aanleg van een paardenbak buiten het bouwvlak

Aan een buitenrijbaan, draf/renbaan, paddock, uitloop, stapmolen, trainingsmolen of longeercirkel buiten het bouwvlak werkt de gemeente in principe niet mee. Wilt u buiten het bouwvlak hobbymatig paarden houden of een paardenbak aanleggen, dan moet u een omgevingsvergunning aanvragen. Binnen de bestemmingen 'agrarisch' of 'agrarisch-tuinbouw' kan de gemeente een uitzondering maken om buiten het bouwvlak een paardenrijbak aan te leggen. Buiten het bouwvlak zijn geen paddocks toegestaan. Daarnaast gelden voor het aanleggen van een rijbak buiten het bouwvlak de volgende voorwaarden:

- Paardenrijbak moet achter de achtergevelgrens te worden gesitueerd;
- De oppervlakte van de paardenbak bedraagt maximaal 800 m².
- De afstand van de paardenbak tot woningen van derden bedraagt minimaal 25 meter.
- Houten open streekeigen afrastering, maximale hoogte 1,50 meter.
- De paardenbak bij voorkeur op 25 meter en in elk geval niet meer dan 50 meter van het agrarisch bouwvlak.
- Erfbeplantingsplan is toegevoegd aan de aanvraag.
- De aanwezige cultuurhistorische, landschappelijke en natuurwaarden niet onevenredig worden aangetast.

De gemeente kan eisen stellen aan de plaats van de paardenbak buiten het bouwvlak. Bij bouwvlakken/ bestemmingsvlakken die aan de weg liggen, geldt in het algemeen dat paardenbakken achter de bestaande bebouwing dienen te komen. In uitzonderingsgevallen is niet zozeer het zicht loodrecht op de

weg, maar evenwijdig aan de weg het meest bepalend voor de beleving van het agrarische landschap. In die gevallen geeft de gemeente de voorkeur aan plaatsing van de paardenbak naast de bestaande bebouwing.

Op een tuinderserf:

Begin met het tekenen van de uitgangssituatie (zie pagina 41). Het heeft de voorkeur de paardenbak achter uw erf te plaatsen. Alleen als dit niet mogelijk is, of als de paardenbak dan juist meer in het zicht zou komen door de aanwezigheid van een weg, kunt u de paardenbak ook naast uw erf, zo ver mogelijk van een weg plaatsen.

Als u de paardenbak achter uw erf kunt plaatsen:

Teken deze dan binnen de doorgetrokken zijerfranden van u erf. De paardenbak is maximaal 800 m². Indien mogelijk tekent u de paardenbak zoveel mogelijk op het erf en anders zo dicht mogelijk bij het erf. Bij voorkeur op niet meer dan 25 meter, maar zeker niet verder dan 50 meter van het agrarisch bouwvlak vandaan intekenen. De paardenbak moet minimaal 25 meter of meer van woningen van derden komen. Teken op ca. 50 cm langs de zijkanten van de paardenbak een geschoren haag. Laat deze haag in het verlengde van de (beplanting op de) zijerfranden van uw erf lopen. Teken ook een geschoren haag aan de achterzijde van de paardenbak indien de achterzijde van de paardenbak zichtbaar is vanaf een weg. Bij voorkeur geen hekken gebruiken, maar afrastering met koord. Indien u wel houten afrastering wil gebruiken, mag deze een maximale hoogte van 1,5 meter hebben en moet deze zijn opengewerkt. Volg nu de stappen 11 t/m 13 van stappenplan A.



Als u de paardenbak naast uw erf gaat plaatsen:

Trek in uw ontwerp aan de kant van het erf waar de rijbak wordt aangelegd de achtergevellijn van de woning door met een zwarte stippellijn buiten het erf (zie de afbeelding hieronder bij A). De paardenbak mag niet voor deze lijn worden ingetekend. De paardenbak van maximaal 800 m² direct langs de erfrand met de beplanting (haag) en de eventuele erfgransgreppel intekenen. De paardenbak in de lengterichting van het perceel en bij voorkeur op niet meer dan 25 meter, maar zeker niet verder dan 50 meter van het agrarisch bouwvlak vandaan intekenen. De paardenbak moet minimaal 25 meter of meer van woningen van derden komen. De afrastering heeft een hoogte van maximaal 1,5 meter, opengewerkt (hout of schrikkoord).

Teken op ca. 50 cm langs de drie open zijden (niet erfkant) van de paardenbak een geschoren haag voor inpassing in het landschap. Indien op de erfrand geen beplanting aanwezig is, arceer dan tevens ruimte op de erfrand voor een geschoren haag. De hagen hebben een hoogte van ca 1,5 meter.

Trek de geschoren haag die langs de lange zijde van de rijbak is getekend door tot aan de weg (of tot aan de wegsloot of wegbepanting). Deze heeft dezelfde breedte als de haag rond de rijbak. De ruimte tussen de weg, de haag en de rijbak blijft weiland (zie B).

Op een veehouderserf:

Begin met het tekenen van de uitgangssituatie (zie pagina 41). Een paardenbak plaatst u bij voorkeur achter uw erf. Alleen als dit

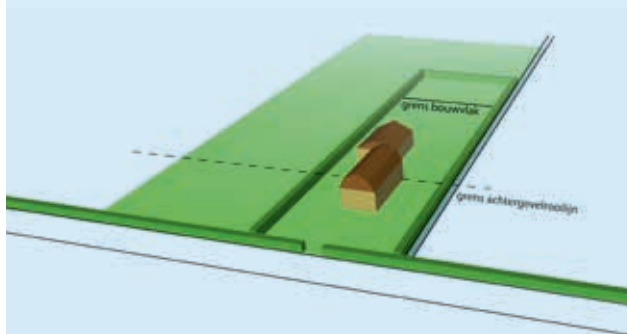
niet mogelijk is, of als de paardenbak dan juist meer in het zicht zou komen te liggen door de aanwezigheid van een weg, kunt u de paardenbak ook naast uw erf, zo ver mogelijk van een weg, plaatsen.

Indien u de paardenbak achter uw erf kunt plaatsen:

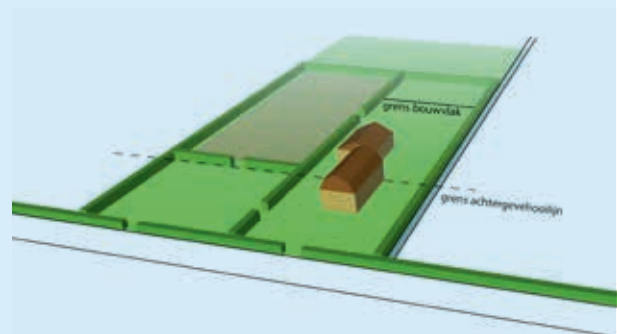
Trek met een zwarte stippellijn de binnenzijden van de zijerfranden van uw erf door naar achteren het land in tot ongeveer 50 meter. Teken de paardenbak dan binnen deze lijnen in. De paardenbak is maximaal 800 m². Indien mogelijk tekent u de paardenbak zoveel mogelijk op het erf en anders zo dicht mogelijk bij het erf. De paardenbak bij voorkeur op niet meer dan 25 meter, maar zeker niet verder dan 50 meter van het agrarisch bouwvlak vandaan intekenen. De paardenbak moet minimaal 25 meter of meer van woningen van derden komen. Bij voorkeur geen hekken gebruiken, maar afrastering met koord. Indien u wel houten afrastering wil gebruiken, heeft deze een hoogte van maximaal 1,5 meter, opengewerkt (hout of schrikkoord).

Voor het landschappelijk inpassen van de paardenbak kiest u geen beplanting, maar een aarden wal die u inzaait met gras (zie foto's op pagina 51). De aarden wal is 70 cm (indien er geen hek rond de rijbak komt) en 1 meter hoog indien u wel een hek rond de rijbak plaatst. Teken rond de rijbak een zone van 3 meter (wal 70 cm) of 4,5 meter (wal 1 meter hoog). Indien u de rijbak op 15 meter of dichterbij op de achtererfrand heeft ingetekend, dan hoeft u aan die zijde van de rijbak geen ruimte te reserveren voor de wal.

Aanleg van een paardenbak buiten het bestemmingsvlak, naast een tuinderserf.



A Een regel van de gemeente is dat de paardenbak achter de achtergevelgrens van de woning komt.

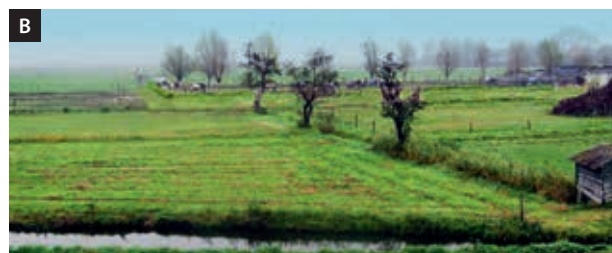
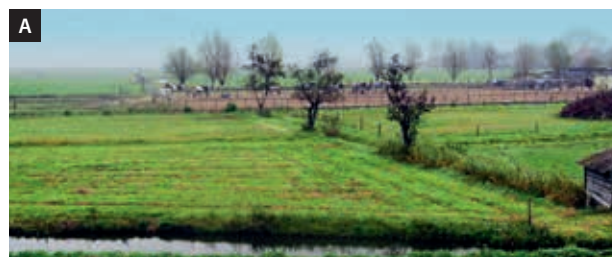


B De paardenbak kunt u goed inpassen door het aanleggen van hagen.

Indien u de paardenbak naast uw erf gaat plaatsen:

In een weidevogelleefgebied is deze manier niet mogelijk. Trek in uw ontwerp aan de kant van het erf waar de rijbak wordt aangelegd de achtergevellijn van de woning door met een zwarte stippellijn buiten het erf (zie de afbeelding hieronder bij A). De paardenbak mag niet voor deze lijn worden ingetekend. De paardenbak van maximaal 800 m² direct langs de erfrand met de beplanting en de eventuele erfgranssloot intekenen. De paardenbak in de lengterichting van het perceel en bij voorkeur op niet meer dan 25 meter, maar zeker niet verder dan 50 meter van het agrarisch bouwvlak vandaan intekenen. De paardenbak moet minimaal 25 meter of meer van woningen van derden komen. De afrastering heeft een hoogte van maximaal 1,5 meter, opengewerkt (hout of schrikkoord). Voor het landschappelijk inpassen van de paardenbak de paardenbak omgeven met beplanting en sloten, zodat het lijkt alsof er een hakhoutbosje in het landschap ligt. Meet hiervoor vanaf de afrastering van de rijbak aan de achter- en zijkanten van de rijbak 10 meter naar buiten. Aan de voorzijde (vanaf de weg gezien) 6 meter aanhouden. De beplanting tekent u in op 1 meter van de rijbak. Teken de ruimte voor de beplanting 6 meter breed en arceer deze groen. Aan de buitenkant (achter en zijkanten) van de beplanting tekent u een sloot. Reserveer tussen de beplanting en de sloot 1 meter. De sloot zelf is ca. 2 meter breed (blauw arceren). Indien op de grens van het erf aan de kant waar de paardenbak buiten het erf komt te liggen een sloot ligt, dan kan langs de paardenbak aan de kant van het erf 6 meter aangehouden worden voor de inpassing met beplanting. Hier hoeft u dan geen sloot in te tekenen. Voorwaarde is dan wel dat

de beplanting rond de paardenbak aansluit op de erfgranssloot. De sloot die langs de buitenste lange zijde van de rijbak ligt, trekt u door tot aan de weg (wegslot of wegbeplanting). Als uw erf in een hoger gelegen en droog gebied ligt dan kunt u de sloot ook achterwege laten. De ruimte tussen de weg, het hakhoutbosje en de sloot blijft weiland. Rond het weiland langs de sloot en langs de weg kunt u als u dat wenst een bomenrij intekenen (zie afbeelding B).



In de strandvlakte kunt u een paardenbak buiten uw erf inpassen door er een wal omheen te leggen en die te laten begroeien met gras.

A Paardenbak zichtbaar in het open landschap

B Paardenbak minder zichtbaar door graswal

Aanleg van een paardenbak buiten het bestemmingsvlak en naast een veehouderserf (buiten het weidevogelleefgebied):



A Een regel van de gemeente is dat de paardenbak achter de achtergevelgrens van de woning komt.



B De paardenbak kunt u goed inpassen door rond de paardenbak een hakhoutbosje aan te leggen.

5 Aanleg en onderhoud van uw streekeigen erfbeplanting

Statige lanen, strak geschoren heggen en robuuste poortwachters bij het hek. Al die groene elementen in het landschap geven Noord-Holland een bijzondere charme. Van oudsher is de beplanting overal weer anders. Waar in het kustgebied vooral beuk, eik, iep en linde populair zijn, zult u in het veenweidengebied eerder schietwilgen, essen en populieren aantreffen. Hakhoutbosjes in de veenpolders bestaan vaak uit es en els, op de zandgronden treft u ook eik, hazelaar en beuk als hakhout aan.

Dit hoofdstuk biedt u een uitvoerig overzicht van de streekeigen beplanting van de Noord-Hollandse erven, met praktische adviezen voor aanleg en onderhoud. In hoofdstuk 2 heeft u al kunnen lezen welke elementen karakteristiek zijn voor het erf in uw eigen streek. Deze elementen passen het beste in de streek waar u woont en eeuwenlange ervaring heeft geleerd dat deze soorten daar goed gedijen. Daarom kunt u op uw eigen erf het beste kiezen voor de in hoofdstuk 2 genoemde elementen.

Voor meer informatie over streekeigen beplanting en landschapselementen zie ook de website van Landschap Noord-Holland: www.landschapnoordholland.nl/landschapselementenregeling. Hier vindt u ook verschillende instructiefilmpjes voor aanleg en beheer van beplantingen.



Bomenrij, laanbomen

Gebruik en eindbeeld

Kenmerkend voor een bomenrij is de open ruimte onder de kroon. Op latere leeftijd raken de kronen elkaar en vormen een hoog, groen scherm. Bomenrijen hebben grote waarde voor natuur. Verschillende soorten vleermuizen zijn gebonden aan bomenrijen, windsingels en andere lijnvormig houtige landschapselementen. Ze gebruiken die voor oriëntatie, om te jagen en als schuilplek. Door inheemse boomsoorten aan te planten kunt u heel veel bijdragen aan de soortenrijkdom.

Elke boomsoort kan in de loop van zijn leven een bepaalde maximumhoogte bereiken. Bomen die hoger kunnen worden dan 15 meter noemen we bomen van de 1e grootte. Bomen van de 2e grootte worden ongeveer 10-15 meter hoog. Het gaat om de volgende boomsoorten:

- **Kustgebied:** 1^e grootte: winter- en zomereik, iep, linde, beuk (beuk alleen bij herenboerderijen), populier, walnoot, schietwilg. 2e grootte: zachte berk (vochtige grond) of ruwe berk (droge grond), zwarte els en veldesdoorn.
- **Veenpolder:** 1^e grootte: es, schietwilg. 2e grootte: zachte berk en zwarte els.
- **Kleipolder:** 1^e grootte: zomereik, es, iep, linde, paarde kastanje, populier, walnoot, schietwilg. 2e grootte: veldesdoorn en zwarte els.
- **Droogmakerij:** 1^e grootte: zomereik, es, iep, linde, beuk (beuk alleen bij herenboerderijen) populier, walnoot, schietwilg. 2e grootte: berk, veldesdoorn en zwarte els.

Populieren groeien snel, maar worden niet oud. Daarnaast waaien er snel takken uit en zijn dus minder geschikt op toe te passen.



Bomenrij op de erfrand

Aanleg

Enkele bomenrij

Bomen van de 1e grootte plant u bij voorkeur op een afstand van 8-12 meter. Bomen met kluit en een stamomtrek van 10-12 cm slaan sneller aan en zijn goedkoper dan groter plantmateriaal. Kleinere bomen van de 2e grootte kunt u op 4-6 meter afstand in de rij planten. Om overlast van bladval te voorkomen is het beter een bomenrij op de erfrand op minimaal 5 meter afstand van de bebouwing te planten. Langs de sloot is het verstandig om een onderhoudspad van minimaal 1 meter vrij van beplanting te houden. Bij machinaal onderhoud is een onderhoudspad van 3 meter nodig.

Dubbele bomenrij

U plant de beide rijen verspringend. In de rij plant u bomen van de 1e grootte op 8-12 m afstand, met 4 meter tussen de rijen. Bomen van de 2e grootte zet u op 4-6 m afstand in de rij, met 2 meter tussen de rijen.

Lanen

Voor een laan gelden dezelfde richtlijnen als voor een bomenrij, hoewel ook bomen van de 1e grootte op 8-10 meter afstand of zelfs korter in de rij geplant worden. Hierdoor raken de kronen op jongere leeftijd gesloten en dat creëert een mooi tunneleffect. Linde, es en iep zijn hiervoor geschikt. De laanbomen 0,5 meter van de verharding van de laan planten. Reserveer voor de breedte van de laanbomen per rij minimaal 8 meter. Waar de ruimte voor vrij uitgroeiende bomen ontbreekt, kunt u bomen planten langs de oprijlaan die u in een lei-, knot- of gekandelaberde vorm snoeit. Ook fruitbomen worden wel langs de laan gebruikt.

Onderhoud

Een bomenrij of laan vergt weinig onderhoud, behalve zo nu en dan snoeien. Het juiste tijdstip verschilt per type boom. Jonge laanbomen worden meestal gesnoeid om de doorgang voor het verkeer vrij te houden en om de boom de gewenste vorm te geven. Een laanboom hoort vanuit de hoofdstam recht omhoog te groeien.



Laanbomen langs erfpad

Elzensingel

Gebruik en eindbeeld

Een elzensingel is een smalle, lintvormige beplanting van zwarte els. Elzensingels dienen als windkering, perceelafscheiding, veekering en voor de houtoogst. Ook wordt in plaats van els wel wilg gebruikt. Als de stobben in de elzenhakhoutsingel ouder worden neemt ook de natuurwaarde toe. Op de oudere stobben groeien vaak mossen- en korstmossen. In de holten kunnen varens en andere vegetatie vestigen maar soms ook struiken zoals vlier. Zangvogels foerageren in de elzensingel. De waarde is des te groter omdat de natuurlijke struwelen in vele gebieden vrijwel geheel verdwenen zijn.

Aanleg

Elzensingels worden geplant op vochtige en voedselrijke gronden, met de stammen op een afstand van 50 centimeter in de rij. De struikenrij wordt ongeveer 2 meter breed, rekening houdend met de meerstammige uitgroei na het afzagen ('afzetten'). De afstand van de boomstam tot de slootkant moet minimaal 3 meter zijn om er veilig met maaimachine langs te kunnen. Voor praktisch handmatig onderhoud is dit minimaal 1 meter. Bij afrastering is de afstand van de boomstam tot het raster minimaal 1.5 meter.

Onderhoud

Elzensingels kunt u het beste onderhouden in een 6-jarige hakhoutcyclus. Daarbij wordt de boom op een hoogte van ongeveer 30 centimeter afgezet. De stobben groeien weer uit in een meerstammige vorm en na zes jaar kunt u ze opnieuw afzetten. Door het onderhoud gefaseerd uit te voeren spreidt u de werklasten en de houtoogst.

Geschoren haag

Gebruik en eindbeeld

Een geschoren haag dient om verschillende erf delen van elkaar te scheiden of om het voorerf te begrenzen. Met een geschoren haag kunt u de moestuin, het bleekveld op het zijerf of het voorerf scheiden van de rest van het erf. In de kuststreek diende een haag aan de wegkant als veekering voor het vee dat over de weg liep. U kunt een geschoren haag natuurlijk ook planten om het voorerf te verfraaien. Dat deden vooral de wat rijkere boeren. Met een haag scheidt u een aantrekkelijk leefgebied voor zangvogels, insecten en andere dieren. Hagen zijn ook belangrijk voor de oriëntatie en beschutting van trekkende dieren, waaronder amfibieën, vleermuizen en vlinders.

Soorten grove hagen zijn:

- **Kustgebied:** zwarte els, veldesdoorn, liguster, eenstijlige meidoorn, hulst en op de grotere erven met statige boerderij ook haagbeuk of beuk.
- **Veenpolder:** zwarte els, liguster en hulst.
- **Kleipolder:** zwarte els, veldesdoorn, liguster en eenstijlige meidoorn.
- **Droogmakerij:** zwarte els, veldesdoorn, liguster, meidoorn, hulst en op de grotere erven met statige boerderij ook haagbeuk of beuk.

Soorten sierhagen: buxus en berberis. Voor een goede groei van beuk kunt u een speciale ent-aarde gebruiken. Afgeraden wordt op de kleinere erven beuk en haagbeuk te gebruiken, daarvoor zijn deze niet passend.



Jonge elzensingel



Oude elzensingel op erfrand



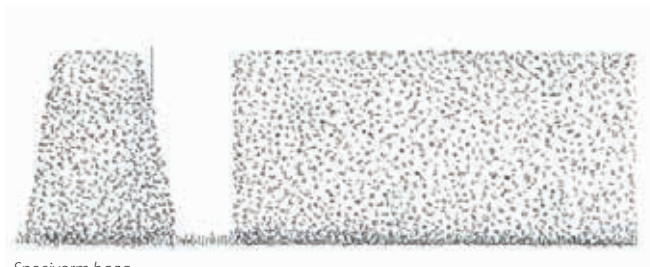
Haag langs voorerf

Aanleg

U legt een haag aan door de struiken in een rij te planten, 4 tot 7 planten per meter. De breedte van de haag kan variëren van 0,5 tot 1,5 meter. U kunt een of meer rijen struiken naast elkaar poten. De haag 1 tot 1,5 meter hoog laten worden.

Onderhoud

Twee keer per jaar de hele haag scheren.



Snoevorm haag

Hakhoutbosjes**Gebruik en eindbeeld**

Het hout van een hakhout- of geriefhoutbosje leverde de boer stook- en timmerhout op, voor het maken van hekwerken, bezemstelen, etc. Een hakhoutbos bestaat uit één boomsoort die in een vierkant of rechthoek wordt aangeplant. De meest gebruikte boomsoorten in de veenpolder zijn es en els. Op zandgronden werden ook eik, hazelaar of beuk gebruikt. In de nattere gebieden is ook wilg geschikt. Kenmerkend voor het veenweidegebied en de kuststreek is het geriefhoutbosje. Dat ligt altijd op een apart perceel, met een sloot er omheen, zodat het vee er niet bij kan.

Hakhoutbosjes zijn een belangrijke leefplaats voor insecten, zangvogels, muizen, hermelijntjes, kikkers, salamanders en allerlei bijzondere planten. Trekvogels en vleermuizen gebruiken deze bosjes ter oriëntatie en als rustpunt en er groeien zeldzame mosssoorten in. Door een hakhoutbosje aan te leggen scheidt u nieuw leefgebied voor allerlei planten en diersoorten die gebonden zijn aan de dynamiek van het beheersysteem in een hakhoutbosje.

Aanleg

Een hakhoutbosje meet zo'n 100 tot 2500 m². U plant de bomen aan in vierkant verband, met 1,5 tot 2 meter afstand in en tussen de rijen. Houdt u minstens een meter afstand tot de slootkant als u het perceel handmatig onderhoudt en minimaal drie meter om er veilig met maaimachine langs te kunnen. Bij gebruik van afrastering houdt u minstens een meter afstand tot de bosrand.

Onderhoud

Een elzenhakhoutbosje wordt na 6 tot 8 jaar voor het eerst afgezet, een essenbosje na 8-10 jaar. U kunt het onderhoud gefaseerd uitvoeren, waarbij u bijvoorbeeld elk jaar of om het jaar een vijfde van het bosje afzet. Zo kunt u de werklast en de houtoogst spreiden. Tussen de stoven groeit een algemene ruigtevegetatie. Maai het hakhoutbosje jaarlijks en zet het maaisel op een hoop buiten het bosje.



Hakhout eens in de 10 jaar afzetten



Hakhoutbosje op erf

Hoogstamboomgaard / losse fruitbomen

Gebruik en eindbeeld

Een hoogstamboomgaard is meestal een omsloten stuk grond met hoogstamfruitbomen. Het fruit is bestemd voor eigen gebruik en voor de verkoop. De boomgaard kan in grootte verschillen en op verschillende manieren omsloten zijn, bijvoorbeeld door een sloot, heg of windsingel. Hoogstamfruit heeft de eerste vertakking boven de 1.80 meter. In veengebieden worden in verband met verzakking in de drassige grond ook halfhoogstamfruitbomen geplant. Hier ligt de eerste vertakking tussen 1,2 en 1,5 meter. De hoogstamboomgaard telt veel verschillende soorten fruitbomen. Er zijn vele variëteiten van appels, peren, pruimen, kersen etc. Wanneer het erf niet groot genoeg is voor een complete boomgaard, staan er vaak enkele fruitbomen verspreid over het erf, alleen voor eigen consumptie bedoeld.

Fruitbomen trekken veel dieren aan. In de holtes van oude bomen broeden steenuil en holenduif. Onder de boomschors krioelt het van de insecten die dienen als voedsel voor vogels, zoals boomkruiper en grote bonte specht. In het voorjaar trekt de bloesem hommels, bijen en zweefvliegen aan. In het gras onder de fruitbomen groeien paardenbloem, pinksterbloem en madelief. En natuurlijk kunt u ook zelf het hele jaar door volop van uw boomgaard genieten. Een zee van bloesem in het voorjaar, frisgroene bladeren in de zomermaanden, kleur en geur van rijpe vruchten en afstervende blad in het najaar en de schoonheid van de kale taken in een bevroren winterlandschap.

Aanleg

De beste planttijd is november - december. Appelbomen zet u minimaal 10 meter uit elkaar, peren 8 meter en pruim en kers minimaal 6 meter. Bij gemengde aanplant van appel, peer en pruim bedraagt de plantafstand 8 meter. Bij aanplant samen met een bomenrij of een elzensingel moet u minstens 3 meter afstand houden tot de slootkant om er veilig met de maaimachine langs te kunnen en minimaal 1 meter bij handmatig onderhoud. De afstand van de boomgaard tot een bomenrij bedraagt minimaal 10 meter; die tot een elzensingel minimaal 6 meter.

Onderhoud

U snoeit de fruitbomen één keer per twee jaar. Traditioneel werd de boomgaard beweid met schapen, soms met paarden, pony's of jongvee. Zorg bij beweiding voor rasters of korven rondom de bomen, zodat de dieren geen bast van stam en takken afknabbelen. Beweiding van de boomgaard levert een grazige vegetatie op, die zeer waardevol is voor de natuur. Zonder grazers kunt u ook met maaionderhoud een bloemrijke hooiland bereiken. U maait twee keer per jaar, na de bloei in juni en in augustus of september.

Tegenwoordig hebben steeds minder erfeigenaren vee om hun boomgaard te laten begrazen. Steeds meer boomgaarden liggen in een strak gemaaid gazon. Dit heeft verschillende nadelen. De boomgaard oogt niet meer natuurlijk. Bovendien neemt de natuurwaarde van de boomgaard sterk af doordat er nauwelijks kruidachtige planten staan als voedselbron voor insecten. Daarnaast ondervinden de fruitbomen in de zomermaanden sterke concurrentie van het gras om water en voedingsstoffen die belangrijk zijn voor groei en fruitproductie. Beheer uw boomgaard dus als bloemrijk hooiland.



Boomgaard laten begrazen door schapen



Steenuilen broeden in holtes in (fruit)bomen



Boomgaard in het voorjaar

Poortwachters

Gebruik en eindbeeld

Poortwachters zijn twee solitaire bomen, geplant aan weerszijde van de oprijlaan aan de erfkant van de wegsloot. Hiervoor worden vaak paardenkastanjes, lindes, beuken of iepen gebruikt. Denk bij aanleg aan de toekomstige doorsnede van de volgroeide kroon en laat genoeg ruimte vrij voor (vracht)verkeer.

Aanleg

De laanbomen staan minimaal 0,5 - 1 meter van de verharding van de laan. Reserveer voor de breedte van 2 bomen inclusief de breedte van de oprijlaan rond de 20 meter voor bomen van de 1^e grootte. Als de ruimte voor twee bomen ontbreekt, dan kunt u een enkele poortwachter aanplanten. Wilt u een enkele boom planten, houd dan 10 meter of meer doorsnede aan. Dit geldt voor het moment dat de kroon in volgroeid stadium is.

Onderhoud

Opkronen zal noodzakelijk zijn. Dit gebeurt gemiddeld op 4 meter hoogte, afhankelijk van de situatie. Zorg er in ieder geval voor dat eventuele bedrijfsvoertuigen er vrij onderdoor kunnen rijden.

Solitaire bomen

Gebruik en eindbeeld

Solitaire bomen worden op het voor- of zijerf of als markante boom in de hoek van het erf geplant. Houd rekening met de hoogte en kroonbreedte van een volgroeide soort bij het bepalen van de afstand tot de gevel en de verhouding met de bebouwing. Zo kan een boom van de 1^e grootte, zoals een beuk meer dan 25 meter hoog worden en een kroon van meer dan 15 meter doorsnede vormen. Bij een kleine boerderij staat zo'n grote boom niet mooi in verhouding tot huis en erf. Kies op kleinere erven liever voor een kleinere en smallere boomsoort van de 3^e grootte (kleiner dan 10 meter), bijvoorbeeld lijsterbes, mispel, kweepeer, meidoorn of sierkers.

Aanleg

De benodigde ruimte kan sterk variëren door verschillen in groeivorm. De kroon van volgroeide bomen van de 1^e grootte heeft een doorsnede van meer dan 10 meter; die van bomen van de 2^e grootte 6 tot 10 meter en die van bomen van de 3^e grootte minder dan 6 meter. Inheemse soorten die men plant als solitaire bomen zijn:



Poortwachters bij de entree



Solitaire boom op voorerf

- **Kustgebied:** 1^e grootte: beuk, eik, iep, linde, populier, walnoot, okkernoot en schietwilg. 2^e grootte: ruwe berk, zwarte els en veldesdoorn. 3^e grootte: hoogstamfruitbomen, krent, meidoorn en vuilboom.
- **Veenpolder:** 1^e grootte: es, populier en schietwilg. 2^e grootte: de zachte berk en zwarte els. 3^e grootte: hoogstamfruitbomen, krent, lijsterbes en vuilboom.
- **Kleipolder en droogmakerij:** 1^e grootte: beuk, zomereik, es, iep, linde, paardenkastanje, populier, walnoot, okkernoot en schietwilg. 2^e grootte: berk (alleen droogmakerij), zwarte els, haagbeuk, veldesdoorn en zoete kers. 3^e grootte: hoogstamfruitbomen, krent en meidoorn.

Onderhoud

Onderhoud van solitaire bomen is vrijwel niet nodig. Wel dient u oude takken die gevaar opleveren te verwijderen.

Voorerf / voortuin

Gebruik en eindbeeld

De voortuin van een authentiek erf is vaak sober ingericht. De eenvoudigste en gemakkelijkst te onderhouden voortuin bestaat uit kruidenrijk gras, met soms enkele perken met eenvoudige boerensierplanten en solitaire bomen. Soms grazen er schapen. Daarnaast onderscheiden we de klassieke boerenlustuin. Dit is een sierlijke moestuin met vierkante of rechthoekige vakken. Behalve met groenten zijn de vakken ook beplant met bessenstruiken en/of snijbloemen, meestal vaste planten die karakteristiek zijn voor het boerenerf.

Aanleg van een eenvoudige voortuin

U zaait het voorerf in met een kruidenrijk grasmengsel tot aan de sloot. U kunt de tuin verder opfleuren met een rij hortensia's langs de voorgevel en met sierlijke struiken als boerenjasmijn, sering, bruidsbloem, sneeuwbal of met solitaire bomen in het gazon. Bloembollen zorgen voor nog meer kleur en afwisseling in de voortuin. Dat laatste was voornamelijk gebruikelijk in de Schermer.

Onderhoud

De eenvoudige voortuin laat u bij voorkeur begrazen door schapen. Ook kunt u hooibeheer toepassen. Een strak gemaaid gazon past qua uitstraling niet op een karakteristiek boerenerf. Bovendien is de natuurwaarde erg beperkt, omdat de dichte grasmat nauwelijks plaats biedt aan kruidachtige planten.



Klassiek voorerf



Eenvoudig voorerf



Formeel voorerf

Leibomen / haag-vorm / gekandelaberde bomenrijen langs gevels

Gebruik en eindbeeld

Leibomen zijn karakteristiek gesnoeide bomen waarvan de takken in één vlak, een 'palmet', staan. De bomen worden "twee-dimensionaal" en vormen een natuurlijk zonnescherm. Linden, paardenkastanje en iepen zijn geschikte soorten, maar ook vruchtbomen als peer en appel zijn geschikt om te leiden.

Bij de haagvorm wordt de boom niet dicht op de stam gesnoeid, maar wordt deze in een blokvormige haag geschoren. Als het ware een haag op stam. Deze leiboomvorm groeit dus breder uit en het bladerdek is dichter van structuur. Hiervoor wordt over het algemeen linde gebruikt. Gekandelaberde bomen zijn bomen waarvan de zijtakken op korte afstand van de stam zijn gesnoeid. De takken staan niet in een vlak zoals bij de leibomen, maar groeien in een vrije vorm. Geschikte soorten hiervoor zijn linde of eventueel paardenkastanje.

Aanleg

Leibomen plant u bij voorkeur langs de zuid- of zuidwestgevel. De afstand tot de gevel bedraagt 2-3 meter. Houd 4 meter afstand tussen de stammen.

Onderhoud

Leibomen één keer per jaar snoeien vanaf een leeftijd van 10 jaar.



Authentieke waaivorm leibomen



Moderne snoeivorm leibomen



Gekandelaberde boom



Snoeivorm haaglindes

Knotbomen

Gebruik en eindbeeld

Knotbomen zijn bomen die worden geknot om gebruikshout te leveren. Knotten houdt in feite niets anders in dan de betreffende boom eens in de paar jaar van zijn kruin te ontdoen waarna deze weer uitloopt. Dit werd en wordt op grote schaal gedaan. Knotbomen zijn kenmerkend voor het Nederlandse landschap. In het cultuurlandschap zijn ze aanwezig als solitair, staan ze in rijen of vormen ze grotere eenheden: grienden. In Noord-Holland staan knotbomenrijen op de oever langs water.

Als de knotten ouder worden neemt ook de natuurwaarde toe. Op de oudere knotten groeien vaak mossen- en korstmossen. In de holten kunnen varens en andere vegetatie vestigen maar soms ook struiken zoals vlier. Daarnaast broeder er vogels in de knot. De bekendste geknotte boomsoort is de wilg. Ook elzen, essen en populieren komen als knotboom voor:

- **Veenpolder:** wilg, es en els.
 - **Droogmakerij:** (niet als vervanging van de bomenrij op de erfranden bij grotere erven (erf breder dan 30 m)): es, els, populier en wilg (wilg alleen aan dijken waar de waterstand hoog is).
 - **Kleipolder:** es, els, populier en wilg (wilg alleen aan dijken waar de waterstand hoog is)
 - **Kust:** els, populier, wilg (wilg alleen bij hoge waterstand).
- U kunt de bomen het beste knotten in een zogenoemde schotelvorm. Dit geeft de hoogste natuurwaarde.

Aanleg

Plant de knotbomen in een rij, 4-6 meter uit elkaar en knot ze op 1,6 tot 1,8 meter hoogte.

Onderhoud

Wilgen en populieren om de 4 jaar knotten, essen om de 8 jaar, overige bomen om de 6 jaar.

Struweelhagen

Gebruik en eindbeeld

Waar de ruimte ontbreekt om een hakhoutbosje of een windsingel te realiseren, kunt u overwegen een struweelhaag aan te planten. Geschikte bomen voor een struweelhaag zijn zwarte els, veldesdoorn, krent en meidoorn. Robuuste inheemse struikvormers zijn aalbes, kruisbes, zwarte bes, framboos, Gelderse roos, gele kornoelje, hazelaar, liguster, rode kornoelje, hondsroos en sleedoorn. Insecten en zangvogels worden o.a. aangetrokken door bessen dragende, inheemse struiken in de struweelhaag.

Als er ruimte is voor een ruigte vegetatie met waardplanten voor vlinders en andere insecten aan de randen van de struweelhaag wordt de natuurwaarde verder verhoogd.

Aanleg

Voor een struweelhaag van 3-4 meter doorsnede plant u een dubbele rij struiken met 3 meter afstand tussen de rijen. In de rij staan de struiken op 1,5 meter afstand van elkaar. De struweelhaag wordt 3 tot 4 meter hoog.

Onderhoud

De struiken in het tweede of derde jaar 50% uitdunnen tot een breedte van 3-4 meter. U kunt ze om de 5 tot 7 jaar afzetten, dat wil zeggen alle stammen en takken afzagen op ongeveer halverwege uw kniehoogte, zodat ze daarna van onderaf weer kunnen uitlopen en weer een dichte haag kunnen vormen.

Windsingel / vogelbosje / houtwal

Gebruik en eindbeeld

Een gemengde windsingel bestaat uit beplanting met bomen en struiken die inheems zijn in Nederland. Een windsingel geeft een gesloten beeld, creëert luwte en privacy en schermt massieve, in het oog springende agrarische gebouwen af. Het assortiment van beplanting in de windsingel bestaat vooral uit sterke, robuuste windbestendige soorten. Leg windsingels alleen aan als een bomenrij onvoldoende zicht wegneemt op de grootschalige bedrijfsbebouwing op het achtererf. De windsingel sluit dan aan op de karakteristieke bomenrij rond het voorerf. De vorm van de windsingel is rechthoekig. Een windsingel biedt een leefgebied voor vele dier- en plantsoorten.

Aanleg en onderhoud

De windsingel vraagt meer ruimte dan een bomenrij. De breedte van een windsingel is 6 - 12 meter (3 - 6 rijen beplanting). Belangrijk is ook om ruimte vrij te houden langs de buitenste rij beplanting zodat de struiken een normale breedte mogen krijgen (tot 3 meter in doorsnede). U kunt voor de aanleg het beste gemengd bosplantsoen (1 tot 3-jarige gewassen) en bomen met kluit gebruiken. Kies bij voorkeur bomen met een maat van rond de 10-12 cm (stamomtrek). De verhouding tussen boom- en struikvormers is ruwweg 1: 3. Plant de struikvormers in strakke rijen of in wild verband. De boomvormers plant u op gelijke afstand van elkaar. Voor de afstand tussen de bomen kunt u de gebruikelijke afstanden in een bomenrij aanhouden.

Houd rekening met een onderhoudpad van minimaal 1 meter langs een sloot voor handmatig onderhoud van de slootkant als

de sloot niet vanaf het land wordt gemaaid. Bij machinaal onderhoud is het onderhoudpad minimaal 3 meter breed. Reserveer ook ruimte voor de zoom (zie voor uitleg verderop in dit hoofdstuk). In nattere gebieden zoals in veenpolders, kleipolders of droogmakerijen kunt u in een grasmat planten. Belangrijk is dan wel dat u regelmatig maait. In zandgebieden kan dit ook, maar dan zult u regelmatig moeten sproeien. Bij de aanleg van een windsingel kiest men voor een van de twee beplantingssystemen: eindbeeld of wijker/blijver.

Eindbeeld

Bij de aanleg van een windsingel op eindbeeld is het eindbeeld bepalend voor de plantafstand van de aanleg. U plant de bomen en stuiken dus aan volgens het eindbeeld en gedurende de groei verwijderd u geen bomen of struiken uit de singel.

Voordeel: De struikbeplanting krijgt alle ruimte om zijn natuurlijke groeivorm aan te nemen. De aanlegkosten zijn lager en u hoeft de windsingel pas na 5-10 jaar voor het eerst te dunnen.

Nadeel: Onkruid krijgt veel ruimte om zich te ontwikkelen en kan het jonge bosplantsoen overwoekeren.

Als algemene regel wordt 8-10 meter afstand in de bomenrij en ongeveer 3 meter afstand tussen de struikvormers gehanteerd. Het maaien en afvoeren van onkruid is in de eerste jaren onontbeerlijk totdat de beplanting voldoende body heeft gekregen om de bodem te bedekken. Inboet (opnieuw aanplanten van uitgevallen beplanting) moet tijdig gebeuren. Beter is om bosplantsoen van een groter formaat (100+ cm) te gebruiken. Bij deze vorm van aanleg bestaat echter het risico dat de groei van de struiklaag achterblijft door gebrek aan de luvte van de wijkers, wind of snellere uitdroging. Het duurt langer voordat de windsingel enige body heeft.

Wijker/blijver

Bij het wijker/blijver systeem plant u twee soorten boomvormers, namelijk een snel groeiende soort die snel de hoogte in groeit, maar geen lang leven heeft, naast een langzaam groeiende soort. Die laatste hebben meer tijd nodig om een volgroeid stadium te bereiken, maar kan vervolgens vele, soms zelfs honderden jaren mee. De boomvormers worden op kortere afstand van elkaar geplant dan onder het eindbeeld systeem (4-5 meter). Plant wijker – blijver om en om. Als wijker kunt u zwarte els gebruiken, als blijver kunt u es, iep of eik gebruiken.

Voordeel: Het voordeel van het wijker/blijver systeem is dat de windsingel sneller dicht is en onkruid minder kans krijgt om de beplanting te verdrukken.

Nadeel: Door de snelle groei is eerder onderhoud nodig. Belangrijk is dat u na 10-15 jaar de wijkers er uit haalt. Anders worden zij te hoog, waardoor de struiken door lichtgebrek verdwijnen en de windsingel onderaan open wordt. De wind waait dan tussen de stammen door, waarmee de windsingel zijn functie verliest. Voor de struikvormers geldt een plantafstand van 1,5 meter in en tussen de rijen. Bosplantsoen van 60-80 cm of 80-100 cm wordt gebruikt. Wel moet het onkruid jaarlijks gemaaid worden in de eerste 2-3 jaar. Maaisel moet afgevoerd worden. Het dunnen moet ook tijdig gebeuren, voor de struikbeplanting de eerste keer binnen 3-5 jaar. Een tweede selectieve dunning gebeurt 7-10 jaar na aanleg. Door na 10-15 jaar de wijkers er uit te halen, geeft u de blijvers op tijd de ruimte om uit te groeien tot een robuuste, duurzame windsingel.



Knotwilgen uitgegroeide grote pruik



Knotwilgen, recent gesnoeid



Struweelhaag



Windsingel

Vergroot de ruimte voor natuur op uw erf

Zoom

Gebruik en eindbeeld

Een zoom is een kruidachtige vegetatie direct langs een houtopstand of een struweel. De zoom verbindt de houtopstand met het gras- of bouwland of de grasbegroeiing van het erf. Deze vegetatie bestaat vooral uit hoog opschietende, overblijvende plantensoorten, zoals grazige planten en ruigtekruiden van open terreinen, maar ook meer schaduwminnende soorten. Dankzij de combinatie van dekking en voedsel heeft een zoom extra kwaliteit als leefgebied voor dieren.

Aanleg

Leg de zoom aan langs de zuid- en westkant van bomenrijen, windsingels, wilde hagen, heggen en bossen: hierop valt de meeste zonneschijn. Dat leidt tot een grotere soortenrijkdom aan planten, dagvlinders en andere insecten. U creëert een zoom door het gedeelte waar u de zoom wilt hebben zodanig te maaien dat houtige gewassen geen kans hebben om zich te ontwikkelen. De in de bodem aanwezige bloemzaden krijgen zo

de kans om te gaan groeien. Ook kunt u bij boeren- of natuurorganisaties in de omgeving bloemrijk hooi kopen en over de zoom verspreiden.

Onderhoud

Staan er in de zoom veel hoge planten die verstoring werken, zoals grote brandnetel en akkerdistel, maai de zoom dan twee of drie keer per jaar. Voer het maaisel af of zet het op een hoop. Neemt het aantal storingssoorten af en komen er meer laagblijvende kruiden, dan volstaat eenmaal per twee tot vijf jaar maaien. Maai de zoom na het groeiseizoen, dan geeft u de planten de kans zaad te zetten. Maait u de zoom minder dan eenmaal per jaar, overweeg dan om elk jaar bijvoorbeeld de helft van de begroeiing ongemoeid te laten. Dit gedeelte vormt dan een belangrijke schuil- en overwinteringsplaats voor dieren. U kunt natuurlijk ook eens in de drie of vier jaar maaien en dan iedere keer een derde, respectievelijk een kwart van de oppervlakte doen. Wilt u de zoom als zoom behouden en niet tot een struweel of beginnend bos laten ontwikkelen, verwijder dan geregeld jong opschot van struiken en bomen. Doe dat in de herfst of winter.



Zoom van kruidachtige planten

Natuurlijke oevers

Gebruik en eindbeeld

Terrastaluds en plasbermen zijn verlaagde gedeelten van een perceel, grenzend aan een watergang. Terrastaluds liggen juist boven de waterlijn. Deze zijn vochtig, maar staan niet permanent onder water. Plasbermen zijn juist onder de waterlijn gesitueerd en staan permanent onder water. Beide zijn in principe horizontaal, maar hebben soms een zeer flauw verlopend talud. De natuurwaarde van de vegetatie op een terrastalud of plasberm is al na enkele jaren veel hoger dan die van een gewone slootkant.

Aanleg

Het beste tijdstip om een plasberm of terrastalud aan te leggen is juli of augustus. De grond is dan meestal goed droog en er kan gemakkelijk worden gewerkt. Als het niet te hard vriest, kan het ook tijdens een vorstperiode. Leg een plasberm of terrastalud bij voorkeur aan langs de zuidzijde van de watergang. Graaf een deel van een perceel langs een watergang tot aan de slootkant af. U maakt een terrastalud door de grond net iets hoger dan de waterlijn te houden. U maakt een plasberm door net onder de waterlijn af te graven. In deze vochtige tot natte omstandigheden groeien andere planten dan op een gebruikelijke slootkant. De breedte varieert meestal van één tot zes meter. Houd bij het bepalen van de breedte rekening met de manier waarop geschoond of gemaaid gaat worden. Let op het slootpeil (winterpeil-zomerpeil) tijdens de werkzaamheden en houd rekening met het gewenste eindresultaat: terrastaluds - plas/dras en plasbermen - onder water. Het terrastalud en de plasberm hoeven niet mooi vlak te worden gemaakt. Enig reliëf zorgt voor een kleinschalige afwisseling van nattere en drogere plekken. De hoogteverschillen moeten wel beperkt blijven tot circa 10 cm, zodat maaien mogelijk blijft. Maakt u een plasberm langs een westelijk gesitueerde oever, graaf dan een rand langs de slootkant van een half tot een meter breed niet af tot het waterniveau. Laat deze enigszins boven het water uitsteken om de golven te breken.

Onderhoud

Zorg er voor dat er geen vee op het terrastalud of de plasberm kan komen. Onder de zeer natte, voedselarme omstandigheden die daar heersen, leidt iedere vorm van begrazing tot verstoring van de vegetatie. Afzetten met een goede kwaliteit afrastering is een vereiste. Maai het terrastalud of de plasberm zo laat mogelijk. Bij de schrale vegetatie, die na het verdwijnen van de pioniersvegetatie ontstaat, volstaat eenmaal per jaar maaien, meestal in september. Belangrijk is dat u pas maait nadat de planten zaad hebben gezet. Enkele kleine gedeelten kunt u

laten staan als overwinteringsplaats voor insecten. Deponeer geen slootmateriaal of maaisel op de plasberm of het terrastalud. U kunt dit het beste op het aangrenzende perceel deponeren en later afvoeren.



Natuurlijke oever met moerasplanten



Net afgegraven plas-dras oever

Takkenhoop, takkenwal of houtril

Gebruik en eindbeeld

Het aanleggen van een takkenhoop, takkenwal of houtril biedt de mogelijkheid om snoei- en kaphout netjes en goedkoop weg te werken. Een takkenwal of houtril is meestal een tot anderhalve meter hoog. Een takkenhoop kan twee meter hoog worden. Zo'n takkenhoop, takkenwal of houtril heeft veel waarde voor natuur. Door een houtril of een takkenhoop aan te leggen biedt u voedsel- en schuilgelegenheid aan vogels, zoals winterkoning, en insecten. Ook doet u daarmee wezel, bunzing en de gewone pad, een groot plezier. Een takkenwal of houtril ziet er beter verzorgd uit dan een takkenhoop.

Aanleg en onderhoud

Takkenhoop

Leg een takkenhoop bij voorkeur op een rustig plekje op het erf of in een houtopstand, dieren kunnen er dan snel en veilig van profiteren. Leg dikke takken onderin en de dunnere er bovenop. Stort de takken niet los op elkaar, maar steek ze zoveel vast mogelijk in de hoop. U kunt dan meer takken kwijt en de hoop is steviger. Maak de hoop maximaal twee meter hoog. Heeft u veel takken, realiseer dan elders een tweede hoop.



Een takkenril biedt een leefplaats voor veel diersoorten

Sowieso geldt dat twee kleine hopen meer waarde hebben voor de natuur dan één grote. In de loop van de tijd zal de hoop door vertering lager worden. U kunt dus geregeld nieuwe takken toevoegen.

Takkenwal of houtril

Maak de takkenwal in de rand van een houtopstand of juist loodrecht daarop, om de toegang te beperken of juist te verbeteren. Stapel de takken in de lengterichting, leg de dikkere takken onderin en de dunnere takken daarbovenop. Mogelijk kunt u ook stobben onderin de takkenwal kwijt. Werk de houtril netjes af door de takken tussen paaltjes te klemmen. Deze kunt u meestal zelf van het snoeihout maken. Het hout verteert langzaam. Bij de volgende onderhoudsbeurt kunt u het snoeimateriaal vaak weer in dezelfde houtril kwijt. Verwerk geen snoeihout van fruitbomen met kankerplekken of andere aantastingen in de hoop of wal om verspreiding van de ziekte naar gezonde bomen te vermijden.

Bijen en insecten

Op uw erf kunt u diverse maatregelen treffen die ten goed komen aan bijen en insecten.

Zie www.landschapnoordholland.nl/soortbescherming.



Hommel

Wilt u meer weten?

Over het landschap en de geschiedenis van de gemeente Castricum:

- Historische verenigingen: www.oudakersloot.nl, www.oudcastricum.nl, www.oudlimmen.nl
- Het land van Hilde, Archeologie in het Noord-Hollandse kustgebied, Uitgeverij Matrijs, 2005.
- Bewogen kustlandschap: Roos, R., Duinen en polders van Noord-Kennemerland, PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland
- Druifven, C.N., Boerderijen in Limmen.
- Het landschap van Laag Holland: www.laagholland.nl
- De kernkwaliteiten van Laag Holland: Bos, I.J., 2012. Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Laag Holland. Een systematische Nulmeting. Landschap Noord-Holland, rapportnr. 12-004
- Gemeente Castricum - Beeldkwaliteitsplan buitengebied 2010 (www.castricum.nl)

De constructie van de traditionele stolpboerderij

'De stolp te Kijk' van de Boerderijenstichting.
Zie www.boerderijenstichting.nl

Het verkrijgen van een financiële bijdrage

De website van Landschap Noord-Holland www.landschapnoordholland.nl of contact opnemen met Landschap Noord-Holland: 088-0064400.

Fruitbomen

De Pomologische vereniging Noord-Holland
(zie handige adressen).

Natuur op het erf

Landschapsbeheer Nederland www.landschapsbeheer.nl
Landgoed Oostbroek Bunnikseweg 39, 3732 HV De Bilt

Het beleid van de gemeente

De website van de gemeente Castricum: www.castricum.nl

De Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie

De website van de Provincie Noord-Holland:
www.noord-holland.nl

Karakteristieke natuurwaarden op paardenhouderijen in veengebieden

Zijn er kansen voor karakteristieke natuur op paardenhouderijen van Laag Holland?, Landschap Noord-Holland, 2013.

Graslandbeheer in relatie tot paarden, natuurlijke paardenweiden en omgaan met mest

Paard en Landschap van René Zanderink en Claartje van Andel.

Afrastering van paardenweiden, paardenbakken en verlichting van paardenbakken

Hekken, afrasteringen en verlichting, Landschap Noord-Holland, 2009.

Erfbeplanting en landschapselementen

Leestekens van het landschap. 188 Landschapselementen in kort bestek van Landschapsbeheer Nederland, 2005.

Beheer van cultuurhistorische elementen

'Handboek Cultuurhistorisch beheer'.
Landschapsbeheer Nederland, 2006.

De verschillende modellen houten boerenhekken per regio in Noord-Holland

De brochure 'Houten boerenhekken' van Landschap Noord-Holland.

Inheemse boomsoorten

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Maat bomen	Soorten gebruiken als:								Landschapstypen								kenmerken				bijen							
			Solitaire boom	laanboom/ bomenrij	haag (geschoren)	haag (wild)	Singel	Leiboom	knotboom	Hakhout	alleen (als sierbeplanting) op erf	Kustlandschap	Zandgebied (voedselrijk/hat)	Zandgebied (voedselarm/droog)	Keilemlandschap	Aandijkingenlandschap	Droogmakerijen	Kleipolderlandschap	Veenpolderlandschap	rivierenlandschap	Stuwwallenlandschap	Schaduwverdragend	zeewindverdragend	snelgroeiend	Groenblijvend	nectar	pollen			
Beuk	<i>Fagus sylvatica</i>	1	*	*	*						*	*			*	*	*		*	*	*									
Eik, winter	<i>Quercus petraea</i>	1	*	*							*	*	*	*	*	*		*												h.dauw
Eik, zomer	<i>Quercus robur</i>	1	*	*						*	*	*	*	*	*	*		*					*						h.dauw	
Es, gewone	<i>Fraxinus excelsior</i>	1	*	*			*		*	*	*	*	*	*	*	*		e	*			*								
Grove den	<i>Pinus sylvestris</i>	1	*								*	*	*											*	*					
lep, fladder	<i>Ulmus laevis</i>	1	*	*					*		*		*	*	*	*		*					*	*	*					
lep, gladde	<i>Ulmus minor</i>	1	*	*					*		*		*	*	*	*		*					*	*	*					
lep, hollandse	<i>Ulmus hybride</i>	1	*	*					*		*		*	*	*	*		*					*	*	*					
lep, ruwe	<i>Ulmus glabra</i>	1	*	*					*		*		*	*	*	*		*					*	*	*					
Linde, grootbladige	<i>Tilia platyphyllos</i>	1	*	*					*		*		*	*	*	*		*				*	*	*	*		5	5		
Linde, hollandse	<i>Tilia x vulgare</i>	1	*	*					*		*		*	*	*	*		*				*	*	*	*		5	5		
Linde, kleinbladig	<i>Tillia cordata</i>	1	*	*					*		*		*	*	*	*		*				*	*	*	*		5	5		
Okkernoot	<i>Juglans regia</i>	1	*	*						*	*	*	*	*	*	*		*				*								
Paarde kastanje	<i>Aesculus hippocastanum</i>	1	*	*						*		*		*		*		*				*				5	5			
Populier, grauwe abeel	<i>Populus canescens</i>	1	*	*					*	*	*	*	*	*	*	*		*				*	*	*	*					
Populier, ratel	<i>Populus tremula</i>	1	*	*			*		*	*	*	*	*	*	*	*		e				*	*	*	*					
Populier, zwarte	<i>Populus nigra</i>	1	*	*						*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*					
Walnoot, zwart	<i>Juglans nigra</i>	1	*	*						*	*	*	*	*	*	*		*				*	*	*	*					
Wilg, schiet	<i>Salix alba</i>	1	*	*			*		*	*	*	*	*	*	*	*		*				*	*	*	*	*	5	5		
Berk, ruwe	<i>Betula Pendula</i>	2	*	*						O	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	*				
Berk, zachte	<i>Betula pubescens</i>	2	*	*					*		O	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	*				
Els, zwarte	<i>Alnus glutinosa</i>	2	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	*	0	1		
Haagbeuk	<i>Carpinus betulus</i>	2			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*					
Veldsdoorn	<i>Acer campestre</i>	2			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	*	5	5		
Zoete kers	<i>Prunus avium</i>	2	*	*							*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	5	5			
Hoogstamfruitbomen	Pit- en steenvruchten	3						*		*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	*	3	3		
Hulst	<i>Ilex aquifolium</i>	3			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	*	5	5		
Jeneverbes	<i>Juniperus communis</i>	3							*		*		*		*	*		*			*	*	*	*	*					
Krent	<i>Amelanchier lamarckii</i>	3				*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	*	2	2		
Lijsterbes	<i>Sorbus aucuparia</i>	3		rij		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	0	3			
Meidoorn, eenstijlige *	<i>Crataegus monogyna</i>	3			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	1	1			
Meidoorn, koraal *	<i>Crataegus rosiformis</i>	3			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	1	1			
Meidoorn, kruisling *	<i>Crataegus x media</i>	3			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	1	1			
Meidoorn, tweestijlige	<i>Crataegus laevigata</i>	3			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	1	1			
Mispel	<i>Mespilus germanica</i>	3							*		*		*		*	*		*			*	*	*	*	*	3	3			
Sporkehout/ vuilboom	<i>Rhamnus frangula</i>	3				*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	3	3			
Wilg, amandel	<i>Salix triandra</i>	3				*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	5	5			
Wilg, bittere	<i>Salix purpurea</i>	3				*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	5	5			
Wilg, bos	<i>Salix caprea</i>	3				*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	5	5			
Wilg, geoorde	<i>Salix aurita</i>	3				*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	5	5			
Wilg, grauwe	<i>Salix cinerea</i>	3				*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	5	5			
Wilg, kat	<i>Salix viminalis</i>	3				*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	5	5			
Wilg, kraak	<i>Salix fragilis</i>	3				*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	*	*	*	5	5			

Bomen van de eerste grootte: >15m, Bomen van de 2^e grootte: 10-15m, Bomen van de 3^e grootte: <10m

Inheemse struikensoorten

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Soorten gebruiken als:										Landschapstypen										kenmerken					bijen	
		Maat bomen	Solitaire boom	laanboom/ bomenrij	haag (geschooren)	haag (wild)	Singel	Leiboom	knotboom	Hakhout	alleen (als sierbeplanting) op erf	Kustlandschap	Zandgebied (voedselrijk/hat)	Zandgebied (voedselarm/droog)	Keilemlandschap	Aandijkingenlandschap	Droogmakerijen	Kleipolderlandschap	Veenpolderlandschap	rivierenlandschap	Stuwwallenlandschap	Schaduwverdragend	zeewindverdragend	snelgroeiend	Groenblijvend	nectar	pollen	
Bes, aal	Ribes rubrum				*	*			s		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*					5	5	
Bes, kruis	Ribes uva-crispi				*	*			s		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*					5	5	
Bes, zwarte	Ribes nigrum				*	*			*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*					5	5	
Boeren jasmijn	Philadelphus species									*															2	2		
Bosrank	Clematis vitalba					*			*		*			*	*	*	*	*	*	*	*					0	2	
Brem	Cytisus scoparius				*	*					*	*	*						*		*				0	5		
Bruidsbloem	Deutzia species								*																4	4		
Chinees klokje	Forsythia x intermedia								*																			
Duindoorn	Hippophae rhamnoides				*						*		*										*			3	3	
Framboos	Rubus idaeus				*	*			s		*		*	*	*	*	*	*	*	*	*					5	5	
Gelderse roos	Viburnum opulus				*	*					*	*			*	*	*	*	*	*	*					1	1	
Gele kornoelje	Cornus mas				*	*			*		*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		4	4	
Hazelaar	Corylus avellana				*	*					*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		0	1	
Hortensia	Hydrangea macrophylla				*				*																1	1		
Kamperfoelie, rode	Ionicera xylosteum					*			*		*														1	1		
Kamperfoelie, wilde	Ionicera periclymenum					*			*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		5	5	
Kardinaalsmuts	Euonymus europaeus					*					*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*				
Liguster, wilde	Ligustrum vulgare				*	*	*		*		*	*			e	e	e	e	e	*	*	*	*	*	*	4	4	
Palmboompje	Buxus sempervirens				*				*																			
Rode kornoelje	Cornus sanguinea				*	*					*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*				
Rode ribes	Ribes sanguinea								*																3	3		
Roos, duin	Rosa pimpinellifolia				*	*					*												*		5	5		
Roos, egelantier	Rosa rubiginosa				*	*					*	*						*		*		*			5	5		
Roos, honds	Rosa canina				*	*					*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		5	5	
Roos, rimpel	Rosa rugosa				*	*					*														5	5		
Sering	Syringa cultivars								*																			
Sleedoorn	Prunus spinosa				*	*					*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		3	3	
Sneeuwbal, wollige	Viburnum lantana				*						*	*													3	3		
Taxus	Taxus baccata	*		*					*						*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	0	3		
Vlier	Sambucus nigra					*			*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		0	1	
Vogelkers	Prunus padus					*			*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		3	3	
Wilg, kruip	Salix repens					*			*		*						*								5	5		
Wilg, laurier	Salix pentandra					*			*								*								5	5		
Zuurbes	Berberis vulgaris				*				*	*															5	5		

e = alleen op erf

o = overstaander

s = struikbegroeiing

meidoorn* = in sommige gebieden verboden i.v.m. bacterievuur

De rubriek 'alleen op erf' geeft aan dat de beplanting die daaronder staat aangegeven niet als landschappelijke beplanting mag worden aangeplant.

Bij de rubriek 'bijen' is een onderverdeling gemaakt in nectar en pollen, in een classificatie van 1 t.m. 5, waarbij 5 de hoogste waarde aangeeft.

Als er niets staat, is het geen bijenplant.

Handige adressen

Gemeente Castricum

www.castricum.nl

Bezoekadres

Raadhuisplein 1, 1902 CA Castricum

Postadres

Postbus 1301, 1900 BH Castricum
T 14 0251 (*geen netnummer nodig*)
E gemeentebestuur@castricum.nl

Landschap Noord-Holland

www.landschapnoordholland.nl

Bezoekadres

Rechte Hondsboschelaan 24a
1851 HM Heiloo

Postadres

Postbus 222, 1850 AE Heiloo
T 088-00 64 400
E info@landschapnoordholland.nl

De Boerderijenstichting 'Vrienden van de Stolp'

www.boerderijenstichting.nl

Secretariaat

Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen NH
T 072 581 68 88
E stolpen@xs4all.nl (niet voor reacties
Boerderijen Beeldbank)

Stichting tot behoud van natuurlijke en cultuurhistorische waarden in de Alkmaardermeeromgeving

www.alkmaadereeromgeving.nl

Gerard A. Porsius

E secretariaat@alkmaadereeromgeving.nl
alkmaadereeromgeving.nl

Adres secretariaat

Julianaweg 49c, 1921 BD Akersloot

Agrarische Natuur- en Landschapsvereniging Water, Land en Dijken

www.waterlandendijken.nl

Slenkstraat 70
1441 MS Purmerend
T 0299-437 463
E info@waterlandendijken.nl

Laag Holland

www.laagholland.nl

Provincie Noord-Holland

www.noord-holland.nl

Bezoekadres Provinciaal Bestuur

Dreef 3, 2012 HR Haarlem

Bezoekadres Ambtelijke Organisatie

Houtplein 33, 2012 DE Haarlem

Postadres

Postbus 3007, 2001 DA Haarlem
T 023 514 31 43
E post@noord-holland.nl

Pomologische Vereniging Noord-Holland

www.hoogstamfruitnh.com

Secretariaat

Oosterweg M 3, 1482 AH Purmer
T 06 8123 8094
E secretariaat@hoogstamfruitnh.com

Landschapsbeheer Nederland

www.landschapsbeheernederland.nl

Postadres

Postbus 121
3730 AC De Bilt
T 030-2345010
E post@landschapsbeheer.nl

De ervenconsulent Nederland

www.ervenconsulent.nl
Het Oversticht
Aan de Stadsmuur 79-83
8011 VD Zwolle
T 038-4213257

De ervenconsulent Noord-Holland

Landschap Noord-Holland
T 088-0064446
WZNH
T 072-5204459

KNHS

www.knhs.nl

KNHS Servicedesk

T 0577-40 83 00
E servicedesk@knhs.nl

KNHS-centrum Ermelo

Postbus 3040, 3850 CA Ermelo

Colofon

Redactie

René Marcelis – *Gemeente Castricum*

Nathalie Houtkamp van Offeren – *Gemeente Castricum*

Filippen Koornneef – *Projectleider Landschap Noord-Holland*

Inge Plaatsman – *Communicatieadviseur Landschap Noord-Holland*

Ingwer Bos – *Projectleider Landschap Noord-Holland*

Eindredactie

Marion de Boo

Opdrachtgever

Gemeente Castricum

Schrijvers

Filippen Koornneef – *Projectleider Landschap Noord-Holland*

Amber Luttmer – *Projectmedewerker Landschap Noord-Holland*

Mart Groentjes – *Secretaris Boerderijstichting Noord-Holland*

Anne Dillon – *Junior Projectleider Landschap Noord-Holland*

Aart Lodder – *Projectmedewerker Landschap Noord-Holland*

Foto's

Landschap Noord-Holland

Boerderijstichting Noord-Holland

Historische foto's: Stichting Oud Limmen,

Stichting Werkgroep Oud Castricum

Redscape: bewerkte foto's paardenbakken H3: p 23.

Bert van As: H1: p 4 en 5.

Illustraties

Nicky Schuurman – *Projectmedewerker Landschap Noord-Holland*

Wilfried Jansen of Lorkeers – *Arcadis Nederland BV*

Wouter Schik – *Arcadis Nederland BV*

Vormgeving & Productiebegeleiding

The KEY Agency, Schiphol-Rijk

Dit handboek is mogelijk gemaakt door:



€ 17,95

Verkrijgbaar
bij Landschap
Noord-Holland

Ontwerp uw eigen erf – in de gemeente Castricum

Bent u eigenaar van een (boeren)erf in de gemeente Castricum? En vindt u behoud van natuur en landschap in de gemeente belangrijk? Wilt u mensen laten meegenieten van uw erf? Met dit handboek herkent u de bijzondere elementen op uw eigen erf. U krijgt praktische tips om uw erf nog mooier en waardevoller te maken. Zijn bomenrijen of hagen karakteristiek voor een erf in de gemeente Castricum? Hoe zit het met de natuur op uw erf? Broeden er vogels in de hagen en verblijven er vlermuizen in de bomenrij? En hoe kunt u bouwen op uw erf zonder verlies van kwaliteit?

Leer hoe bijzonder uw eigen erf is. Stap voor stap maakt u zelf een ontwerpplan voor uw erf. Als gemeente willen wij samen met u de kwaliteit van het prachtige buitengebied bewaren. Dat vinden wij belangrijk, want uw erf draagt voor een belangrijk deel bij aan de uitstraling van de streek.



Gemeente Castricum

Raadhuisplein 1
1902 CA Castricum

Landschap Noord-Holland

Postbus 222
1850 AE Heiloo
T 088 - 00 644 00
www.landschapnoordholland.nl



Landschap Noord-Holland zet zich in voor verbetering en ontwikkeling van de groene leefomgeving, zodat de kwaliteit voor gezond wonen, werken en recreëren behouden blijft. Wij zijn een groen onderzoeks- en adviesbureau en wij werken dagelijks aan de kwaliteit van natuur, landschap en cultuurhistorie in Noord-Holland. Dat werk doen wij met heel veel passie en enthousiaste medewerkers. Wij hebben veel ervaring in opdrachten voor bedrijven, de overheid en particulieren.